

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARBOG

FOR

OVERORDENTLIG RIGSDAGSSAMLING

1939

VED

JENS MØLLER

LANDSTINGSSEKRETÆR

KØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHADEL — NORDISK FORLAG

A.-S. J. H. SCHULTZ BOGTRYKKERI

1939

Pris: 2 Kr.

I Løbet af den overordentlige Rigsdagssamling 1939 er nedennævnte Medlemmer afgaaet ved Døden:

1. Landstingsmand, Gaardejer *Gunnar Fog-Petersen* afgik ved Døden den 28. Maj 1939. I Landstingets Møde den 1. Juni udtalte Formanden (*Zahle*):

»Nylig færdedes Gunnar Fog-Petersen livligt imellem os og deltog i Landstingets Forhandlinger og Udvalgenes Arbejde med udmærket Dygtighed og største Interesse. I Dag er det mit sørgelige Hverv at meddele, at han efter et kort, men haabløst Sygeleje er afgaaet ved Døden.

Gunnar Fog-Petersen var en Præstesøn, der fra sin Barndom paa Landet havde faaet en stærk Interesse for Livet i Naturen. Han blev derfor oplært i praktisk Landbrug og gik saa først paa Landbrugsskole, derefter paa Landbohøjskolen, hvor han tog udvidet Landbrugseksamen i 1905. I Aarene 1907—11 virkede han som Landbrugskonsulent. Fra 1925 ejede han Gaarden Vester Skalborg nær ved Aalborg.

Gunnar Fog-Petersens Forhold til Jorden var dog ikke udelukkende erhvervsmæssigt. Sin aabne Sans for alt Liv i Naturen har han givet et smukt Udtryk i en Samling Naturbetragtninger.

Gunnar Fog-Petersen var ogsaa stærkt nationalt interesseret. Han var derfor Medlem af Det sønderjydske Udvalg af 1919, der forberedte Genforeningen, og deltog senere i Administrationen af Bevillinger til Støtte for Danskheden i Nordslesvig.

VI

I de senere Aar optog Gunnar Fog-Petersen et politisk Forfatterskab, hvorved han lagde betydeligt Talent for Dagen. Hans store Værk »Vor Regering og Rigsdag« har vundet udbredt Anerkendelse.

Da Det radikale Venstre dannedes, sluttede han sig straks til dette Parti og arbejdede for det i 13 Aar som Redaktør i Aalborg, i sine seneste Aar som Medredaktør af »Tidens Stemme« og især ved sin betydelige Gerning som Folketaler og som Rigsdagsmand. Han havde Sæde i Folketinget fra 1913 til 1920 og var derefter Medlem af Landstinget siden Oktober 1920.

Gunnar Fog-Petersen var fast i sin Overbevisning om Rigtigheden af Det radikale Venstres Grundsyn, men han besad tillige en paa virkeligt Frisind og selvstændig Dømmekraft beroende Evne til at forstaa andres Tankegang. Dette blev ogsaa værdsat af andre Partiers førende Mænd paa Rigsdagen, og Gunnar Fog-Petersen blev derfor en udmærket Forhandler, der mange Gange har fundet Vej frem til en forstandig Løsning af en vanskelig Sag.

Derfor nød Gunnar Fog-Petersen ogsaa uden for sine egne Partifællers Kreds stor Anseelse som Politiker, og som Person var han afholdt i sjælden Grad.

Her i Landstinget har Budskabet om Gunnar Fog-Petersens alt for tidlige Død vakt stor Sorg, og vi vil alle ære hans Minde og takke for, hvad han har gjort for det danske Folk, som han i Sændhed har været en god og trofast Tjener.« (L. Sp. 263).

2. Folketingsmand, Formand for De samvirkende Fagforbund *Knud V. Jensen* afgik ved Døden den 4. Juni 1939.

I Folketingets Møde den 1. September udtalte Formanden (*Hans Rasmussen*):

»Grundlovsdagen den 5. Juni modtog vi Meddelelse om, at Folketingsmand Knud V. Jensen Aftenen i Forvejen ganske pludselig var indhentet af Døden under et Ophold i Nakskov.

Denne Efterretning berørte os stærkt, thi Knud V. Jensen var jo en Mand i sin bedste og mest arbejdsdygtige Alder, og vi havde ganske nylig set ham færdes mellem os, som om der

VII

intet var i Vejen. Vi maatte tro, at der foran ham laa en lang Arbejdsdag. Alligevel var der en Hjernelidelse, som saa hastigt overmandede ham.

Knud V. Jensen, der var født i 1893, var for ikke saa længe siden blevet betroet det store og ansvarsfulde Hverv at staa i Spidsen for Centralledelsen af de samlede danske Fagforeninger, en Post, som han udfyldte med Om-
tanke og med fuld Forstaaelse af de Krav, der stilledes til ham. Han havde de bedste Forudsætninger for at kunne yde en værdifuld Indsats i Forhandlinger, hvor Interesses modsætninger stod over for hinanden, og hvor Hensynet til det hele Samfund ikke maatte skydes til Side. Med Rette knyttedes fra mange Sider store Forventninger til Knud V. Jensens Virksomhed. Det er et Tab for os alle, at han er gaaet bort.

Her i Tinget, hvor Knud V. Jensen kun i en kortere Periode fik Lejlighed til at tage Del i vort Arbejde, blev hans udmærkede Evner i første Række taget i Brug paa Omraader, som maatte siges at ligge naturligt for ham. De Medlemmer, som fik Lejlighed til et snævrere Samarbejde med ham, erkendte, at man her stod over for en Kollega, der var i Stand til at udfylde sin Plads.

Naar Knud V. Jensen tog Ordet her i Salen, lagde man Mærke til den Klarhed, som prægede hans Udtalelser, og som bar Vidnesbyrd om, at Knud V. Jensen ogsaa som Deltager i Lovgivningsarbejdet havde en Fremtid for sig.

Der er god Anledning til for Folketinget at ære Knud V. Jensens Minde.« (F. Sp. 760).

3. Landstingsmand, Proprietær *Johannes Clausen* afgik ved Døden den 17. Juni 1939.

I Landstingets Møde den 1. September udtalte Formanden (*Zahle*):

VIII

»Inden vi gaar over til Dagsordenen, vil vi mindes vor Kollega, Johannes Clausen, som den 17. Juni ret pludseligt afgik ved Døden.

Johannes Clausen, der var uddannet ved Landbruget, overtog allerede i en ung Alder en betydelig Landbrugsbedrift, og som den energiske og dygtige Landmand, han var, vandt han sig tidligt et anset Navn blandt sine Standsfæller, som i Tidens Løb hædrede ham med Tillidsposter inden for flere af Landbrugets Organisationer. Ved Siden af sine faglige Interesser nærrede Johannes Clausen ogsaa stærke aandelige Interesser. Hertil blev Grunden lagt i hans Barndomshjem, hvor der holdtes Friskole, og Livet igennem laa Friskolens og Højskolens Sag ham meget paa Sinde.

I Landstinget havde Johannes Clausen Sæde gennem en halv Snes Aar. Han tog jævnlig Del i Forhandlingerne, særlig om Landbrugsspørgsmaal. Hans Foredrag var baaret af varm Overbevisning, og han fremførte sine sagligt velunderbyggede Indlæg paa en rolig og djærv Maade.

Landstinget har med Johannes Clausen mistet en rank og selvstændig Personlighed, og Mindet om vor afdøde Kollega vil blive holdt i Ære.« (L. Sp. 282).

4. Folketingsmand, kst. Hypotekbankdirektør *Hans Nielsen* afgik ved Døden den 20. Juni 1939.

I Folketingets Møde den 1. September udtalte Formanden (*Hans Rasmussen*):

»Den 20. Juni mistede Tinget et af sine ældste og mest fortjente Medlemmer, idet Folketingsmand Hans Nielsen den nævnte Dag døde efter en kortere Tids Sygdom, godt 70 Aar gammel.

Hans Nielsen deltog fra sine unge Aar i det offentlige Liv. Hans Barndoms og Ungdoms Livsvilkaar gjorde ham til ivrig

IX

Deltager i den socialdemokratiske Arbejderbevægelse, som han gennem hele sit Liv tjente med alle sine Evner.

Han blev tidlig Medarbejder ved Partipressen og præstereede som politisk Journalist et fremragende Arbejde, der sammen med hans Virksomhed som Taler maatte henlede Opmærksomheden paa ham.

Hans Nielsen havde Fantasi, og han havde Lune, og desuden var han i Besiddelse af en stærkt udviklet Humanitetsfølelse, som ofte blev bestemmende for hans Synspunkter. Han havde et godt Sind og var altid hjælpsom, hvor som helst han fandt en Anledning.

I Foraaret 1909 blev Hans Nielsen Medlem af Folketinget som Repræsentant for Horsens-Kredsen, og han naaede saaledes at kunne fejre 30 Aars Jubilæum som Rigsdagsmand. Han var en nidkær Talsmand for de Interesser, der berørte hans Valgkreds. Men der blev i øvrigt herinde hurtigt lagt Beslag paa Hans Niensens udmærkede Arbejdskraft paa en lang Række vigtige Omraader. Allerede Aaret efter sin Indtræden her i Tinget blev han Medlem af Kommissionen angaaende Bank- og Sparekassevæsenet. Hans Nielsen blev senere sin Gruppes Ordfører i Bank- og Aktieselskabslovgivningen. Han var i sin Tid bl. m. a. Medlem af Kommissionen angaaende Danmarks Repræsentation i Udlandet.

I en længere Aarrække var Hans Nielsen Socialdemokratiets politiske Ordfører, og her kom hans Evner som Debattør til rig Udfoldelse. Ofte belyste han en Situation med Billeder af oplivende Karakter.

Det vil føre for vidt for mig at opregne hele den Række af vigtige Samfundsspørgsmaal, som Hans Nielsen i hele sin lange Virkeperiode fik Lejlighed til at beskæftige sig med. Hans Nielsen drog i mange Aar et stort Læs. Og altid var det Kvalitetsarbejde, han udførte. Han gjorde det parlamentariske Arbejde Ære.

Der er særlig for den socialdemokratiske Gruppe al Anledning til at takke for Hans Nielsens politiske Gerning. Men ogsaa for Folketinget i sin Helhed er der Grund til at mindes Hans Nielsen med al Anerkendelse. Han var en virksom Kollega, og han var i Stand til at udføre sin Gerning saaledes, at der ikke for hans Modstandere blev Grund til at føle nogen Art af Bitterhed mod ham.

Hos alle de Medlemmer, der i nogle Aar har haft Lejlighed til at følge Hans Nielsens omfattende Gerning, vil Billedet af vor bortgangne Kollega staa stærkt og klart i vor Erindring. Og det vil blive staaende længe.« (F. Sp. 761).

5. Folketingsmand, Forstander for Statens Lærerhøjskole *Vilhelm Rasmussen* afgik ved Døden den 5. August 1939.

I Folketingets Møde den 1. September udtalte Formanden (*Hans Rasmussen*):

»Den 31. Juli overgik der Folketingsmand Vilhelm Rasmussen en Færdssulykke under et Ophold i Antwerpen, netop paa hans 70 Aars Fødselsdag. Ulykken blev straks ikke antaget for særlig alvorlig, men efter et 4—5 Dages Ophold paa et Hospital afgik vor Kollega ved Døden.

Det var et ganske usædvanligt arbejdsrigt Liv, der her fik sin Afslutning. Og det var en Stridens Mand, der her maatte overgive sig. Om faa Danske har der staaet mere Blæst end om Vilhelm Rasmussen; særlig da i en Periode, der nu laa et Stykke tilbage, hvor han blev forkættet og bekriegt som næppe nogen anden.

Det var imidlertid hans egen Indstilling, der foranledigede alt dette. Vilhelm Rasmussen havde sine egne Meninger, og dem forfægtede han med største Kraft, uanset om han derved oprørte sine Medmenneskers Sind og Tanker.

Det var særlig paa Skolens og Undervisningens Omraade, at Vilhelm Rasmussen blev den Kampens Mand, som Tilfældet var. Han var Børnenes sande Ven, og saa fik det gaa med de Voksnes Sympati, som det kunde. Han ønskede at fjerne al gammel Overlevering, der efter hans Mening blot betød en Byrde i Skolens Arbejde, og i Stedet derfor sætte Eleverne i Selvvirksomhed, faa dem til at se med egne Øjne og høre med egne Øren.

XI

Som Pædagog skabte Vilhelm Rasmussen sig efterhaanden et anset Navn i mange Lande; vistnok endda mere i Udlandet end herhjemme. En lang Række af hans Bøger om Opdrægtelse o. s. v. findes oversat paa mange Sprog.

I 1915 blev Vilhelm Rasmussen Medlem af Folketinget, og han gav sig herinde i Lag med de mest forskelligartede Sager. Mange Ting satte han sig ind i, og med stor Iver gjorde han paa et kærnesundt og rent Dansk Rede for sine Synspunkter, hvilket ofte førte ham i Modsætningsforhold til Kolleger i forskellige Lejre. Man anerkendte dog altid, at der bagved hans Taler her i Salen laa et grundigt Stykke Arbejde. Mange Gange blev Vilhelm Rasmussen modsagt, men jeg har sjældent lagt Mærke til, at han blev modbevist. Dette var heller ikke den nemmeste Opgave.

Det blev imidlertid paa det pædagogiske Omraade, at Vilhelm Rasmussen gjorde sit Navn mest bekendt. Hvad han paa dette Felt fik udrettet, har Betydning ud i Fremtiden og har bidraget til at kaste Glans over Danmark.

Vi har da her i Folketinget Grund til at hegne Mindet om Vilhelm Rasmussen.« (F. Sp. 762).

6. Folketingsmand, Redaktør *Richard Jørgensen* afgik ved Døden den 14. September 1939.

I Folketingets Møde den 16. September udtalte Formanden (*Hans Rasmussen*):

»Paa ny har Folketinget mistet et af sine Medlemmer, og atter er det sket ved et uventet og hastigt Dødsfald.

I Forgaars Aftes døde Folketingsmand *Richard Jørgensen*, *Fredericia*. Han havde i de senere Aar lidt en Del af et Hjerteonde, som nu og da tvang ham til Sygeleje, men man antog ikke dette for at være saa alvorligt, at Døden saa hurtigt skulde blive Udgangen. Dette blev imidlertid Tilfældet.

XII

Richard Jørgensen blev kun 57 Aar gammel. Han lærte som ung Typograffaget og knyttedes senere til det redaktionelle Arbejde ved den socialdemokratiske Presse. Der blev paa forskellige faglige Omraader gjort Brug af hans Evner paa Tillidsposter, hvor han trofast røgtede de betroede Hverv.

I 1935 kom Richard Jørgensen ind i Folketinget. Han vandt herinde ikke ringe Sympati paa Grund af sin stilfærdige og noble Fremtræden. Han saa sin Opgave i at gøre Nytte i Udvalgsarbejdet, som i stor Udstrækning interesserede ham. Ikke mindst hans Gruppemedlemmer lærte at paaskønne Richard Jørgensens Medarbejderskab saavel som hans Loyalitet i alle Forhold.

Richard Jørgensen var en nidkær og pligtopfyldende Mand, der satte en Ære i at røgte sit Hverv til sine Vælgeres Tilfredshed. Vi

beklager, at han kun i saa kort en Periode fik Lejlighed til at være med i Rigsdagsarbejdet.« (F. Sp. 941)

Overordentlig Rigsdagssamling 1939.

Rigsdagens overordentlige Samling 1939 aabnedes den 25. April 1939. Aabningsakten fandt Sted i Fællessalen*). Samlingen sluttede den 2. Oktober 1939.

Der afholdtes 55 Møder i Folketinget og 57 i Lands-tinget.

*) Statsminister *Stauning* fremsatte ved denne Lejlighed følgende Udtalelse:

»Efter at Rigsdagen i sidste ordinære Samling havde vedtaget et Forslag til Ændringer i Danmarks Riges Grundlov, blev Rigsdagen opløst og Valg udskrevet.

Efter at Valgene har fundet Sted, har Hans Majestæt Kongen ved Aabent Brev af 17. April indkaldt Rigsdagen til en overordentlig Samling, der skal aabnes i Dag, for i Overensstemmelse med Grundlovens § 94 at faa forelagt det af den forrige Rigsdag vedtagne Grundlovsforslag til eventuel Be-kræftelse.

Ved Reskript af 24. April har Hans Majestæt Kongen bemyndiget mig som Statsminister til at aabne Rigsdagen. Dette sker herved. I Kongens Navn erklærer jeg den overordentlige Rigsdagssamling for aabnet.

Jeg skal derefter anmode Tingenes Medlemmer om at konstituere sig paa sædvanlig Maade under Aldersformændenes Ledelse.«

Ministeriet Stauning.

Efter Rekonstruktionerne af 4. November 1935
og 15. September 1939.

- Statsminister: *Th. A. M. Stauning*, f. 73.¹⁾
 Udenrigsminister: *P. R. Munch*, f. 70.²⁾
 Finansminister: *V. Buhl*, f. 81.³⁾
 Justitsminister: *S. Unmack Larsen*, f. 93.⁴⁾
 Minister for Landbrug og Fiskeri: *Kr. M. Bording*, f. 76.²⁾
 Indenrigsminister: *Bertel Dahlgaard*, f. 87.²⁾
 Minister for offentlige Arbejder: *Axel I. Sørensen*, f. 82.⁵⁾
 Socialminister: *Ludvig V. Christensen*, f. 78.⁶⁾
 Kirkeminister: *Johannes T. C. Hansen*, f. 81.⁶⁾
 Undervisningsminister: *Jørgen P. L. Jørgensen*, f. 88.⁶⁾
 Forsvarsminister: *Alsing E. Andersen*, f. 93.⁶⁾
 Minister for Handel, Industri og Søfart: *Johannes Kjærboel*, f. 85.⁶⁾

1) Udnævnt $\frac{30}{4}$ 1929; Minister for Søfart og Fiskeri fra $\frac{30}{4}$ 1929 til $\frac{31}{5}$ 1933; Forsvarsminister fra $\frac{31}{5}$ 1933 til $\frac{4}{11}$ 1935.

2) Udnævnt $\frac{30}{4}$ 1929.

3) Udnævnt $\frac{20}{7}$ 1937.

4) Udnævnt $\frac{15}{9}$ 1939, efter at Justitsminister K. K. Steincke var afskediget efter Ansøgning i Naade ved allerhøjeste Resolution af $\frac{15}{9}$ 1939 (F. Sp. 942, L. Sp. 355).

5) Udnævnt $\frac{15}{9}$ 1939, efter at Minister for offentlige Arbejder N. P. Fisker var afskediget efter Ansøgning i Naade ved allerhøjeste Resolution af $\frac{15}{9}$ 1939 (F. Sp. 942, L. Sp. 355).

6) Udnævnt $\frac{4}{11}$ 1935.

Medlemmerne af Rigsdagen.

(Efter de almindelige Valg efter Rigsdagens Opløsning i Henhold til Grundlovens § 94 til Folketinget den 3. April 1939 og til Lands-
tinget den 14. April 1939).

Parti- eller Gruppebetegnelser: S. = Socialdemokratiet, V. = Venstre, KF. = Det konservative Folkeparti, RV. = Det radikale Venstre, B. = Bondepartiet, DR. = Danmarks Retsforbund, DK. = Danmarks kommunistiske Parti, NA. = Danmarks national-socialistiske Arbejder-Parti, Sl. = Slesvigske Parti, UG. = Uden for Grupperne.

A. Folketinget.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
A. Storkredse i København— Frederiksberg.¹⁾			
I. Søndre Storkreds.			
Gerda Mundt, Borgerrepræsentant...	$\frac{4}{9}$ 74	KF.	$\frac{16}{11}$ 32
O. P. Bouet, Værkmester.....	$\frac{25}{3}$ 79	KF.	$\frac{11}{4}$ 24 ²⁾
Th. Stauning, Statsminister.....	$\frac{26}{10}$ 73	S.	$\frac{29}{5}$ 06
Johs. Kjærbøl, Minister for Handel, Industri og Søfart.....	$\frac{23}{12}$ 85	S.	$\frac{22}{10}$ 35
Rasmus Hansen, Redaktionssekretær..	$\frac{16}{8}$ 96	S.	$\frac{16}{1}$ 36
E. Friis, Rodemester.....	$\frac{20}{8}$ 77	S.	$\frac{24}{4}$ 29
Nina Andersen, Borgerrepræsentant..	$\frac{20}{11}$ 00	S.	$\frac{1}{2}$ 36

¹⁾ Medlemmernes Rækkefølge inden for hver enkelt Amtskreds (Storkreds) er bestemt efter Partibetegnelsernes alfabetiske Rækkefølge (jfr. Meddelelse fra Indenrigsministeriet af 25. Marts 1939) og inden for Partierne efter den Orden, hvori Kandidaterne er erklæret for valgt.

²⁾ Var ikke Medlem $\frac{24}{4}$ 29— $\frac{16}{11}$ 32 og $\frac{22}{10}$ 35— $\frac{3}{4}$ 39.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
II. Østre Storkreds.			
Aksel Larsen, Støberiarbejder	5/8 97	DK.	16/11 32
C. Westermann, Kommandørkaptajn	14/2 94	KF.	2/9 33
William Prieme, Grosserer	16/8 94	KF.	16/11 32
K. E. S. Rager, Ingeniør, Cand. polyt.	15/9 84	RV.	24/4 29
Ludvig Christensen, Socialminister	28/7 78	S.	3/4 39 ¹⁾
H. C. Hedtoft-Hansen, Forretningsfører	21/4 03	S.	22/10 35
J. Friis-Skotte, fhv. Minister	1/12 74	S.	22/4 18
Lars M. Olsen, Sekretær	7/7 05	S.	3/4 39
Vilhelm Rasmussen, Forstander for Statens Lærerhøjskole	31/7 69	S.	9/3 15
Under Samlingen (5/8 39) afgik ved Døden:			
Vilhelm Rasmussen, Forstander for Statens Lærerhøjskole.			
I hans Sted indtraadte			
Ingvard Dahl, Tømrer	18/7 94	S.	6/8 39
III. Vestre Storkreds.			
Aksel Møller, Ekspeditionssekretær, Cand. polit.	1/1 06	KF.	3/4 39
C. J. F. Sven, Overretssagfører	24/1 87	KF.	26/4 20 ²⁾
O. P. J. Skjerbæk, Overinspektør for Børneforsorgen	8/8 85	KF.	22/9 36
Valdemar Sørensen, Grosserer	16/1 80	RV.	22/10 35
Fr. Dalgaard, Landsretssagfører, Forretningsfører	20/4 93	S.	22/10 35
Alsing Andersen, Forsvarsminister	5/2 93	S.	24/4 29
J. Chr. Jensen, Direktør	30/11 77	S.	11/5 18
O. E. Einer-Jensen, Hovedkasserer	5/7 89	S.	20/1 24

¹⁾ Landstingsmand 1/5 25—3/4 39.

²⁾ Var ikke Medlem 22/9 36—3/4 39. Landstingsmand 22/9 36 — 3/4 39.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
B. Amterne paa Øerne.			
Københavns Amtskreds.			
Martin Nielsen, Redaktør.....	12/12 00	DK.	3/4 39
Aage Henriksen, Fuldmægtig.....	30/9 02	NA.	3/4 39
Svend E. Johansen, Kontorchef.....	8/7 02	DR. ¹⁾	9/5 36
Povl Drachmann, Redaktør, Cand.polit.	30/6 87	KF.	26/4 20
Carsten Raft, Journalist.....	28/4 95	KF.	22/10 35
Kristen Amby, Fængselspræst.....	4/3 94	KF.	16/11 32
Jørgen Jørgensen, Undervisningsminister, Gaardejer.....	19/5 88	RV.	24/4 29
H. C. Hansen, Partisekretær.....	8/11 06	S.	7/12 36
N. P. Nielsen.....	7/1 71	S.	11/1 16 ²⁾
W. Villumsen, Typograf.....	23/7 89	S.	16/11 32
Frederiksborg Amtskreds.			
Victor Larsen, Proprietær.....	25/2 90	KF.	11/4 34
Aage Fogh, Konsulent.....	6/5 96	RV.	29/6 34
R. S. Schytz, Montør.....	6/7 01	S.	3/4 39
Emil Retoft, Borgmester.....	4/7 94	S.	22/10 35
Marius Jensen, Gaardejer.....	24/1 88	V.	22/10 35
Holbæk Amtskreds.			
N. P. Andreasen, Parcellist.....	25/7 81	RV.	24/4 29
Fr. Andersen, Borgmester.....	26/5 77	S.	26/4 20 ³⁾
Otto Jensen, Sekretær.....	28/5 97	S.	3/4 39
Vagn Bro, Politimester.....	17/2 94	V.	26/4 20 ⁴⁾
Sorø Amtskreds.			
Alfred Bindslev, Redaktør.....	21/6 96	KF.	2/12 26
H. P. Hansen, fhv. Minister.....	6/10 72	S.	20/5 13

1) I Skrivelse af 2/9 meddelte Formanden for Retsforbundets Rigsdagsgruppe, at Svend E. Johansen ikke længere var Medlem af Gruppen. (F. Sp. 786).

2) Var ikke Medlem 22/4 18—6/7 20.

3) Var ikke Medlem 21/9 20—11/4 24.

4) Var ikke Medlem 6/7 20—2/12 26 og 22/10 35—3/4 39.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
J. P. Jensen, Dyrlæge	23/1 69	S.	6/7 20
Arnth Jensen, Førstelærer	27/9 83	V.	8/8 27
Præstø Amtskreds.			
A. Chr. Hartel, Proprietær, Cand. mag.	1/3 89	B.	22/10 35
Povl Falk-Jensen, Forpagter	29/9 84	KF.	6/7 20 ¹⁾
Kristian Nygaard, Højskolelærer	27/12 87	RV.	22/10 35
H. P. Hansen, Borgmester	21/1 75	S.	16/11 32
Viggo Nielsen, Journalist	6/11 00	S.	22/10 35
Carl Petersen, Statshusmand	1/5 94	S.	22/10 35
Otto Himmelstrup, Sekretær, Cand. polit.	1/12 83	V.	11/4 24
Bornholms Amtskreds.			
Hans Rasmussen, Redaktør	23/6 73	S.	29/5 06 ²⁾
Hans Conrad Koefoed, Gaardejer	2/11 88	V.	11/4 37
Maribo Amtskreds.			
J. L. Grønning, Proprietær	4/5 82	KF.	22/9 36
A. M. Hansen, Statsrevisor	21/9 77	RV.	22/4 18 ³⁾
Knud V. Jensen, Formand for De samvirkende Fagforbund	29/1 93	S.	22/10 35
V. Buhl, Finansminister	16/10 81	S.	3/4 39 ⁴⁾
Hartvig Frisch, Lektor	17/1 93	S.	2/12 26
N. C. Løje, Proprietær	25/12 73	V.	16/11 32
Under Samlingen (^{4/6} 39)			
afgik ved Døden:			
Knud V. Jensen, Formand for De samvirkende Fagforbund.			
I hans Sted indtraadte:			
Peder Nørgaard, Underdirektør	15/12 95	S.	12/10 38 ⁵⁾

1) Var ikke Medlem $21/9$ 20— $3/4$ 39.2) Var ikke Medlem $20/5$ 13— $21/9$ 20.3) Var ikke Medlem $26/4$ — $21/9$ 20.4) Landstingsmand $23/9$ 32— $3/4$ 39.5) Var ikke Medlem $3/4$ — $5/6$ 39.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Odense Amtskreds.			
Christmas Møller, Cand. jur.....	3/4 94	KF.	21/9 20
Oluf Steen, Landmand	16/7 92	RV.	11/4 24
C. N. Hauge, fhv. Minister	13/9 70	S.	25/5 09 ¹⁾
Johs. Hansen, Kirkeminister.....	24/11 81	S.	3/4 39 ²⁾
L. M. Larsen, (Bjerre), Gaardejer ...	22/5 83	S.	2/12 26
Povl Fr. Jensen (Horsebæk), Gaardejer	22/7 79	S.	22/10 35
Søren P. Larsen.....	14/7 88	V.	2/12 26
Svendborg Amtskreds.			
A. C. D. Petersen, Statsrevisor, Gaardejer	3/4 80	KF.	11/4 24
P. Munch, Udenrigsminister, Dr. phil.	25/7 70	RV.	25/5 09
Poul Hansen, Kontorist	7/5 10	S.	3/4 39
Svend Horn, Maskinarbejder.....	11/3 06	S.	3/4 39
J. Chr. Jensen-Broby, Gaardejer	18/2 88	V.	18/2 19
A. C. Duborg, Godsejer	20/8 79	V.	24/4 29
C. Amterne i Jylland.			
Hjørring Amtskreds.			
Chr. Christiansen, Forretningsfører...	14/9 95	S.	1/1 32 ³⁾
E. O. Levensen, Forretningsfører	7/5 91	S.	16/11 32
Hans Pinstrup, Gaardejer	7/8 92	V.	16/11 32
J. S. Vanggaard, Statsrevisor, Gaardejer	25/12 75	V.	20/5 10
E. M. Kjær, Kommunalærer.....	9/1 93	V.	22/10 35
Thisted Amtskreds.			
V. Fibiger, Proprietær.....	11/2 86	KF.	26/4 20
Marinus Sørensen, Gaardejer.....	8/2 86	S.	2/12 26
J. E. Nørsgaard, Gaardejer.....	17/8 91	V.	16/11 32

1) Var ikke Medlem 20/5 10—20/5 13.

2) Landstingsmand 1/10 28—3/4 39.

3) Var ikke Medlem 16/11 32—22/10 35.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Aalborg Amtskreds.			
Svend Nielsen, Gaardejer	30/8 79	B.	11/4 24 ¹⁾
Th. M. Andersen, Smedemester	27/8 88	NA.	3/4 39
Ole Bjørn Kraft, Redaktør	17/12 93	KF.	2/12 26
J. Hassing-Jørgensen, fhv. Minister, Direktør	3/9 72	RV.	22/10 35
J. N. A. Strøm, Fabriksarbejder	21/12 98	S.	16/11 32
C. Bollerup Madsen, Redaktør	11/6 84	S.	22/10 35
Jens Sørensen (Sejlfod), Gaardejer	14/7 78	S.	1/1 30
Christen Andersen, Husmand	29/10 85	S.	22/6 35 ²⁾
N. Elgaard, Redaktør	1/2 79	V.	24/12 22
N. Edvard Sørensen, Statshusmand	29/8 93	V.	24/4 29
Viborg Amtskreds.			
Bertel Dahlgaard, Indenrigsminister	7/11 87	RV.	26/4 20
A. C. Mortensen, Redaktør	22/1 70	S.	26/4 20
Th. Hauberg, Førstelærer	6/10 87	S.	24/4 29 ³⁾
Laust Nørskov, Gaardejer	22/1 83	V.	30/9 14
S. Brorsen, fhv. Minister, Gaardejer	1/7 75	V.	17/9 07 ⁴⁾
Randers Amtskreds.			
Chr. E. Boeck-Hansen, Direktør, Cand. polyt.	25/9 82	KF.	22/10 35
Alfr. Andersen, Typograf	3/11 89	S.	3/4 39
Gustav Pedersen, Forretningsfører	3/4 93	S.	11/4 24 ⁵⁾
M. F. Mortensen, Statshusmand	5/5 74	S.	24/4 29
F. R. Christiani, Ingeniør, Dr. techn.	8/2 77	V.	16/11 32 ⁶⁾
Knud Kristensen, Gaardejer	26/10 80	V.	26/4 20 ⁷⁾

1) Var ikke Medlem 16/11 32—22/10 35 og 20/1—3/4 39.

2) Mandatet overført fra Skanderborg Amtskreds til Aalborg Amtskreds efter Borgmester L. Bie Rasmussens Mandatnedlæggelse 31/8 39 (F. Sp. 765). — Var ikke Medlem 3/4—1/9 39.

3) Var ikke Medlem 16/11 32—22/10 35.

4) Var ikke Medlem 24/4 29—1/5 32.

5) Var ikke Medlem 2/12 26—29/9 34.

6) Var ikke Medlem 22/10 35—21/1 39.

7) Var ikke Medlem 24/4 29—16/11 32.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Aarhus Amtskreds.			
Alfred Jensen, Murarbejdsmand	7/7 03	DK.	6/10 36
Henning Hasle, Konsul, Landsretssagfører	2/11 00	KF.	16/11 32
O. Kier, Ingeniør	16/3 91	KF.	3/4 39
A. Sneum, Kommunalærer	29/7 79	S.	11/4 24
Holger Eriksen, Journalist	5/12 94	S.	22/10 35
Leonhard Hansen, Forretningsfører . .	18/6 87	S.	16/11 32
J. Kr. Jensen (Lillering), Gaardejer .	1/12 87	S.	11/4 24 ¹⁾
Skanderborg Amtskreds.			
P. Korsgaard, Ingeniør	17/7 74	KF.	22/4 18
HansNielsen, kst. Hypotekbankdirektør	15/4 69	S.	25/5 09
Albinus Jensen, Redaktør	1/3 83	S.	31/1 23 ²⁾
L. Bie Rasmussen, Borgmester	25/8 88	S.	3/4 39
Kr. Juul, Gaardejer	10/6 92	V.	3/4 39
Under Samlingen (²⁰ / ₆ 39) afgik ved Døden:			
HansNielsen, kst. Hypotekbankdirektør.			
I hans Sted indtraadte:			
Anton Simonsen, Husmand	21/3 87	S.	21/6 39
Under Samlingen (³¹ / ₈ 39) nedlagdes Mandat af:			
L. Bie Rasmussen, Borgmester. ³⁾			
Vejle Amtskreds.			
Valdemar Thomsen, Gaardejer	12/12 87	B.	16/11 32
P. Gregersen, Lærer	13/11 89	DR.	16/11 32
J. Schultz Petersen, Proprietær	1/8 77	KF.	3/4 39
P. Halskov Clausager, Ingeniør, Cand. polyt.	3/6 00	RV.	3/4 39
Holger Larsen, Redaktør	8/1 80	S.	26/4 20

1) Var ikke Medlem ²/₁₂ 26—²⁴/₄ 29.2) Var ikke Medlem ¹¹/₄ 24—²²/₁₀ 35.

3) Mandatet overgik til Aalborg Amtskreds. Se Side 8.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Richard Jørgensen, Redaktør	11/3 82	S.	22/10 35
M. Larsen, Togfører.....	28/7 93	S.	3/4 39
Inger Gautier Schmit, Frue.....	25/10 77	V.	24/4 29 ¹⁾
Laurits Pedersen, Gaardejer	25/1 86	V.	22/10 35
Under Samlingen (14/9 39) afgik ved Døden: Richard Jørgensen, Redaktør.			
I hans Sted indtraadte:			
Axel I. Pedersen, Skotøjshandler . . .	27/8 05	S.	15/9 39
Ringkøbing Amtskreds.			
Jens Thomsen, Gaardejer.....	23/6 80	B.	22/10 35
A. Vesterager, Lærer	12/3 70	KF.	22/4 18
M. P. Rasmussen (Gylling), Gaardejer	8/10 82	RV.	24/4 29
Kr. M. Bording, Minister for Landbrug og Fiskeri	11/4 76	S.	21/9 20
Niels Yde, Lærer	2/10 78	S.	16/11 32
J. Sønderup, Gaardejer.....	2/2 94	V.	22/10 35
O. C. Krag, Kreditforeningsdirektør, Dr. phil.....	23/9 70	V.	11/4 24 ²⁾
C. M. Julin, Landssekretær.....	24/5 82	V.	2/12 26
Ribe Amtskreds.			
Oluf Pedersen	6/9 91	DR.	16/11 32
J. K. Jensen (Gørding), Læge	8/7 70	RV.	16/11 32
L. J. Bomholt.....	11/6 96	S.	24/4 29
M. K. Sørensen, Overportør	30/9 79	S.	20/3 28
Erik Eriksen, Gaardejer.....	20/11 02	V.	22/10 35
Einar Simonsen, Gaardejer	25/2 94	V.	22/10 35
O. Øllgaard, Gaardejer.....	12/11 90	V.	3/4 39
Haderslev-Aabenraa-Sønderborg- Tønder Amtskreds.			
Frits Clausen, Læge.....	12/11 93	NA.	3/4 39
A. Svensson, Redaktør.....	19/11 80	KF.	16/11 32

1) Medlem af Landstinget 11/5 18—24/4 29.

2) Landstingsmand 10/7 14—11/4 24.

Folketinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Peter Petersen (Røj), Domæneforpagter	13/4 75	KF.	22/10 35
Jens Møller, Dyrlæge.....	2/7 94	SL.	3/4 39
J. P. Nielsen, Bager.....	23/4 73	S.	21/9 20
P. H. Mortensen, Maskinarbejder ...	5/3 86	S.	11/4 24 ¹⁾
H. J. Hinrichsen, Arbejdsmand.....	13/7 83	S.	24/4 29
Jørgen Gram, Gaardejer.....	19/7 87	V.	22/10 35
Erik Appel, Domæneforpagter, Cand. mag.	2/11 80	V.	3/4 39
D. Valgdistrikterne paa Færøerne.			
Færø Amtskreds.			
Johan Poulsen, Førstelærer.....	26/9 90	UG.	3/4 39 ²⁾

¹⁾ Var ikke Medlem 2/12 26—1/10 27.

²⁾ Valget paa Færøerne fandt Sted den 19. April 1939. (F. Sp. 121).

B. Landstinget.

Medlem	Landstinget*)	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
Landstingsvalgte.¹⁾				
1	M. Jensen-Aale	$\frac{6}{6}$ 65	S.	$\frac{11}{5}$ 18 ²⁾
2	Albert Jensen, Urmager	$\frac{19}{6}$ 69	S.	$\frac{11}{5}$ 18 ³⁾
3	J. P. M. Simonsen, Redaktør	$\frac{8}{4}$ 69	S.	$\frac{1}{1}$ 32 ⁴⁾
4	A. Johansen, Hovedkasserer	$\frac{13}{12}$ 68	S.	$\frac{19}{3}$ 34
5	Johannes P. Nielsen, Forretningsfører	$\frac{27}{10}$ 69	S.	$\frac{9}{12}$ 35
6	C. F. Sørensen, Sparekasserevisor ...	$\frac{18}{2}$ 70	S.	$\frac{11}{5}$ 18 ⁵⁾
7	C. E. Christiansen, Borgmester	$\frac{26}{3}$ 79	S.	$\frac{22}{9}$ 36
8	N. P. Fisker, fhv. Minister	$\frac{9}{9}$ 86	S.	$\frac{14}{4}$ 39 ⁶⁾
9	C. Th. Zahle, fhv. Minister	$\frac{19}{1}$ 66	RV.	$\frac{1}{10}$ 28 ⁷⁾
10	Martin Sørensen (Peterslund), Gaard-ejer	$\frac{27}{6}$ 74	RV.	$\frac{29}{10}$ 36
11	H. Jepsen Christensen, Gaardejer ...	$\frac{28}{2}$ 80	V.	$\frac{7}{10}$ 20
12	J. Villemoes, Konsul, Grosserer ...	$\frac{28}{9}$ 80	V.	$\frac{27}{6}$ 28
13	Svenning Rytter, Præsident for Kø-benhavns Byret	$\frac{19}{1}$ 75	V.	$\frac{30}{4}$ 29 ⁸⁾
14	S. C. Nørgaard, Overlærer	$\frac{1}{7}$ 73	V.	$\frac{9}{3}$ 33 ⁹⁾
15	Esther Malling Pedersen, Redaktør, Frue	$\frac{11}{3}$ 85	V.	$\frac{22}{9}$ 36 ¹⁰⁾

*) Efter den den $\frac{2}{6}$ 39 foretagne Lodtrækning i Henhold til Valglovens § 56 skal Medlemmerne for 2., 3., 5. og 7. Landstingskreds afgaa i Aaret 1943. (L. Sp. 269).

- 1) Valget fandt Sted den $\frac{11}{3}$ 39.
- 2) Landstingsvalgt siden $\frac{1}{3}$ 32.
- 3) Landstingsvalgt siden $\frac{26}{9}$ 26.
- 4) Folketingsmand $\frac{22}{4}$ 18— $\frac{1}{1}$ 32.
- 5) Landstingsvalgt siden $\frac{22}{9}$ 36.
- 6) Folketingsmand $\frac{4}{12}$ 24— $\frac{3}{4}$ 39.
- 7) Folketingsmand $\frac{9}{4}$ 95— $\frac{1}{10}$ 28.
- 8) Folketingsmand $\frac{26}{4}$ 20— $\frac{30}{4}$ 29.
- 9) Folketingsmand $\frac{25}{9}$ 09— $\frac{20}{5}$ 13, $\frac{22}{4}$ 18— $\frac{2}{12}$ 26.
- 10) Landstingsvalgt siden $\frac{14}{4}$ 39.

Medlem	Landstinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
16	H. P. Stein, Redaktør	14/7 74	KF.	23/9 32 ¹)
17	M. C. Schaumann, Fabrikant	30/12 75	KF.	1/10 28 ²)
18	J. R. Poulsen, Proprietær	31/8 73	KF.	23/9 32 ³)
19	Holger Unmack, Direktør	7/10 70	KF.	23/9 32 ⁴)
1. Kreds.				
1	Halfdan Hendriksen, Direktør	12/11 81	KF.	23/9 32 ⁵)
2	Max Bender, Murer	28/2 85	S.	14/4 39
3	Ingeborg Hansen, Landsretssagfører, Frue	17/2 86	S.	22/9 36
4	Lisbet Hindsgaul, Frue	21/5 90	KF.	19/6 35
5	K. K. Steincke, fhv. Minister	25/8 80	S.	11/5 18
6	Josef Andersson, Forretningsfører	18/1 85	S.	14/4 39
7	Charles Petersen, Forretningsfører	16/12 77	S.	26/3 28
8	Hermod Lannung, Landsretssagfører	9/11 95	RV.	14/4 39
9	Andrea Brochmann, Frue	1/5 68	S.	6/5 26 ⁶)
10	A. O. C. Fløtkjær, Forretningsfører	15/4 92	S.	1/2 39
2. Kreds.				
1	P. B. Thisted Knudsen, Sagfører	4/4 04	V.	14/4 39
2	Johs. Clausen, Proprietær	24/6 78	V.	1/10 28
3	A. P. Hansen, Husmand	6/5 76	S.	11/5 18
4	Oluf Johansen, Statshusmand	29/3 94	RV.	22/9 36
5	Axel Christensen, Smedemester	3/5 89	RV.	22/9 36
6	Alfred Date, Overlærer	6/2 82	S.	14/4 39
7	J. I. Krarup, Forpagter	12/12 82	KF.	22/11 37
8	P. K. Thomsen, Overlærer	30/9 78	S.	22/9 36
9	Hans Hansen, Tømrer	9/11 85	S.	1/10 37 ⁷)
10	Severin Hansen, Fisker	19/7 80	S.	22/9 36

1) Landstingsvalgt siden 14/4 39, indtraadt som Stedfortræder for Overretssagfører C. J. F. Sven, der blev valgt til Folketingsmand 3/4 39 (L. Sp. 1, 2 og 4).

2) Landstingsvalgt siden 22/9 36.

3) Landstingsvalgt siden 22/9 36.

4) Landstingsvalgt siden 14/4 39.

5) Folketingsmand 11/4 24—22/9 32.

6) Var ikke Medlem 23/9 32—12/10 33.

7) Folketingsmand 16/11 32—22/10 35.

Medlem	Landstinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
11	R. Kantsø, Hovedkasserer	$\frac{2}{11}$ 77	S.	$\frac{8}{5}$ 36
12	Axel B. Lange, Købmand	$\frac{28}{7}$ 75	KF.	$\frac{11}{5}$ 18 ¹⁾
	Under Samlingen ($\frac{17}{6}$ 39) afgik ved Døden: Johs. Clausen, Proprietær. I hans Sted indtraadte: Nikoline Winther, Frue	$\frac{21}{9}$ 91	V.	$\frac{18}{6}$ 39
	3. Kreds. Niels Nielsen, Borgmester	$\frac{8}{8}$ 72	S.	$\frac{22}{9}$ 36
	4. Kreds. 1 Jørgen Jørgensen, Gaardejer	$\frac{7}{6}$ 91	KF.	$\frac{14}{4}$ 39
2	H. P. Johansen, Kommunelærer	$\frac{24}{3}$ 81	S.	$\frac{23}{9}$ 24 ²⁾
3	P. C. Petersen, Husmand	$\frac{10}{11}$ 78	S.	$\frac{26}{9}$ 26
4	A. Elmquist, Landsretssagfører, Di- rektør	$\frac{18}{5}$ 88	V.	$\frac{14}{4}$ 39 ³⁾
5	J. Veistrup, fhv. Gaardejer	$\frac{25}{9}$ 70	RV.	$\frac{20}{9}$ 10
6	Johannes Stensballe, fhv. Minister	$\frac{6}{7}$ 74	V.	$\frac{10}{8}$ 20
	5. Kreds. 1 Jørgen Otsen, Bogtrykker	$\frac{12}{4}$ 89	KF.	$\frac{10}{10}$ 37
2	O. I. Offersen, Karetmager	$\frac{7}{4}$ 82	S.	$\frac{22}{9}$ 36
3	S. Chr. Grove, Redaktør	$\frac{9}{4}$ 72	S.	$\frac{22}{9}$ 36
4	Jørgen Møller	$\frac{6}{11}$ 77	S.	$\frac{1}{10}$ 20
5	P. A. Poulsen, Førstelærer	$\frac{10}{4}$ 94	KF.	$\frac{14}{4}$ 39
6	N. P. Jensen, Borgmester	$\frac{9}{1}$ 80	S.	$\frac{14}{4}$ 39
7	O. H. Malchau, Overassistent	$\frac{13}{8}$ 92	KF.	$\frac{14}{4}$ 39
8	Albert Andersen, Journalist	$\frac{8}{5}$ 88	S.	$\frac{22}{9}$ 36
9	Fr. Kristiansen, Gaardejer	$\frac{29}{10}$ 90	RV.	$\frac{22}{9}$ 36
10	H. R. Stumph, Redaktør	$\frac{24}{12}$ 76	S.	$\frac{11}{2}$ 30
11	Jens Høyer, Forpagter	$\frac{23}{8}$ 72	V.	$\frac{4}{10}$ 30
12	K. J. Pedersen, Gaardejer	$\frac{18}{1}$ 73	V.	$\frac{8}{8}$ 32

1) Var ikke Medlem $\frac{11}{4}$ 24— $\frac{1}{10}$ 28. — Folketingsmand $\frac{11}{4}$ 24— $\frac{2}{12}$ 26.

2) Folketingsmand $\frac{26}{4}$ — $\frac{21}{9}$ 20.

3) Folketingsmand $\frac{16}{9}$ 27— $\frac{16}{11}$ 32.

Medlem	Landstinget	Fødselsdag	Parti eller Gruppe	Medlem siden
13	Jens Jensen, Murmester	5/7 90	V.	14/4 39
14	J. P. Bækgaard, Husmand	25/3 78	V.	11/5 18
15	Jens Rahbek, Gaardejer.....	26/0 86	V.	22/0 36 ¹⁾
6. Kreds.				
1	M. Chr. Korsgaard, Proprietær.....	25/8 83	KF.	22/9 36
2	J. S. Foget, Gaardejer	8/7 00	B.	14/4 39 ²⁾
3	H. Hauch, Gaardejer.....	6/9 76	V.	11/5 18
4	Laurits Knudsen	17/7 69	S.	26/4 20
5	Aksel Hvid, Murmester.....	18/3 77	S.	14/4 39
6	N. Chr. Nielsen Mann, Husmand ..	20/1 94	V.	23/9 32
7	Kr. Johansen, Husejer	4/1 78	S.	11/5 18
8	Gunnar Fog-Petersen, Gaardejer....	5/1 81	RV.	1/10 20 ³⁾
9	N. P. Josiassen, Redaktør.....	19/1 73	S.	23/9 24
10	Henry Hansen, Rørmester.....	6/5 97	S.	14/4 39
11	Søren Stegger Nielsen, Amtsskolekon- sulent.....	20/3 87	V.	23/9 24 ⁴⁾
12	Henrik Jensen, Gaardejer.....	28/12 73	V.	1/1 39 ⁵⁾
Under Samlingen (²⁸ / ₅ 39) afgik ved Døden: Gunnar Fog-Petersen, Gaardejer. I hans Sted indtraadte: G. Gudiksen, Gaardejer				
	G. Gudiksen, Gaardejer	5/2 81	RV.	29/5 39
7. Kreds.				
	P. S. Niclasen, Redaktør	3/1 89	6)	22/9 36 ⁷⁾

1) Folketingsmand ³⁰/₃ 22—²⁴/₄ 29 og ¹⁶/₁₁ 32—²²/₁₀ 35.

2) Folketingsmand ²²/₁₀ 35—³/₄ 39.

3) Folketingsmand ²⁰/₅ 13—²²/₄ 18 og ²⁴/₇ 18—²⁶/₄ 20.

4) Folketingsmand ¹/₅ 22—¹¹/₄ 24.

5) Folketingsmand ¹¹/₄ 24—²⁴/₄ 29.

6) Uden for Partierne, i Valggruppe med Socialdemokratiet og Det radikale Venstre. (L. Sp. 40).

7) Valget fandt Sted 27. April 1939. (L. Sp. 60).

Parti-Gruppering ved Samlingens Slutning.

<i>Folketinget.</i>		<i>Landstinget.</i>	
Socialdemokratiet ¹⁾	64	Socialdemokratiet ¹⁾	35
Venstre	30	Venstre	18
Det konservative Folkeparti	26	Det konservative Folke-	
Det radikale Venstre ¹⁾	14	parti ³⁾	13
Bondepartiet.....	4	Det radikale Venstre ¹⁾ ...	8
Danmarks Retsforbund ²⁾ ..	3	Bondepartiet ³⁾	1
Danmarks kommunistiske		Uden for Partierne ⁴⁾	1
Parti.....	3		
Danmarks national-sociali-			
stiske Arbejder-Parti ...	3		
Slesvigske Parti.....	1		
Uden for Partierne.....	1		
	149		76

Partiernes Bestyrelser ved Samlingens Slutning.

Socialdemokratiet.

- Folketinget: Hartvig Frisch (Formand), Fr. Andersen (Næstformand), Hauberg (Sekretær), Alsing Andersen, V. Buhl, H. P. Hansen (Sorø A.), Hedtoft-Hansen, Hans Rasmussen og Stauning.
- Landstinget: C. F. Sørensen (Formand), Jensen-Aale (Næstformand), Stumph (Sekretær), Fisker, H. P. Johansen og Ch. Petersen.

Venstre.

- Folketinget: Brorsen (Formand), Knud Kristensen (Næstformand), Arnth Jensen (Sekretær), Elgaard, Jensen-Broby, Nørskov, Inger Gautier Schmit og Vanggaard.

1) Socialdemokratiet og Det radikale Venstre danner een Valgruppe. (L. Sp. 6).

2) jfr. Side 5, Note 1.

3) Det konservative Folkeparti og Bondepartiet danner een Valgruppe. (L. Sp. 6).

4) I Valgruppe med Socialdemokratiet og Det radikale Venstre. (L. Sp. 40).

Landstinget: Hauch (Formand), Stensballe (Næstformand), Villemoes (Sekretær), Bækgaard, Jepsen Christensen og Rytter.

Det konservative Folkeparti.

Folketinget: Henning Hasle (Formand), Fibiger (Næstformand), Bindslev, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft, Victor Larsen og A. C. D. Petersen.

Landstinget: Hendriksen (Formand), Korsgaard (Næstformand), Lisbet Hindsgaul, Jørgen Jørgensen, Schaumann og Stein.

Det radikale Venstre.

Folketinget: A. M. Hansen (Formand), Steen (Næstformand), N. P. Andreasen, Rager og Rasmussen (Gylling).

Landstinget: Veistrup (Formand), Martin Sørensen [Peterslund] (Næstformand).

Bondepartiet.

Folketinget: Valdemar Thomsen (Formand), Hartel (Næstformand).

Danmarks Retsforbund.

Folketinget: P. Gregersen (Formand).

Danmarks kommunistiske Parti.

Folketinget: Aksel Larsen (Formand), Alfred Jensen (Næstformand).

Danmarks national-socialistiske Arbejder-Parti.

Folketinget: Frits Clausen (Formand), Th. M. Andersen (Næstformand).

Præsidium og Sekretærer samt staaende Udvalg.

A. Folketinget.

(Efter Valget til Folketinget den 3. April 1939).

I Mødet den 25. April 1939 valgte Folketinget i Henhold til Forretningsordenens § 1, 1. Stykke, under Aldersformandens (J. P. Jensen) Forsæde en midlertidig Formand. Efter Forslag af Socialdemokratiet og Det radikale Venstre, der havde anmeldt fælles Valggruppe, valgtes Redaktør *Hans Rasmussen* til *midlertidig Formand*. (F. Sp. 1).

I Mødet den 26. April, efter at samtlige Valg (med Undtagelse af Valget paa Færøerne) var godkendt, sattes derefter Folketinget ved i Henhold til Forretningsordenens § 2 at vælge et *Præsidium*, bestaaende af en Formand og 3 Næstformænd, samt 4 Sekretærer.

Valg af *Præsidi*et foregik ved Forholdstalsvalg i Henhold til Forretningsordenens § 3; der var anmeldt følgende Valggrupper: Socialdemokratiet og Det radikale Venstre med 78 Medlemmer, Venstre med 30 Medlemmer og Det konservative Folkeparti med 26 Medlemmer. Til *Formand* valgtes: Redaktør *Hans Rasmussen* (S.), til *1. Næstformand*: Gaardejer *Vanggaard* (V.), til *2. Næstformand*: Kommandørkaptajn *Westermann* (K. F.) og til *3. Næstformand*: Statsrevisor *A. M. Hansen* (R. V.). (F. Sp. 22).

Til *Sekretærer* valgtes: Fabrikarbejder *Strøm* (S.), Højskolelærer *Kristian Nygaard* (R. V.), Førstelærer *Arnth Jensen* (V.) og Ekspeditionssekretær, Cand. polit. *Aksel Møller* (K. F.). (F. Sp. 22).

I samme Møde nedsatte Tinget de i Forretningsordenens § 7 foreskrevne 6 staaende Udvalg, nemlig:

- 1) Et *Udvalg for Forretningsordenen* bestaaende af Tingets Præsidium: *Hans Rasmussen*, *Vanggaard*, *Westermann*

- og A. M. Hansen samt følgende valgte Medlemmer: Hartvig Frisch (Formand), Fr. Andersen (Sekretær), Fr. Dalgaard, Steen, Vanggaard, Julin og Vesterager. (F. Sp. 23).
- 2) Et *Udvalg for Andragender**): Gustav Pedersen (Formand), Nina Andersen, Hinrichsen, Villumsen, Rasmussen (Gylling) (Sekretær), Elgaard, Simonsen, Skjerbæk og Hartel. (F. Sp. 23).
 3. Et *Udvalg for Prøvelse af Valg**): N. P. Nielsen (Formand), Holger Eriksen, Hedtoft-Hansen, Strøm, N. P. Andreasen (Sekretær), Elgaard, Nørgaard, Ole Bjørn Kraft og Korsgaard. (F. Sp. 23).
 - 4) Et *Finansudvalg*: Holger Larsen (Formand), Fr. Andersen (Sekretær), E. Friis, Larsen (Bjerre), J. P. Nielsen, Sneum, Marinus Sørensen, Rager, Rasmussen (Gylling), Jensen-Broby, Himmelstrup, Elgaard, Korsgaard, Henning Hasle og Victor Larsen. (F. Sp. 23). Efter at Henning Hasle efter Ønske var udtraadt af Udvalget, indvalgtes Prieme. (F. Sp. 661).
 - 5) Et *Lønningsudvalg*: N. P. Nielsen (Formand), Einer-Jensen, Holger Eriksen, A. C. Mortensen, Jensen (Horsebæk), Gustav Pedersen, M. K. Sørensen, A. M. Hansen, Hassing-Jørgensen, Søren P. Larsen, Hans Pinstrup, Sønderup, Bouet, Vesterager og Westermann. (F. Sp. 24).
 - 6) Et *Udvalg i Henhold til Grundlovens § 45* (Fællesudvalget): Hartvig Frisch (Formand), Fr. Andersen, Albinus Jensen, J. P. Jensen, Jensen (Lillering), P. Mortensen, Yde, Steen, Valdemar Sørensen, Erik Eriksen, Løje, Edvard Sørensen, Fibiger, Skjerbæk og Christmas Møller. (F. Sp. 24).

B. Landstinget.

(Efter Valget til Landstinget den 14. April 1939).

I Henhold til Forretningsordenens § 2 nedsatte Landstinget den 25. April 1939 under Aldersformandens (Jensen-Aale) Ledelse det i Forretningsordenens § 9 ommeldte staaende

*) Til dette Valg var anmeldt en Valggruppe paa 30 Medlemmer, bestaaende af Bondepartiets og Det konservative Folkepartis Medlemmer (F. Sp. 23).

- 1) *Udvalg til Valgs Prøvelse* til at foretage Prøvelse af Valgene i samtlige Landstingskredse samt til Prøvelse af Valget af de den 11. Marts 1939 valgte 19 landstingsvalgte Medlemmer. Til Medlemmer af dette Udvalg valgtes: Gunnar Fog-Petersen, Ingeborg Hansen (Formand), H. P. Johansen, S. C. Nørgaard, Rytter, Simonsen og Unmack. (L. Sp. 1). Efter at Gunnar Fog-Petersen var afgaaet ved Døden, indvalgtes Veistrup. (L. Sp. 265).

Efter at Tinget i Mødet den 26. April havde godkendt samtlige Valg med Undtagelse af Valgene i 6. og 7. Landstingskreds, valgtes i samme Møde et *Præsidium*, bestaaende af en Formand og 3 Næstformænd. Efter Forslag af Tingets største Gruppe, omfattende Socialdemokratiets og Det radikale Venstres Medlemmer, valgtes fhv. Minister *C. Th. Zahle* (R. V.) til *Formand*. Dette Valg foretoges uden Afstemning. Derefter foretoges Valg af 3 Næstformænd i Henhold til Forretningsordenens § 3 og efter Reglerne i sammes § 40. Til 1. *Næstformand* valgtes: Sparekasserevisor *C. F. Sørensen* (S.), til 2. *Næstformand*: Præsident for Københavns Byret *Rytter* (V.) og til 3. *Næstformand*: Direktør *Halfdan Hendriksen* (K. F.). (L. Sp. 5).

Til *Sekretærer* valgtes: Redaktør *Stumph* (S.), fhv. Gaardejer *Veistrup* (R. V.), Amtsskolekonsulent *Stegger Nielsen* (V.) og Proprietær *J. R. Poulsen* (K. F.). (L. Sp. 5).

I Mødet den 28. April nedsatte Tinget de øvrige i Forretningsordenens § 9 ommeldte *staaende Udvalg*, nemlig:

- 2) Et *Udvalg for Forretningsordenen*, bestaaende af Tingets Præsidium: *Zahle*, *C. F. Sørensen* (Formand), *Rytter* og *Halfdan Hendriksen* samt følgende valgte Medlemmer: *Ingeborg Hansen*, *Nielsen Mann*, *Stein*, *Stumph* og *Veistrup* (Sekretær). (L. Sp. 8).
- 3) Et *Udvalg for Andragender*: *Albert Andersen*, *Andrea Brochmann*, *Axel Christensen*, *A. Johansen*, *Kr. Johansen* (Formand), *Esther Malling Pedersen*, *Ch. Petersen*, *Rahbek* og *Unmack*. (L. Sp. 8).
- 4) Et *Finansudvalg*: *Gunnar Fog-Petersen*, *A. P. Hansen*, *Ingeborg Hansen*, *Hauch*, *Jefsen Christensen*, *H. P. Johansen*, *Kr. Johansen*, *Korsgaard*, *Jør-*

gen Møller, Ch. Petersen (Formand), Schaumann, Simonsen, Stein, Stumph og Villemoes. (Sp. 8). Efter at Gunnar Fog-Petersen var afgaaet ved Døden, indvalgte Lannung. (L. Sp. 281).

- 5) Et *Udvalg i Henhold til Grundlovens § 45* (Fællesudvalget): Andrea Brochmann, Kantsø, Laurits Knudsen, Korsgaard, Malchau, Esther Malling Pedersen, Jørgen Møller, Johs. Nielsen, Nielsen Mann, Jørgen Otsen, Ch. Petersen, P. C. Petersen, Simonsen, Thisted Knudsen og Veistrup (Sekretær). (L. Sp. 8).

Til at føre *Tilsyn med Rigsdagens Bogsamling* valgte Folketinget *Bomholt* (F. Sp. 24) og Landstinget *H. P. Johansen* (L. Sp. 8).

I Samlingens Løb blev der forelagt 28 Lovforslag (24 Regeringsforslag, 4 fremkommet ved privat Initiativ). Af Regeringsforslagene blev 21 fremsat i Folketinget, 3 i Lands-
tinget. De ved privat Initiativ fremkomne Forslag forelagdes
alle i Folketinget. — Af de forelagte Lovforslag er 23 endeligt
vedtaget [A], 5 blev ikke behandlet til Ende eller bortfaldt [B].

A.

Vedtagne Lovforslag.

I. Fremsat af Regeringen.

Statsministeren vedrørende:	Side
1. Forslag til Danmarks Riges Grundlov	30
2. Lov om Afgørelse af de mellem Mejeriernes Arbejds- giverforening og Dansk Mejeristforbund bestaaende Uoverensstemmelser	46
Finansministeren vedrørende:	
3. Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret fra 1. April 1938 til 31. Marts 1939	50
4. Lov om midlertidig Ændring af den særlige Stempel- afgift ved Overdragelse af offentlige Værdipapirer . . .	61
Ministeren for Landbrug og Fiskeri vedrørende:	
5. Lov om Afgift paa Hvede og Hvedemel	64
6. Lov om Tillæg til Lov Nr. 337 af 22. December 1937 om Ind- og Udførsel af Fisk	68
Indenrigsministeren vedrørende:	
7. Lov om Ændringer i Lov af 15. Marts 1939 om Valg til Rigsdagen m. v. samt i Lov af 23. Juni 1920 om Folkeafstemning i Anledning af Grundlovsforandringer	70
8. Lov om Boligtilsyn og Sanering af usunde Bydele . . .	74
9. Midlertidig Lov om Borgernes Pligt til at stille deres faste Ejendom, Løsøre m. v. til Raadighed for Myndig- hederne ved Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Føl- gerne af Luftangreb	86

1939	23
	Side
10. Midlertidig Lov om Gennemførelse af Planer til Organisationen af Beskyttelsen af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb m. v.....	88
11. Midlertidig Lov om Ændringer i Værnepligtslovgivningen.....	92
12. Lov for Færøerne om personlig Skat til Amtskommunen.....	93

Socialministeren vedrørende:

13. Lov om Ændringer i Forsorgsloven angaaende Hjælp til indkaldte og deres Familier.....	94
---	----

Ministeren for Handel, Industri og Søfart vedrørende:

14. Lov om danske Skibes Forsikring mod Krigsfare....	97
15. Lov om Forsikring af Varer og Fragt mod Krigsfare til Søs.....	101
16. Lov om ekstraordinære Foranstaltninger vedrørende Skibsfarten.....	104
17. Lov om Tillæg til Lov Nr. 287 af 2. September 1939 om ekstraordinære Foranstaltninger vedrørende Skibsfarten.....	106
18. Lov om ekstraordinære Foranstaltninger til Sikring af Landets Forsyning med nødvendige Varer m. v.....	107
19. Lov om Statens Overtagelse af visse Varer.....	112
20. Lov om Udbetaling af Indlaan i Banker og Sparekasser	114

Justitsministeren vedrørende:

21. Lov om Ændringer i og Tilføjelser til Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916. (Udvidelse af Antallet af Dommere i Landsretterne; Oprettelse af et yderligere Dommerembede i Retskreds Nr. 3; Retsmøders Offentlighed; Ransagning, Fængsling m. m.).....	115
---	-----

Forsvarsministeren vedrørende:

22. Lov angaaende Tilvejebringelse af Befordringsmidler til Brug for Krigsmagten og ved Beskyttelsen af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb.....	123
23. Lov om Bemyndigelse til midlertidig at afvige fra visse Bestemmelser i Lov Nr. 112 af 7. Maj 1937 om Hærens Ordning samt i Lov Nr. 113 af 7. Maj 1937 om Søværnets Ordning.....	128

B.

Ikke vedtagne Lovforslag.

I. Fremsat af Regeringen.

Justitsministeren vedrørende: Side

1. F. t. Lov om Ændringer i Lov om Ikrafttræden af Borgerlig Straffelov m. m. af 15. April 1930.....	131

II. Forelagt af et eller flere Medlemmer af Rigsdagen.

Folketing.

2. F. t. Lov om Forhøjelse af Arbejdsløshedskassernes Dageantal. (Af Alfred Jensen, Aksel Larsen og Martin Nielsen).....	133
3. F. t. Lov om Ændringer i Næringsloven. (Af Frits Clausen).....	134
4. F. t. Lov om Forbud mod Forbrugsforeninger og lignende Andelsforeninger. (Af Frits Clausen).....	135
5. F. t. Lov om Forbud mod Iværksættelse af Tvangsauktioner over Landbrugsejendomme. (Af Frits Clausen).....	137

C.

Andre Sager.

I. Beslutninger m. m.

a. Vedtagne.

1. Beslutning om Godkendelse af Opgørelsen over de Beløb, som Københavns Frihavns-Aktieselskab i Aaret 1938 har anvendt til Anlæg i Frihavnen.....	138
2. Rigsdagsbeslutning angaaende Afslutning af en dansk-tysk Ikke-Angrebstraktat.....	138
3. Beslutning af Folketinget angaaende Udarbejdelse af midlertidige Forretningsordener m. m.	145
4. Beslutning af Landstinget angaaende Udarbejdelse af midlertidige Forretningsordener m. m.	146
5. Beslutning af Folketinget i Anledning af Folkeafstemningen.....	146

b. Ikke vedtagne.

Side

6. Forslag til Beslutning af Folketinget angaaende Sane-
ring af Landbrugets Gældsforhold samt Omlægning af
Amtstueskatterne	146
7. Forslag til Beslutning af Folketinget angaaende Bekæm-
pelse af Arbejdsløsheden	147
8. Forslag til Beslutning af Folketinget angaaende For-
delingen af Landets produktive Arbejdskræfter	150

II. Forespørgsler.**Folketinget.**

1. Forespørgsel til Ministeren for offentlige Arbejder af
Prieme	151
2. Forespørgsel til Indenrigsministeren af Svend E. Johan-
sen	154
3. Forespørgsel til Statsministeren og Udenrigsministeren
af Aksel Larsen	159
4. Forespørgsel til Udenrigsministeren af Aksel Larsen
m. fl.	160
5. Forespørgsel til Ministeren for Handel, Industri og Sø-
fart af Carsten Raft m. fl.	160

III. Valgs Prøvelse.

A. Folketinget	169
B. Landstinget	173

IV. Valg til Kommissioner og Hverv.

1. Valg af 16 Medlemmer og Suppleanter for disse til det
udenrigspolitiske Nævn	178
2. Valg af 8 Medlemmer og Stedfortrædere for disse til
Grønlandsudvalget	179
3. Valg af 13 Medlemmer til Rigsretten	179
4. Valg af 1 Medlem til Tilsynsraadet for Statens Sindssyge-
hospitaller for Tidsrummet indtil 31. December 1940 .	179
5. Valg af 1 Medlem til Radoraadet for Tidsrummet indtil
31. Marts 1942	180
6. Valg af 1 Medlem til Skattekommissionen af 1937 . . .	180
7. Valg af 1 Medlem til Repræsentantskabet for Danmarks
Nationalbank for Tidsrummet indtil 31. Marts 1941 . .	180

8. Valg af 1 Medlem til Toldraadet for Tidsrummet indtil 31. Marts 1940.....	180
9. Valg af en Stedfortræder for Pastor Th. Povlsen til Grønlandsudvalget.....	181
10. Valg af 9 Medlemmer til Det erhvervsøkonomiske Raad	181
11. Beskikkelse af 1 Medlem til Dansk-Islandsk Nævns danske Afdeling.....	181

Valgene.

Til Fremme af det i Rigsdagens Ting vedtagne Forslag til Danmarks Riges Grundlov blev Rigsdagen ved kgl. aabent Brev af 11. Marts 1939 opløst fra 2. April s. A., og ved kgl. aabent Brev af samme Dato bestemtes det, at nye almindelige Valg til Folketinget og til Landstinget skulde foretages henholdsvis Mandag den 3. April og Fredag den 14. April 1939, hvorhos Valget af Valgmænd til Valg af Landstingsmedlemmer blev berammet til den 3. April.

Folketingsvalget

den 3. April 1939.

Der afgaves ved Folketingsvalget (bortset fra Valget paa Færøerne*) i alt 1 709 556 Stemmer. Heraf faldt 729 619 paa Socialdemokratiet, 309 355 paa Venstre, 301 625 paa Det konservative Folkeparti og 161 834 paa Det radikale Venstre. Derefter opnaaede Bondepartiet 50 829 Stemmer, Det kommunistiske Parti 40 893, Retsforbundet 33 783, National-socialistisk Arbejderparti 31 032, Nationalt Samvirke 17 350, Det slesvigske Parti 15 016 og Dansk Samling 8 553 Stemmer. 9 667 Stemmesedler var ugyldige.

Valgdeltagelsen var 79,2 pCt., noget mindre end ved de 3 foregaaende Folketingsvalg — i Oktober 1935, November 1932 og April 1929 —, da Valgdeltagelsen var henholdsvis 80,7 pCt., 81,5 pCt. og 79,7 pCt.

En Oversigt over de af Folketingsvalget følgende Ændringer i *Parti-Grupperingen* er meddelt Side 29.

*) Her afgaves 6 308 Stemmer, hvoraf 2 180 faldt paa Sambandspartiets Kandidat, der blev valgt, 1 849 paa Kongsbonde Patursson, som var opstillet uden for Partierne, og 1 353 paa Socialdemokratiets Kandidat. Derefter havde Erhvervspartiets Kandidat 588 Stemmer og Selvstyrepartiets Kandidat 314. — Valgdeltagelsen var 47,8 pCt.

Landstingsvalget

den 11. Marts og den 14. April (27. April) 1939.

Landstingsvalget i Foraaret 1939 faldt i to Afsnit: Valg af 19 tingvalgte Medlemmer den 11. Marts og Valg i samtlige Kredse i April.

Valget af *tingvalgte*, der er nærmere omtalt i Aarbogen 1938—39, Side 551, bragte Forskydning af et Mandat fra Venstre til Socialdemokratiet og et Mandat fra Venstre til Det konservative Folkeparti. Socialdemokratiet har her efter 8, Venstre 5, Det konservative Folkeparti 4 og Det radikale Venstre 2 tingvalgte Landstingsmedlemmer.

Kredsvalgenes første Del — *Valgmændsvalget* — foregik den 3. April, samme Dag som Folketingsvalget. Antallet af Landstingsvælgere var $71\frac{1}{2}$ pCt. af Folketingsvælgernes Antal. Valgdeltagelsen var 80,3 pCt. Retten til at indgaa Listeforbund blev i udstrakt Grad benyttet af Socialdemokratiet og Det radikale Venstre; herudover anmeldtes kun forholdsvis faa Listeforbund.

Der valgtes 3 768 Valgmænd (1 663 Socialdemokrater, 829 Venstre, 702 Konservative, 370 Radikale, 97 af Bondepartiet, 34 af Det kommunistiske Parti, 31 af Det slesvigske Parti, 24 af Retsforbundet, 12 af Nationalsocialistisk Arbejderparti og 6 af Nationalt Samvirke). Disse valgtes ved *Landstingsvalget* den 14. April 56 Landstingsmedlemmer, deraf 27 Socialdemokrater, 13 Venstre, 9 Konservative, 6 Radikale og 1 af Bondepartiet. Paa Bornholm, hvor Valgets Udfald blev afgjort ved Lodtrækning, tilfaldt Mandatet en Socialdemokrat; i 6te Kreds udgik ved Lodtrækning mellem 8 Kandidater en af Venstres Kandidater. Endelig foretog Lagtinget paa *Færøerne* (7de Kreds) den 27. April Valg af 1 Landstingsmand; valgt blev et Medlem af Sambandspartiet, som traadte i Valggruppe med den socialdemokratiske Landstingsgruppe.

Om *Parti-Grupperingen* i Landstinget før og efter Valget se omstaaende Oversigt.

Partigruppering
før og efter Valgene.

	Før Valget	Efter Valget
<i>Folketinget:</i>		
Socialdemokratiet	67	64
Venstre	29	30
Det konservative Folkeparti	25	26
Det radikale Venstre	14	14
Bondepartiet	5	4
Danmarks Retsforbund	3	3
Danmarks kommunistiske Parti	2	3
Danmarks nationalsocialistiske Arbejderparti	0	3
Slesvigske Parti	1	1
Nationalt Samvirke	1	0
Dansk Samling	1	0
Uden for Partierne	1*)	1**)
Ialt	149	149
<i>Landstinget:</i>		
Socialdemokratiet	31	35
Venstre	22	18
Det konservative Folkeparti	15	13
Det radikale Venstre	7	8
Bondepartiet	0	1
Uden for Partierne	1***)	1***)
Ialt	76	76

*) I Tilslutning til Danmarks Retsforbund.

***) Folketingsmanden for Færøerne.

***) Landstingsmanden for 7de Kreds.

Grundlovssagen.

Forslag til Danmarks Riges Grundlov.

(Statsminister *Stauning*). [A. Sp. 1. — C. Sp. 17 og 63].

Fremsat i *Folketinget* $2\frac{6}{4}$ (F. Sp. 24). 1. Beh. $28\text{--}29\frac{4}{4}$ (F. Sp. 32 og 73). 2. Beh. $\frac{3}{5}$ (F. Sp. 122). 3. Beh. $\frac{4}{5}$ (F. Sp. 165). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{8}{5}$ (L. Sp. 64). 2. Beh. $1\frac{0}{5}$ (L. Sp. 167). 3. Beh. $1\frac{0}{5}$ (L. Sp. 198).

Forslaget blev fremsat i Henhold til Grundlovens § 94 og var enslydende med det Forslag til Danmarks Riges Grundlov, der vedtoges i den ordentlige Rigsdagssamling 1938—39 (se Aarbogen 1938—39, Side 52). Det gennemførtes uden Udvalgsbehandling.

Forhandlingerne paa Rigsdagen drejede sig foruden om enkelte af Forslagets Hovedbestemmelser (bl. a. Valgretsaldern, Folkeafstemningsreglerne, Ekspropriationsparagraffen og Kirkeparagraffen) for en stor Del om Udfaldet og Betydningen af de nys afholdte Valg, om Udsigterne for Forslagets Vedtagelse ved den kommende Folkeafstemning og om, hvorvidt Grundlovsforhandlinger kunde ventes ført paa et andet Grundlag, hvis Forslaget ikke opnaaede fornøden Tilslutning. I sidstnævnte Henseende erklærede Brorsen (V.), at Venstre naturligvis var villigt til at forhandle om Ændringer i Grundloven paa nyt Grundlag, hvis Forslaget blev forkastet. Paa den anden Side hævdede Christmas Møller (K. F.), A. M. Hansen (R. V.), Gregersen (D. R.) og Hartvig Frisch (S.), at Valget nu stod imellem at gennemføre den foreslaaede ny Forfatning eller beholde den gamle. I Tilslutning hertil udtalte Statsministeren, at han ikke saa, hvad der skulde begrunde en hurtig Genoptagelse af Forhandlingen, hvis Forslaget bortfaldt paa Grund af for ringe Deltagelse i Afstemningen. »Derfor tror jeg ikke, at det vil være gavnligt for nogen at lulle sig i den Tro, at blot de deltager i de dovnes Parade den 23. Maj og Forslaget falder, saa har de alle Muligheder for at stille Betingelser nogle Dage derefter. Nej, vil man bort fra den nuværende Grundlov, vil man bort fra Landsting og 35 Aars Valgretsaldern, som dog har tabt sin Værdi baade for Venstre og

Konservative, ja, saa maa man slaa til ved den Afstemning, som nu skal finde Sted.«

Forslaget fik ligesom i den foregaaende Samling Støtte af Ordførerne for Regeringspartierne, Det konservative Folkeparti, Retsforbundet og Kommunisterne. Derimod kunde Venstre ikke bidrage til Forslagets Fremme, og Brorsen tilraadede dem, der i Grundlovssagen maatte være enige med Venstre, at blive hjemme paa Afstemningsdagen. Bondepartiet kunde heller ikke medvirke til Forslagets Gennemførelse. Som Ordfører for Nationalsocialisterne erklærede Frits Clausen, at hans Parti ikke ansaa det for forsvarligt at give Danmark en Grundlov, der havde faaet en saadan Kritik af den højeste anerkendte Sagskundskab som det foreliggende Forslag; i øvrigt var Nationalsocialisterne heller ikke Tilhængere af den Idé, der prægede Forslaget, og de fandt dette uden Kontakt med Tidens nye Tanker og bærende Ideer. Svend E. Johansen (D. R.) vilde ogsaa denne Gang stemme imod Grundlovsforslaget, og han fraraadede Vælgerne at give det deres Ja-Stemme; han var sikker paa, at en meget stor Del af Retsforbundets Folk vilde nægte at medvirke til Forslagets Gennemførelse, fordi det var for lidt frisindet.

Forslaget vedtoges ved Navneopraab med 102 Stemmer mod 37; 4 svarede: Stemmer ikke, og 6 var fraværende. For stemte Regeringspartierne, Kommunisterne, de to af Retsforbundets Medlemmer, nemlig Gregersen og Oluf Pedersen, den nyvalgte Folketingsmand for Færøerne (Johan Poulsen) og 20 Konservative, nemlig Kristen Amby, Boeck-Hansen, Bouet, Falk-Jensen, Fibiger, Grønning, Henning Hasle, Korsgaard, Ole Bjørn Kraft, Victor Larsen, Gerda Mundt, Aksel Møller, Christmas Møller, A. C. D. Petersen, Schultz Petersen, Petersen (Røj), Carsten Raft, Skjerbæk, A. Svensson og Westermann. Imod stemte Venstre, Bondepartiet, Det nationalsocialistiske Arbejderparti og Svend E. Johansen. Stemmer ikke svarede de Konservative Bindsløv, O. Kier, C. J. F. Sven og Vesterager. Fraværende var Drachman (K. F.) [syg], Hauge (S.) [syg], Jens Møller (Sl. P.) og Jens Thomsen (B.) samt med Orlov J. P. Nielsen (S.) og Prieme (K. F.).

I Landstinget anbefaledes Forslaget af C. F. Sørensen (S.) og Veistrup (R. V.) samt af Hendriksen, der talte paa Det konservative Folkepartis Vegne og som Ordfører for Gruppens Flertal. Færingen Niclasen agtede ligesom første Gang at give Forslaget sin Stemme. Hauch (V.) og J. S. Foget (B.) opfordrede derimod til at stemme imod Forslaget, og Lange udtalte, at de 6 Medlemmer af den konservative Landstingsgruppe, hvis Opfattelse han udtrykte, og som i sidste Rigs-

dagssamling gik imod Grundlovsforslaget, ikke havde ændret deres Syn paa Sagen.

Forslaget vedtoges ved Navneopraab med 51 Stemmer mod 23; 2 svarede: Stemmer ikke. For stemte Regeringspartierne, Niclasen og 7 Konservative, nemlig Hendriksen, Jørgen Jørgensen, Korsgaard, Krarup, Malchau, P. Poulsen og Unmack. Imod stemte Venstre, Bondepartiet og 4 Konservative, nemlig Lange, J. R. Poulsen, Schaumann og Stein. Stemmer ikke svarede de Konservative Lisbet Hindsgaul og Jørgen Otsen.

Folkeafstemningen

den 23. Maj 1939.

Udfaldet af Folkeafstemningen den 23. Maj fremgaar af nedenstaaende Oversigter:

	Ja- Stemmer	Nej- Stemmer	Ugyldige. Stemmer	I alt
Hovedstaden.....	323 229	15 448	1 440	340 117
Øerne.....	339 385	30 897	4 732	375 014
Jylland.....	302 543	39 144	5 560	347 247
Tilsammen...	965 157	85 489	11 732	1 062 378
Færøerne.....	1 120	228	38	1 386
I alt...	966 277	85 717	11 770	1 063 764

	Af Vælgerne stemte ialt	stemte Ja	Af Vælgerne stemte ikke
	pCt.	pCt.	pCt.
Hovedstaden.....	ca. 67,1	ca. 63,8	ca. 32,9
Øerne.....	- 50,9	- 46,1	- 49,1
Jylland.....	- 37,9	- 33,0	- 62,1
Tilsammen...	ca. 49,2	ca. 44,7	ca. 50,8
Færøerne.....	10,7	8,8	89,3
I alt...	48,95	44,46	51,05

Det samlede Vælgerantal paa Afstemningsdagen var opgjort til 2 173 420 (nemlig Antallet af Vælgere paa Folke-tingsvalglisterne: 2 168 844 ÷ et beregnet Antal døde i

Tiden mellem Valglisternes Udarbejdelse og Afstemningsdagen: 8 200 + Vælgerantallet paa Færøerne: 12 776). Efter Bestemmelsen i Grundlovens § 94 skulde herefter mindst 978 039 Vælgere (45 pCt. af samtlige Vælgere) afgive deres Stemme for det af Rigsdagen vedtagne Forslag til Danmarks Riges Grundlov. Der afgaves 966 277 Stemmer for Grundlovsforslaget eller 44,46 pCt.

Af de ugyldige Stemmesedler var 5 036 blanke, medens 6 734 blev kasseret af Valgbestyrelsen paa Grund af urigtig Afmærkning. Mellem disse sidste var der 2 485, paa hvilke Vælgerne ikke havde sat ×, men skrevet »Ja« eller paa anden Maade tilkendegivet deres Hensigt at stemme for Forslaget.

Beslutning af Folketinget

i Anledning af Folkeafstemningen.

(Af *Hartvig Frisch* og *A. M. Hansen*). [A. Sp. 1369. — C. Sp. 563].

Anmeldt i *Folketinget* $\frac{31}{5}$ (F. Sp. 566). Behandlingsmaaden $\frac{31}{5}$ (F. Sp. 566). Eneste Behandling $\frac{31}{5}$ (F. Sp. 567).

I Folketingets Møde den 31. Maj fik *Statsministeren* Ordet for at fremsætte en Udtalelse angaaende *Resultatet af Folkeafstemningen* den 23. Maj. *Statsministeren* gjorde først Rede for Afstemningens Udfald (se forrige Afsnit) og mindede dernæst om Grundlovssagens Forløb, idet han bl. a. fremhævede, at Regeringen ved Valget den 3. April fik Tilslutning af et betydeligt Flertal baade til sin almindelige Politik og til sin Grundlovspolitik, og at Folkeafstemningen viste et overvældende Flertal af de afgivne Stemmer for Grundlovsforslaget. »De Vælgere, der i Kraft af den gamle Grundlovs kunstige Skranker bragte Grundloven til Fald ved at undlade at stemme, gjorde dette vidende om, at et saadant Udfald vilde betyde Bevarelsen af den nuværende Forfatnings Folketing og Landsting frem i Tiden.«

Det var, udtalte *Statsministeren* videre, de ligegyldige Vælgere, der ved Folkeafstemningen fik en Slags Sejr, og under Hensyn til denne Sejrs Karakter maatte det vække nogen Forundring, at Folketingsmand *Brorsen* (V.) havde fundet Anledning til at kræve, at Regeringen skulde drage Konsekvenser af Afstemningen, formodentlig ved at foran-

ledige et Folketingsvalg. Dette var i og for sig en tiltalende Idé, men ikke nogen paakrævet Konsekvens af Ligegyldighedens Sejr. Erfaringerne fra Lande, hvor man har Folkeafstemning, gav ikke Basis for en saadan Fordring, og hvad Venstre ved denne Lejlighed havde præsteret, krævede ikke noget særligt Hensyn. Det var ogsaa blevet stærkt fremhævet af Oppositionen, at Valgene den 3. April først og fremmest var at betragte som et Opgør med Ministeriet angaaende Fortids og Fremtids Arbejde, medens Grundlovsforslagets Skæbne skulde afgøres ved Folkeafstemningen, ikke ved Valget. »Jeg tænker da, at man anerkender, at Partistillingen i Folketinget efter Valget den 3. April giver parlamentarisk Berettigelse for Ministeriet. Skulde der være Tvivl, kan man konstatere det paa parlamentarisk Vis.«

Statsministeren gentog, at Afstemningen gav det Resultat, at »vi bevarer Grundloven af 1915 med dens Folketing og Landsting«. Der var nu af Folketingsmand, Dr. Krag talt om nye Forhandlingers Paabegyndelse, og det stod ham naturligvis frit for at gøre Forsøget, men Ministeriet havde ikke nogen Trang dertil, og baade Ministeriet og Regeringspartierne ansaa Venstres Forslag for ganske uegnet til Gennemførelse og som Forhandlingsgrundlag.

Det kunde efter Statsministerens Mening ikke have større Interesse at granske Stemmeafgivningen den 23. Maj. At de saakaldte Grundlovspartier ikke fik kaldt alle deres Vælgere frem, var en Kendsgerning, og det blev aldrig opklaret, hvem der procentvis svigtede stærkest. »Det umiddelbare Indtryk er, at Regeringspartiernes Vælgere mødte godt dér, hvor de havde deres gamle og stærke Stillinger, medens de Konservative viste størst Sløjhed dér, hvor de havde deres betydeligste Styrker. . . . For Landets Omdømme var det nedslaaende, at det var Passiviteten, der sejrede. Hvis man havde slaaet Forslaget ned med en Million Nej-Stemmer, havde det været meget opmuntrende, thi det havde dog vist, at der var politisk Liv og Interesse i Landet. Passiv Modstand er ikke tiltalende.«

Statsministeren sluttede sin Tale saaledes: »Jeg har set, at det ærede Medlem Hr. Brorsen gentager, at der ikke var noget Folkekrav efter en ny Grundlov. Det siger det ærede Medlem efter at have set over 966 000 Vælgere stemme for Forslaget, medens kun 85 000 stemte imod. Det ærede Medlem synes altsaa, at den Million Vælgere, der sløvt afholdt sig fra at stemme, er Udtryk for Folket og Folkets Krav. Men dette er virkelig en uholdbar Forklaring, som nok til sin Tid skal blive omstødt.«

Umiddelbart efter Statsministerens Redegørelse meddelte Folketingets Formand, at han fra Folketingsmændene

Hartvig Frisch og A. M. Hansen havde modtaget følgende Forslag til Beslutning:

»Folketinget tager den afgivne Beretning om den stedfundne Folkeafstemning til Efterretning og udtaler sin Tilslutning til de af Statsministeren anførte Synspunkter.«

Forslaget kom til Behandling samme Eftermiddag.

Hartvig Frisch (S.) syntes, at Hovedindtrykket af Begebenheden den 23. Maj kunde gengives med eet Ord: ærgerlig. Forslaget maatte siges sagligt set at være godkendt af det danske Vælgerfolk, og 45 pCt.-Regelen, som baade Socialdemokrater og Radikale havde gjort deres yderste for at faa væk, havde denne Gang vist sin Urimelighed ved, at ca. 15 000 tysksindede, som paa Forhaand havde erklæret ikke at ville deltage i Afstemningen, og ca. 14 000 Færingere, der havde betragtet Spørgsmaalet som et særligt dansk Anliggende, havde kunnet afgøre Grundlovsspørgsmaalet i Danmark. — Taleren ønskede ikke at gaa paa Jagt efter udeblevne Vælgere inden for Grundlovspartierne eller at indlede et Slagsmaal mellem Grundlovstilhængerne om mere eller mindre uvisse Talberegninger. »Vi har kæmpet den gode Kamp sammen, og saa maa vi ogsaa kunne skilles med sænkede Kaarder.« . . . »Det, vi tabte paa, vi, der repræsenterer os imod 1 Million danske Vælgere, var en lurvet og ussel Modstand fra Venstre og dets Presse, som ikke engang kunde gaa ind i en aaben og ærlig Nej-Kampagne.« Efter Hartvig Frischs Opfattelse havde hele Venstres Stilling i Grundlovssagen været en »Tak for sidst« til Folketingsmand Christmas Møller, »Manden fra 1929«, som man havde søgt at manøvrere over i et Hjørne, og naar man sammenholdt de to store Oppositionspartiets Stilling til hinanden med de sidste Erfaringer med 45 pCt.-Regelen, maatte det erkendes, at Udsigterne for Grundlovforandringer var meget smaa. — Regeringspartierne havde efter Landstingssejren i 1936 kæmpet den ærligste Kamp uanset det Flertal, de havde vundet i Landstinget. De havde tilbudt Befolkningen at afskaffe alle de Særrettigheder, der ved Grundloven af 1915 var knyttet til Alder, til indirekte Valg og til Uopløselighed. Dette gode Tilbud til Befolkningen var ved Afstemningen faldet under Bordet, og hvis nogen nu kom halsende og sagde, at der skulde forhandles Grundlov, maatte Svaret blive: Ja vel, lad os bare se, hvad det er, I kommer med, men I maa endelig huske paa, at det er ikke os, der har Kastanier i Ilden her. — De Røster, der lød om, at Mangelen af den halve Procent i de 45 pCt. stillede Regeringen og Regeringspartierne over for politiske Konsekvenser, havde ingen som

helst Bund i Virkeligheden, hverken i det afgivne Stemmetail eller i selve Folkeafstemningstanken, og for at understrege og tydeliggøre Folketingets Syn paa hele Spørgsmaalet vedrørende Folkeafstemningen havde Forslagsstillerne indbragt deres Forslag til Beslutning.

Brorsen (V.) gjorde gældende, at Folkeafstemningen bragte Regeringen, som ved Folketingsvalget den 3. April led et Nederlag, et nyt Nederlag trods Udfoldelse af en voldsom Agitation ved Afholdelse af Møder, Udsendelse af Grundlovsforslaget og Tilsendelse af private Breve fra Statsministeren, og han betragtede Statsministerens og hele Regeringens Autoritet som meget stærkt svækket. Man kunde sige, at Grundlovsforslaget blev fejlet til Side af Forligspartiernes egne Vælgere, idet mellem 250 000 og 300 000 af disse ikke havde villet stemme for Forslaget, og Forligspartierne havde formentlig ikke meget at lade hinanden høre. — Venstre havde sagt, at man ved Folkeafstemningen kunde gøre eet af to: møde og stemme nej eller ogsaa undlade at stemme, hvad der realiter betød det samme. Man havde benyttet den i Grundlovens § 94 anviste Fremgangsmaade, som ogsaa Grundlovsforslaget gav Anvisning paa, og maatte derfor bede sig fritaget for Betegnelser som »Dovenskab« og »Maglelighed«. I 1920 havde man i øvrigt fra socialdemokratisk Side handlet paa samme Maade. — Til det nu forkastede Grundlovsforslag havde navnlig to Navne været knyttet: Statsministerens og Folketingsmand Christmas Møllers. Sidstnævnte havde taget Konsekvensen af Folkeafstemningen ved at trække sig tilbage som Formand for sit Parti; derimod havde man ikke hørt, hvad Regeringen nu vilde efter sine to Nederlag, om den mente at kunne fortsætte uden videre. Man kunde tænke sig, at Regeringen kunde ønske at faa en Bekræftelse paa, at den skulde fortsætte, og hvis man fik et Valg nu, skulde det nok vise sig, at Vælgerne var utilfredse med meget af Regeringens Politik paa afgørende Punkter. Grundlovssagen kunde naturligvis heller ikke uden videre lægges til Side, og Venstre forbeholdt sig eventuelt at fremlægge sit Grundlovsforslag til Forhandling. — Indtil videre var det afgørende for Venstre at se, hvad Regeringen agtede at gøre i den nærmest kommende Tid, og efter Partiets Mening var det økonomiske Problem stadig i Forgrunden. Taleren sluttede sit Indlæg med at fremsætte følgende *Paa-stand paa Overgang til Dagsordenen*:

»Idet Folketinget udtaler, at Konsekvensen af de Nederlag, Regeringen har lidt, først ved Folketingsvalget den 3. April og derefter ved Folkeafstemningen den 23. Maj, maaske være Gennemførelsen af en over for Erhvervene ligelig økonomisk Politik, hvorved Arbejdsløsheden mest virksomt kan bekæmpes, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Henning Hasle (K. F.) fandt, at Statsministerens Redegørelse i det store og hele gav en nøgtern Fremstilling af, hvad der var sket, og han paaskønnede denne Regeringens Holdning over for Tinget. Ligeledes paaskønnede han, at baade Statsministeren og Hartvig Frisch havde givet Afkald paa at diskutere, hvilke Partiers Vælgere der havde svigtet mere eller mindre ved Folkeafstemningen; han vilde selv gøre det samme og kun gøre en Bemærkning i Anledning af Statsministerens Antydning om, at paa visse Steder, hvor de Konservative havde stor Indflydelse, var deres Vælgere mødt ringere frem, medens de Steder, hvor Socialdemokratiet havde mange Vælgere, var de mødt godt frem; denne Del af Redegørelsen kunde Taleren ikke anerkende som helt objektiv. — Det var en stor Sag, der var faldet, men en Politik kunde siges at været blevet staaende i den Forstand, at man til enhver Tid vilde vide, hvor man havde Det konservative Folkeparti i Grundlovs- og Valglovsspørgsmaal. »For vort Parti ligger Sagen klar og ligetil, at vi, hvis der skulde blive nye Forhandlinger, staar paa det Grundlag, som er angivet gennem Ordet: een Valgdag og eet Vælgerkorps.« — Brørsens Tale forekom Taleren bemærkelsesværdig navnlig derved, at han vel fremsatte Antydninger om, at det maaske kunde være interessant at afholde Valg, men ikke krævede Valg og ikke vovede at gaa ind for den Tanke, at selve Resultatet af Folkeafstemningen kunde berettigede et Valg. Hvad man end vilde mene om Virkningen af en tabt Folkeafstemning, om den burde drage parlamentariske Konsekvenser efter sig eller ikke, maatte det dog siges, at i nærværende Tilfælde vilde Udfaldet af Folkeafstemningen ikke kunne berettigede Krav om et Valg, og det kunde det ikke ud fra den Betragtning, at baade Venstre og Det konservative Folkeparti ved Valget den 3. April udtrykkeligt førte deres Kampagne paa, at den 3. April var det Regeringens almindelige Politik, der afgjordes, Forfatningsspørgsmaalet afgjordes ved Folkeafstemningen. — Naar det var antydet, at man nu skulde til at diskutere Venstres Grundlovsforslag, vilde det sikkert være rigtigst, at man fra alle Sider gjorde sig klart, at denne Vej ikke var farbar, medmindre Partiet da kunde komme med et Forslag, der havde Mulighed for at interessere store Kredse i Landet, og kunde interessere Regeringen og Rigsdagens Partier derfor. Som Stillingen var i Øjeblikket, maatte al Tale om Optagelse af nye Grundlovsforhandlinger afvises, og Tinget maatte gaa over til udelukkende at beskæftige sig med de forsvarspolitiske og erhvervspolitiske Opgaver, der laa for. Taleren stillede derfor *Ændringsforslag* om at give det foreliggende Forslag til Beslutning følgende Affattelse:

»Folketinget tager Resultatet af den stedfundne Folkeafstemning til Efterretning og opfordrer Regeringen til

snarest at fremsætte Forslag for Rigsdagen om Styrkelse af Forsvaret, om effektive Foranstaltninger mod Arbejdsløsheden og om de for Landbrugets Rentabilitet nødvendige Foranstaltninger.«

A. M. Hansen (R. V.) beklagede dybt, at det ikke var lykkedes at naa de 45 pCt. Ja-Stemmer. Slaget var tabt, men det kunde ikke bestrides, at de ca. 970 000 Ja-Stemmer repræsenterede et betydeligt Vælgerflertal for Grundloven, og det var derfor urigtigt at hævde, at Afstemningen viste, at Vælgerbefolkningen ikke havde interesseret sig for den nye Grundlov. Nej, det Afstemningen viste, var, at 45 pCt.-Regelen er alt for svær. — Naar der nu fra Venstre havde lydt enkelte Røster om, at Regeringen efter Udfaldet af Folkeafstemningen ikke havde sit parlamentariske Flertal i Orden, var man helt ude i det meningsløse. En Folkeafstemning, hvor hver enkelt Vælger, uden Partihensyn, skal kunne tage Stilling til en foreliggende konkret Sag, kunde selvsagt ikke drage parlamentariske Følger efter sig. De Vælgere, der for to Maaneder siden fornyede Regeringens Flertal, var ikke et Øjeblik i Tvivl om, at Landets Ledelse fortsat laa i de rette Hænder. — Den i Hasles Ændringsforslag indeholdte Opfordring til Regeringen var overflødig, da baade Foranstaltninger mod Arbejdsløsheden og til Sikring af Landbrugets Rentabilitet stadig var Genstand for Regeringens Overvejelser, og der var lige saa lidt Grund til at støtte Venstres Dagsorden.

Valdemar Thomsen udtrykte Bondepartiets Syn paa den foreliggende Situation i følgende *motiverede Dagsorden*:

»Idet Folketinget misbilliger, at Regeringen ikke umiddelbart efter Erobringen af Landstingsflertallet i 1936 gennemførte Foranstaltninger betingende økonomisk Ligeret for Landbruget og Arbejdsløshedens Afskaffelse, og idet Folketinget beklager, at der i det nu forkastede Grundlovsforslag ikke fandtes Bestemmelser, som kunde skabe rene Linier i Lovgivning og offentlig Administration, fastslaar Tinget, at netop denne forfejlede Politik er Hovedaarsagen til den manglende Interesse for Rigsdagens Arbejde, som Folkeafstemningen afslørede, og gaar hermed over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Gregersen (D. R.) saa derimod Grunden til Folkeafstemningens Udfald deri, at man ikke i Grundlovsforslaget havde imødekommet Befolkningens Ønske om et rent Etkammer-system. Han haabede, at Grundlovsforhandlingerne vilde blive genoptaget, naar Vandene var faldet saa meget til Ro, at man kunde komme paa Talefod om dette Spørgsmaal, og han vilde meget beklage, om Venstre i denne Sag havde

spillet det socialdemokratiske Spil paa en saadan Maade, at Socialdemokratiet ikke ønskede det spillet om igen. — Konstateringen af, om Regeringen havde sin parlamentariske Basis i Orden, maatte Regeringspartierne selv ordne; Retsforbundet havde ingen Interesse i at stemme for det foreliggende Forslag til Beslutning. Partiet vilde ogsaa undlade at stemme om Venstres Dagsorden, men stemme imod det konservative Ændringsforslag.

Aksel Larsen (D. K.) var overbevist om, at en væsentlig Aarsag til, at det gik, som det gik, laa i, at Grundlovsforslaget var behæftet med ganske væsentlige Mangler, og at Regeringspartierne ikke havde villet gaa videre med en Demokratisering af Grundloven. Dertil kom, at Regeringen siden Erobringen af Flertallet i Landstinget havde vist en besynderlig og farlig Mangel paa Handlekraft i afgørende Situationer og i den rigtige Retning. Regeringens Udenrigspolitik og den Maade, hvorpaa denne var blevet behandlet ogsaa paa Rigsdagen, kunde heller ikke forøge Befolkningens Tillid til Regeringen. Ud fra disse Betragtninger stillede Kommunerne *Ændringsforslag* om at affatte Forslaget saaledes:

»Folketinget tager Statsministerens Redegørelse til Efterretning og opfordrer Regeringen til ikke at lade Sofavælgerne af 23. Maj være bestemmende for Forfatningssagens Skæbne her i Landet, men for Ungdommens og Demokratiets Skyld energisk at optage Arbejdet for at skaffe Danmark en ny Grundlov, der ikke er behæftet med reaktionære Klausuler.

Folketinget opfordrer Regeringen til at bruge sin parlamentariske Magt i Overensstemmelse med sine Vælgeres Ønsker og ikke at sende Rigsdagen paa Ferie, før en haardt tiltrængt Reformlovgivning til Gavn for gamle og arbejdsudygtige, til Sikring af Arbejdernes Beskæftigelse, til Lettelse af Renteaaget, til Forbedring af det arbejdende Folks Købekraft er gennemført.

Folketinget opfordrer endvidere Regeringen til at søge Danmarks Forhold til Udlandet reguleret paa en Maade, som ikke økonomisk eller beskæftigelsesmæssigt er til Skade for Landet eller dets Befolkning, og som sikrer og udvider vort Samarbejde med de nordiske Lande, samt i øvrigt at træffe alle Foranstaltninger, der kan bidrage til at sikre Danmarks Selvstændighed og betrygge dets Grænser.«

Frits Clausen (N. A.) gjorde opmærksom paa, at hans lille og ofte haanligt omtalte Parti godt kunde have hjulpet Grundlovsforslaget igennem, idet der hertil blot behøvedes Halvdelen af de af Partiet repræsenterede Stemmer. Man maatte i øvrigt være glad for, at Forslaget faldt, da det ikke

alene var daarligt opbygget, men vilde have ført til yderligere Splittelse i Tinget. Regeringen havde ved Folkeafstemningen lidt et parlamentarisk Nederlag, og den syntes kun at have eet at gøre: at hente sig et Tillidsvotum ude i Befolkningen, efter at Befolkningen havde givet den dette Mistillidsvotum.

Statsministeren udtalte om alle de stillede Forslag med Undtagelse af Regeringspartiernes, at de forekom ham at have uhyre lidt med den foreliggende Sag at gøre, idet de beskæftigede sig med alle Haande andre Ting end Folkeafstemningen og dens Konsekvenser. Han maatte derfor anbefale at vedtage det af Hartvig Frisch og A. M. Hansen fremsatte Forslag til Beslutning.

Statsministeren spurgte, om det var Venstres Standpunkt, at der skulde afholdes Folketingsvalg, og samme Spørgsmaal blev stillet af Aksel Møller (K. F.). Herpaa svarede *Brorsen*: »Ja, vi har ikke noget imod Valg; jeg vil sige til de Herrer: Kom De kun ud til Valg! Vi kan godt tage et Valg til Efteraaret, det er der ikke det mindste i Vejen for.«

Henning Hasle meddelte, at de Konservative efter Statsministerens Afvisning af deres Ændringsforslag vilde stemme imod Forslaget til Beslutning, og at de ogsaa vilde stemme imod de fra anden Side stillede Ændringsforslag og foreslaaede Dagsordener.

Ved Afstemningen forkastedes Valdemar Thomsens Dagsorden med 96 Stemmer mod 4 og Brorsens med 94 Stemmer mod 24. Endvidere forkastedes Aksel Larsens Ændringsforslag med 118 Stemmer mod 3 og Henning Hasles med 76 Stemmer mod 23.

Forslaget til Beslutning vedtoges derefter med 70 Stemmer mod 50.

Forhandling om Samlingsregering. — Erklæring af Statsministeren.

Torsdag den 31. August udsendte *Statsministeren* gennem Ritzaus Bureau følgende Meddelelse:

»Under Hensyn til den truende internationale Situation forelagdes i et Møde den 30. August for de 4 udvalgsberetigede Partiers Formænd et Tilbud til Venstre og Konservative om deres mulige Repræsentation i Ministeriet. Statsministeren nævnte forskellige Former, hvorunder dette kunde ske. Efter at Sagen har været behandlet, meddelte Venstres og det konservative Partis Ordførere i et Torsdag Aften afholdt Møde, at de var villige til at forhandle om en Ordning, men begge vilde foretrække at faa Repræsentation i Ministeriet paa den Maade, at de to Partier skulde besætte et Antal Fagministerier.

Ved et derefter afholdt Ministermøde besluttedes det at meddele, at Rigsdagsflertallet maa have det parlamentariske Ansvar for den politiske Linie, som skal følges.

Dette vilde være udelukket ved den ønskede Ordning.

Man vil altsaa ikke kunne tiltræde, at Fagministerier fordeles til forskellige politiske Retninger, men henstiller fremdeles, at Repræsentation i den foreliggende Situation sker ved konsultative Ministre, som faar Adgang til at følge og deltage i Fagministrenes Arbejde.

Forhandlingerne vil blive fortsat.«

I Tilslutning til det udsendte Referat ønskede *de konservative Forhandlingsdeltagere* at udtale, at det fra deres Side fremhævedes, at en Forudsætning for deres Tiltrædelse af Samarbejdet var, at der blev truffet visse nærmere angivne Foranstaltninger af forsvars- og beredskabsmæssig Art.

Fredag den 1. September, da Krigen allerede var udbrudt, gav *de Konservative* Statsministeren Meddelelse om, at de var villige til under Hensyn til den foreliggende Situation at acceptere Statsministerens Tilbud om Deltagelse i Regeringen, uanset at de Former, under hvilke dette efter

Statsministerens Tilbud vilde kunne ske, ikke forekom Partiet fuldt ud tilfredsstillende.

Venstre kunde derimod ikke tiltræde Tanken om Oppositionspartiernes Repræsentation i Regeringen gennem Ministre uden Portefeuille. I Partiets Svarskrivelse af 2. September hedder det:

»Venstre erkender det ønskelige i, at der sker den størst mulige Samling i Folket under den Krigs- og Krisesituation, som nu synes at staa for Døren. Venstre erkender ligeledes, at en saadan Samling under klart afgrænsede Forudsætninger kan finde sit Udtryk i en Samlingsregering.

Venstre har under de hidtil førte Forhandlinger erklæret sig villig til at deltage i en Samlingsregering, hvis Opgave maatte være at tilrettelægge og gennemføre Landets Politik ud fra de Krav, den opstaaede spændte Situation stiller, og med det Formaal udadtil og indadtil at skabe de bedst mulige Vilkaar for Land og Folk. Venstre har erklæret sig villig til at tage baade det politiske og administrative Medansvar for en Politik sigtende til at løse de Opgaver, Krigssituationen allerede har rejst, og som efterhaanden vil komme til at foreligge.

En saadan Form for Samarbejde mellem Partierne forudsætter efter Venstres Opfattelse Dannelsen af en Regering, hvor Oppositionspartierne deltager i Regeringsansvaret paa lige Fod med de nuværende Regeringspartier.

Tanken herom er imidlertid i Henhold til Statsministerens officielle Udtalelse af 31. August pure afvist, idet Regeringens Chef udtrykkelig har udtalt, at det nuværende Regeringsflertal »maa have det parlamentariske Ansvar for den politiske Linie, som skal følges«, og under Hensyn til dette principielle Standpunkt har et Ministermøde godkendt den Betragtning, at Dannelsen af en virkelig Samlingsregering i dette Øjeblik er udelukket.

Dette Standpunkt maa Venstre tage til Efterretning, men i Konsekvens heraf maa Venstre som sin Opfattelse hævde, at en Udvidelse af Regeringen alene i den Hensigt at skaffe Plads til nogle Repræsentanter for Oppositionspartierne, naar disse i øvrigt ikke paa betryggende Maade tilsikres Indflydelse paa Landets Politik, vil være uden praktisk Værdi. En Koalitionsregering under den af Statsmini-

steren skitserede Form vil ikke opfylde sit Formaal, idet Offentligheden ikke vil anerkende en saadan Regering som Udtryk for en fælles folkelig Vilje til at lægge bestaaende politiske Stridsspørgsmaal til Side til Fordel for en Samling om Løsningen af de store Problemer, som den akutte verdenspolitiske Situation stiller vort Land overfor nu og i den kommende Tid.

Venstre kan derfor for sit Vedkommende ikke tiltræde Tanken om, at Oppositionspartierne skal lade sig repræsentere i Regeringen i Form af Ministre uden Portefeuille.

Venstre ønsker at tilføje, at Partiet til enhver Tid, saa længe de unormale Forhold bestaar, vil være villig til at deltage i Drøftelserne om Dannelse af en Samlingsregering, naar denne faar Karakter af en reel Samlingsregering, og naar en saadan Regering faar til Opgave at forme en Samarbejdets Politik uden snæver Hensyntagen til de almindelige partipolitiske Skillelinier. Men selv i Betragtning af, at Venstres Tanke derom nu er afvist, vil Venstre desuagtet, dersom Regeringen maatte ønske dette, være villig til at skabe et Forhandlingsorgan, hvorigennem Regeringen til hver en Tid saavel kan orientere Venstre som blive orienteret om vort Partis Stilling til de Spørgsmaal, Regeringen eventuelt maatte ønske at søge en Forhaandsdrøftelse af med Repræsentanter uden for Regeringen og Regeringspartiernes Kreds.«

Venstres Svar blev forelagt Ministeriet, som bemyndigede *Statsministeren* til paa ny at fremhæve den for vor Nation farlige Verdenstilstand og at henstille til Venstre at tage under Overvejelse, om ikke Situationen, navnlig efter at det konservative Parti havde erklæret sig villigt til at antage Regeringens Tilbud om Etablering af en Samlingsregering, var af en saadan Karakter, at det paa ny burde overvejes, om ikke Tiden krævede en anden Holdning fra Venstres Side. Dette anføres i en Skrivelse fra *Statsministeren* af 5. September, hvor det videre hedder:

»Venstres Ønske om at overdrage Fagministerier til Venstre og Konservative anser vi for at være uigennemførligt og i Virkeligheden ganske utilfredsstillende for Oppositionen, som langt bedre kan faa Indflydelse paa alle Forhold ved det af Regeringen givne Tilbud.

Hvad angaar Tilsagnet om at medvirke til Dannelsen af et Organ, der kan fungere i Samarbejdets Tjeneste, skal jeg bemærke, at det næppe kan være af Interesse at faa en Nydannelse til, hvad der allerede findes af Raad.

Hvis der ikke dannes Samlingsregering, vil vi fremdeles give Meddelelse til Partiernes Formænd og til det udenrigspolitiske Nævn.«

I sin Svarskrivelse af 5. September henviste *Venstre* til, at man, som fremhævet i Partiets Skrivelse af 2. September, var villig til at forhandle om Dannelsen af en virkelig Samlingsregering, »hvor ogsaa Oppositionens Repræsentanter paa lige Fod og med fuldt Ansvar deltager saavel i Administrationen som ved Tilrettelæggelsen af Landets Politik med Henblik paa de Opgaver, den ændrede Verdenssituation stiller Danmark over for«. »Under en saadan eventuel Samlingsregering bør politiske Spørgsmaal, hvorom der ikke er Enighed mellem Partierne, vente med deres Afgørelse til mere rolige Tider.«

Da det havde ligget uden for Forudsætningerne for den paatænkte Udvidelse af Regeringens Basis, at kun et af Partierne accepterede Regeringens Tilbud, havde Spørgsmaalet herefter mistet sin Aktualitet.

Ved Genoptagelsen af Rigsdagens Møder den 1. September afgav *Statsministeren* i Folketinget (F. Sp. 764) nedenstaaende Erklæring. En tilsvarende Udtalelse fremsatte *Statsministeren* samme Dag i Landstinget (L. Sp. 283).

»Det er under meget alvorlige, urolige Forhold ude i Verden, at Rigsdagens Møder i Dag genoptages. Der er forløbet 25 Aar, siden vi stod over for det sidste Krigsudbrud, mange Medarbejdere er gaaet bort siden da og forskaanes for den uhyggelige Gentakelse, andre er vi, som husker Uhyggen i Augustdagene 1914, og som ikke havde ventet at skulle opleve det frygtelige paa ny.

Jeg har ønsket at give den Meddelelse til Rigsdagen, at det i det i Dag afholdte Statsraad er besluttet at udstede Erklæring om Danmarks Neutralitet og ved kongelig Anordning at kundgøre, at de i Anordning af 31. Maj 1938 indeholdte Neutralitetsbestemmelser nu kommer til Anvendelse.

Endvidere ønsker jeg at meddele Folketinget, at der er truffet de nødvendige Foranstaltninger, saa Hær og Flaade kan søge at løse de Opgaver, der foreligger, til Sikring af Landets Neutralitet. Den nødvendige Beredskabsstyrke vil blive tilvejebragt i Løbet af i Morgen og nærmest følgende Dage. Flaaden er i Hovedsagen bemandet, og hvad der maatte mangle, bringes nu til Udførelse.

Det er med dyb Sorg, vi er Vidner til Hærenes Opmarch og Vaabnenes Anvendelse uden for vore Grænser. De Verdensbegivenheder, der er under Udvikling, kan ikke undgaa at gøre et dybt Indtryk i vort Folk, hvor man haabede og troede paa Fredens Sejr.

Danmark har ikke anden Politik over for denne Situation end den ærlige, ubetingede Neutralitet til alle Sider. Vort Formaal maa være at føre Danmark igennem Branden uden at blive inddraget i noget Opgør, at bevare Selvstændighed og Uafhængighed, og hertil vil det tjene, om Danmarks Rigsdag og Regering, Presse og Befolkning indtager en ubetinget upartisk neutral Holdning over for de Magter, der har de Uoverensstemmelser, som nu fører til Strid.

En ekstraordinær Lovgivning vil være nødvendig, Ofre vil blive krævet, og vi kan beklage, at store Dele af Folket straks maa paatage sig personlige Byrder for at tjene Nationens Sag. — Det vil imidlertid være Lovgivningens Sag at mildne Vilkaarene paa bedst mulige Maade for dem, vi paalægger Byrderne. Vi vil igen komme til at staa over for mange Vanskeligheder, og jeg benytter Lejligheden til at opfordre hele Folket til at opretholde Ro og Orden, men ogsaa til at vise virkeligt Borgersind. Der vil blive udrettet, hvad der er muligt, for at sikre og beskytte Borgerne; til Gengæld bør den enkelte afholde sig fra at søge Fordel paa andres Bekostning. Hamstring af Varer, ubillig Fordyrelse af Livsfornødenheder og andre Handlinger af den Art er ikke Udtryk for godt Borgersind, og man bør afholde sig fra saadanne Handlinger.

Jeg opfordrer Rigsdagen til endrægtigt Arbejde for Folkets og Landets Velfærd i den Tid, der ligger truende foran os, og jeg ønsker vort Land og vort Folk en lykkelig Udgang af en mørk Tid.«

A.

Vedtagne Lovforslag.

1. Forslag til Danmarks Riges Grundlov. (Se Side 30).

2. Lov om Afgørelse af de mellem Mejeriernes Arbejdsgiverforening og Dansk Mejeristforbund bestaaende Uoverensstemmelser. (Statsminister *Stauning*). [A. Sp. 1329. — C. Sp. 49 og 63].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 223). 1. Beh. $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 230). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Fr. Andersen, Einer-Jensen [Formand], Hartvig Frisch, Leonhard Hansen, Knud V. Jensen, Levinsen, Marinus Sørensen, Rasmussen [Gylling] [Sekretær], Rager, Brorsen, Duborg, Løje, Christmas Møller, Fibiger og Victor Larsen). Betænkning (B. Sp. 7) afgivet $\frac{9}{5}$. (Ordfører: Fr. Andersen). 2. Beh. $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 265). 3. Beh. $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 273). *Oversendt til Lands-tinget*. 1. Beh. $\frac{10}{5}$ (L. Sp. 167). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Andrea Brochmann, Johs. Clausen, J. S. Foget, Gunnar Fog-Petersen, A. P. Hansen, Hans Hansen [Formand], Henry Hansen, Hauch, Henrik Jensen, Kr. Johansen, Krarup, Lange, Offersen [Sekretær], Ch. Petersen og P. C. Petersen). Betænkning (B. Sp. 45) afgivet $\frac{10}{5}$. (Ordfører: Ch. Petersen). 2. Beh. $\frac{10}{5}$ (L. Sp. 206). 3. Beh. $\frac{10}{5}$ (L. Sp. 209). *Loven stadfæstet 10. Maj 1939*. (Lov-Tid. Nr. 187).

Den 25. April stillede Statens Forligsmand Mæglingsforslag vedrørende den mellem Mejeriernes Arbejdsgiverforening og Dansk Mejeristforbund bestaaende Uoverensstemmelse. Mæglingsforslaget vedtoges af Mejeristforbundet med 1206 Ja-

Stemmer mod 615 Nej-Stemmer (Ja-Stemmerne udgjorde 66,2 pCt. af de afgivne Stemmer og 39,9 pCt. i Forhold til stemmeberettigede Medlemmer), men det forkastedes af Mejeriernes Arbejdsgiverforening, idet kun 290 svarede Ja mod 889 Nej, saaledes at Nej-Stemmerne udgjorde 75,4 pCt. af de afgivne Stemmer og 71,9 pCt. i Forhold til stemmeberettigede Medlemmer. Da en Arbejdsstandsning af en kortere eller længere Varighed vilde føre til Standsning af Eksporten til begge vore Hovedmarkeder, ansaa Regeringen det for nødvendigt ad Lovgivningens Vej at hindre en Arbejdsstandsning paa dette Omraade, og Regeringens Forslag, der gennemførtes uændret, gik ud paa at give Mæglingsforslaget Lovskraft.

Hovedbestemmelserne i Loven gaar da ud paa, at den i Forligsmandens Mæglingsforslag af 25. April 1939 omhandlede Arbejdsoverenskomst (optrykt som Bilag til Loven) skal gælde mellem Mejeriernes Arbejdsgiverforening og Dansk Mejeristforbund, og at det i Tidsrummet, indtil Overenskomsten kan opsiges i Overensstemmelse med Overenskomstens Regel om Opsigelse, skal være forbudt at iværksætte Lockout eller Strejke inden for det Omraade, som Overenskomsten dækker.

Hovedmassen af de i Overenskomsten fastsatte *Lønninger* ligger mellem 36 og 48 Kr. pr. Uge, med nogen Afvigelse for Salgsmejerier og Mejerier ved København, og den samlede Lønforhøjelse for 2300—2400 Mejerister blev opgjort til ca. 400 000 Kr. aarlig. *Arbejdstiden* er for Hovedmassen højst 56 Timer ugentlig (2 Fridage om Maanednen), for Københavnsmejerier og Detailsalgsmejerier dog 52 Timer.

I sin Forelæggelsestale oplyste *Statsministeren*, at Uviljen mod Forligsmandens Forslag antagelig hidrørte fra den Opfattelse, at *Kost- og Logispørgsmaalet* ikke skulde være løst. Ministeren tilføjede, at en Ordning med Kost og Logi paa Stedet havde bestaaet tidligere, men nu kun bestod rent undtagelsesvis, idet den var blevet ophævet paa Foranledning af Mejeribestyrerne, der havde opsagt den hidtil gældende Ordning; under de stedfundne Forhandlinger havde Mejeristerne og Arbejdsgivernes Repræsentant imidlertid i en *Protokolltilførsel* givet Tilsagn om, at man, hvis Mæglingsforslaget blev gennemført, vilde være rede til i de Tilfælde, hvor det var paakrævet, at optage Forhandlinger om Kost- og Logispørgsmaalet. Protokollatet, der tryktes som Bilag til

begge Tings Udvalgsbetænkninger, udtalte herom: »Hvor Forholdene maatte være særlig vanskelige med Hensyn til Kostspørgsmaalet for Mejerister, f. Eks. lange Afstande eller i mindre Landsbyer, kan der optages Forhandlinger og træffes Aftale mellem Mejeriernes Arbejdsgiverforening og Dansk Mejeristforbund om, at Mejeristerne erholder Kostforplejningen paa Mejeriet.«

I øvrigt beklagede Statsministeren, at det igen havde vist sig, at »de Parter, der selv burde ordne deres Arbejdsforhold, ikke synes at være i Stand til det, end ikke med den Bistand, som Statens Forlignsinstitution har kunnet yde«. »Dette er meget beklageligt, og det rejser atter Spørgsmaalet, om ikke man maa søge at faa Parterne til paa ny at overveje, om der kan findes Midler til, at denne ustandselige Tovtrækning ophører og Lovgivningsmagten befries for det Ansvar, som den nu flere Gange har maattet tage paa sig med Hensyn til Fastsættelse af Arbejdsvilkaar.«

Lovforslaget blev anbefalet af Ordførerne for *Socialdemokraterne* og *Det radikale Venstre*, som udtalte sig i Tilslutning til de af Statsministeren udviklede Synspunkter. Ordføreren for *Kommunisterne* fandt ikke den foreslaaede Udvej ønskelig, men saa ikke, at der, som Forholdene laa i Kraft af Regeringens Politik, var andet at gøre end at godkende Regeringens Forslag.

Venstre, *Det konservative Folkeparti*, *Bondepartiet* og *Retsforbundet* tog derimod Afstand fra Lovforslaget, og *National-socialisterne* vilde undlade at stemme, da de ansaa det for forkasteligt kun at tage Stilling til disse erhvervspolitiske Spørgsmaal, naar en tilfældig Konflikt havde tilspidset sig som Følge af Kapitalens Udbytning, i Stedet for at gaa til en generel Løsning af det til Grund liggende samfundsøkonomiske Problem.

Venstre og *Konservative* stillede i begge Ting Ændringsforslag om Afgørelse af Konflikten ved en i dette. Øjemed af Statsministeren nedsat uvildig *Voldgiftsret* paa 3 Medlemmer, nemlig Formanden for den faste *Voldgiftsret* og 2 Medlemmer udpeget af Højesteret. Ændringsforslaget forkastedes i Folketinget med 69 Stemmer mod 41, i Landstinget med 42 Stemmer mod 24.

Bondepartiet saa i Lovforslaget et Løndiktat og desuden Lovfæstelse af et Fagforeningsdiktat, der forbød Undermejeristerne at bo paa Mejerierne. Ved 2. Behandling foreslog Valdemar Thomsen at tilføje to nye Paragraffer. Den ene gik ud paa, at den endelige Overenskomst mellem Parterne ikke maatte indeholde Bestemmelser, der udelukkede, at Spørgsmaalet om *Kost* og *Logi* blev ordnet ved direkte Aftale

mellem det enkelte Mejeri og dets Medhjælper. I den anden Paragraf paalagdes det Landbrugsministeren i Samraad med Mejeriernes Fællesorganisation og Erhvervsudvalget at gennemføre en saadan Ordning, at *Prisen for Konsummælk* til Detailsalg fra 1. Juli 1939 forhøjedes med 2 Øre pr. Liter, og at Merprisen fordeltes med 25 pCt. til de Mejerier, som leverer Konsummælk, 75 pCt. til Ophjælpning af Prisen paa Eksportsmørret. — *Statsministeren* afviste det førstnævnte Ændringsforslag med den Motivering, at dets Hensigt maatte være opfyldt ved det ovennævnte Protokollat*), det andet, hvis økonomiske Virkning blev anslaaet til 25 Gange Omkostningerne ved Lønforhøjelsen, med Henvielse til, at eventuelle yderligere Foranstaltninger angaaende Landbrugets Priser maatte træffes, naar de paagældende Forhold var til Behandling. — Ændringsforslagene forkastedes med 83 (84) Stemmer mod 2; 22 stemte hverken for eller imod.

Ved 3. Behandling fremsatte Valdemar Thomsen derefter følgende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*: »Idet Folketinget ikke kan anerkende Fagforeningernes Forbud mod, at Undermejeristerne maa have Bolig paa Mejerierne, og idet Folketinget udtaler, at en Forøgelse af Landbrugets Omkostninger kun kan skønnes forsvarlig i Forbindelse med en Lovgivning, der sikrer Landbruget økonomisk Ligeret med andre Erhverv, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.« — *Statsministeren* fraraadede Vedtagelse af denne Dagsorden, fordi den indledes med en positiv Urigtighed og i øvrigt maatte siges at ligge helt ved Siden af den foreliggende Sag. Fr. Andersen (S.) anbefalede ligeledes at stemme imod, medens Christmas Møller (K. F.) fandt det rigtigt at overlade Afgørelsen til Regeringspartierne og Forslagsstilleren. Dagsordenen forkastedes med 68 Stemmer mod 24 (21 stemte hverken for eller imod).

I *Landstingets* Udvalgsbetænkning erklærede *Venstre* og *Konservative*, at de under Udvalgsbehandlingen havde søgt at opnaa Ændringer i Lovforslaget, som i nogen Maade kunde beskytte Frivillighedsprincippet i Kost- og Boligspørgsmaalet mellem Mejeribestyrere og Undermejerister; »men det viste sig ganske udelukket at opnaa selv den mindste Ændring«.

J. S. Foget (B.) oplyste, at han havde stillet Udvalgets Formand følgende Forespørgsel: 1. Har der tidligere været nogen kollektiv Overenskomst mellem Undermejeristerne og

*) Det udtaltes i Folketingsudvalgets Betænkning, at Forudsætningen om, at Protokollatet skulde være gældende, for saa vidt Forligsinstitutionens Mæglingsforslag vedtoges, maatte anses for opfyldt ved Mæglingsforslagets Ophøjelse til Lov.

Mejeriernes Organisation om Bolig- og Kostforhold? 2. I bekræftende Fald: a) Hvad gik denne ud paa? b) Hvem har opsagt denne? Da Udvalgets Formand ikke havde ønsket at søge Spørgsmaalet besvaret ad anden Vej, mente Foget at maatte fastslaa: »at der ikke har været nogen kollektiv Aftale om Bolig- og Kostforhold med Undermejeristerne, men at disses Fagforening har forbudt deres Medlemmer at bo og spise paa Mejerierne«, og »at Protokollatet i Realiteten er en Del af Överenskomsten, som definitivt ophæver Frivillighedsprincippet mellem Undermejeristerne og Mejeribestyrerne«. — *Statsministeren* henholdt sig til sin tidligere Udtalelse herom (se foran).

Lovforslagets Vedtagelse skete i Folketinget med 69 Stemmer mod 45, i Landstinget med 43 Stemmer mod 25.

3. Lov om Tillægsbevilling for Finansaaret fra 1. April 1938 til 31. Marts 1939. (Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 33. — C. Sp. 113 og 557].

FremSAT i *Folketinget* $2\frac{2}{4}$ (F. Sp. 25). 1. Beh. $\frac{3}{5}$ (F. Sp. 123). Henvist til Finansudvalget (se Side 19). Betænkning (B. Sp. 1) afgivet $\frac{4}{5}$. (Ordfører: Fr. Andersen). 2. Beh. $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 229). 3. Beh. $1\frac{1}{5}$ (F. Sp. 312). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $1\frac{2}{5}$ (L. Sp. 256). 2. Beh. $1\frac{2}{5}$ (L. Sp. 261). 3. Beh. $1\frac{2}{5}$ (L. Sp. 263). *Loven stadfæstet 15. Maj 1939.* (Lov-Tid. Nr. 204).

Forslag til Lov om Tillægsbevilling for 1938—39 blev fremsat i Folketinget den 28. Februar 1939 (Aarvog 1938—39, Side 418), men paa Grund af Rigsdagens tidlige Hjemsendelse og Opløsning naaede Folketingets Finansudvalg ikke at tilendebringe Forslagets Behandling i den ordentlige Rigsdags-samling. Ved Begyndelsen af den overordentlige Samling fremsatte Finansministeren da et nyt Tillægsbevillingsforslag. I dette var indarbejdet de tidligere til Finansudvalget fremsendte Ændringsforslag og foretaget enkelte andre Ændringer, og Forslaget vedtoges af Rigsdagen i uforandret Skikkelse.

I Sammenligning med det tidligere Forslag viser den vedtagne Tillægsbevillingslov en mindre Stigning saavel i Indtægterne som i Udgifterne. Indtægtsstigningen beløber sig til 4,8 Mill. Kr. og skyldes bl. a., at Statens Andel i Nationalbankens Overskud har medført en Merindtægt paa

Oversigt over Tillægsbevillinger paa Statens Driftsbudget for 1938—39.

	Indtægt	Udgift
	Kr.	Kr.
§ 1. Domænerne	»	168 627
§ 2. Statsvirksomhederne	»	4 299 078
§ 3. Rentekonto	»	2 428 796
§ 4. Overskud af Universitetets og Statens højere Almenskolers Fond samt af Bispetienderne.	÷ 2 100	»
§ 5. Skatter og Afgifter	42 082 942	»
§ 6. Overskud af Klasselotteriet . .	÷ 16 389	»
§ 7. Adskillige Indtægter	3 860 824	»
§ 8. Statsydelse til Hans Majestæt Kongen	»	»
§ 9. Det kongelige Hus's Aarpenge	»	÷ 4 000
§ 10. Rigsdagen	»	145 000
§ 11. Statsministeriet	»	433 466
§ 12. Udenrigsministeriet	»	641 879
§ 13. Ministeriet for Landbrug og Fiskeri	»	10 433 030
§ 14. Indenrigsministeriet	»	4 316 474
§ 15. Socialministeriet	»	11 914 658
§ 16. Ministeriet for offentlige Ar- bejder	»	1 577 163
§ 17. Ministeriet for Handel, Industri og Søfart	»	3 900 902
§ 18. Grønland	»	0
§ 19. Justitsministeriet	»	4 395 116
§ 20. Kirkeministeriet	»	610 210
§ 21. Undervisningsministeriet	»	3 504 741
§ 22. Krigsministeriet	»	1 647 094
§ 23. Marineministeriet	»	2 082 525
§ 24. Finansministeriet	»	÷ 14 945 386
§ 25. Pensionsvæsenet	»	4 566 136
	45 925 277	42 115 509
Merindtægt at overføre til § 26 II. H..	»	3 809 768
	45 925 277	45 925 277

2 Mill. Kr., og at Told- og Forbrugsafgifterne er opført med 2,6 Mill. Kr. mere end før. Udgiftsstigningen andrager i alt 1,4 Mill. Kr. og falder navnlig paa Indenrigsministeriets Budget (bl. a. 877 000 Kr. som Tilskud til Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse til Dækning af dens Driftsunderskud for 1938—39 og 259 000 Kr. til Færdiggørelse af Kobbretaget paa Christiansborg samt et lignende Beløb til Inventaranskaffelser og andre Udgifter ved Bygningsforvaltningen). Desuden kan nævnes, at der er foretaget en Regulering af Statsbanernes og Post- og Telegrafvæsenets Bevilningsafsnit, idet Statsbanernes Underskud har vist sig at blive ca. 1 Mill. Kr. mindre end tidligere beregnet, og Post- og Telegrafvæsenets Overskud har kunnet forhøjes med 750 000 Kr.

Tillægsbevillingsloven udviser i alt en Driftsindtægt paa 45,9 Mill. Kr. og en Driftsudgift paa 42,1 Mill. Kr., saaledes at der sammen med Finanslovens Tal fremkommer en Driftsindtægt paa i alt 562,7 Mill. Kr. og en Driftsudgift paa i alt 556,3 Mill. Kr. *Nettoresultatet* bliver derefter en Forøgelse af Finanslovens Overskud med 3,8 Mill. Kr. til 6,4 Mill. Kr.

Af den politiske *Generaldebat* ved Tillægsbevillingslovens 3. Behandling gengives i det følgende et Uddrag af *Partiordførernes* Udtalelser og i Forbindelse dermed enkelte Udtalelser af *Statsministeren* og *Socialministeren*.

Hartvig Frisch (S.) vilde anse det for en Ulykke, hvis *Grundlovens* Vedtagelse nu skulde blive hindret, for i saa Fald vilde vi staa med et Landsting, der ikke alene havde stemt for at ophæve sig selv, men som ikke engang havde faaet Støtte fra de Partier, der var gaaet imod den nye Grundlov; skulde Flertallet i de to Ting blive forskelligt, vilde »dette politiske Spøgeri af et afdød Ting blive en Kræftskade i dansk Politik«, uanset om det indblandede sig i Folketingets Beslutninger eller afstod derfra. — Det var endnu for tidligt at udtale sig om det Forslag, som Tyskland havde stillet de nordiske Stater, og som havde været behandlet ved Udenrigsministermødet i Stockholm; derimod var det ikke for tidligt at udtale, at Danmarks Vilje til fuldkommen *upartisk Neutralitet* var hævet over enhver Tvivl, og Taleren udtrykte sit Partis Tilfredshed med, at Regeringen ved de stedfundne Ekstraindkaldelser havde »betonet vor faste Beslutning om i en urolig Tid at sørge for Opfyldelsen af de Neutralitetsforpligtelser, der kan komme til at hvile paa os«. — Efter nogle Bemærkninger om den højere Forrentningsprocent for Landbruget, den forøgede Eksport til Hovedmarkederne og Nedgangen i Arbejdsløshedstallet kom *Hartvig Frisch* ind paa en Omtale af Socialdemokratiets Arbejde paa

»at gennemføre *det sociale Demokrati*, der ligger i dets Navn«, og udtalte bl. a., at Socialdemokratiets Bestræbelse for Samfundskontrol med Produktionslivet vil blive fortsat »med den stærkest mulige Understregning af, at det er et socialt Demokrati, vi ønsker opbygget, ikke en Statsmaskine, hvis Forvaltning skal hvile som en Dødvægt paa de arbejdende Erhverv, men en Adgang for Samfundsmagten til at kontrollere og lede Erhvervslivets Tendenser, saa at Profitøkonomiens Kraftspild og ødelæggende Kriser undgaa«. — Taleren sluttede med nogle Betragtninger over *Forfatningsudviklingen* siden Enevælden. Man stod nu ved Afslutningen af en mangeaarig Kamp, og naar man saa tilbage paa de langvarige Brydninger, maatte det erkendes, at den Konservatisme, der i sin Tid klyngede sig til den privilegerede Valgret, »til alt det, der udtrykker Mistillid til selve Demokratiet«, havde forstaaet Tidens Lære og nu stod sammen med Radikale og Socialdemokrater i Kampen for »at gennemføre det Folkets Frihedsbrev, der nu for Alvor giver den fuldkomne lige og udelte Magt i Folkets Haand«.

Brorsen (V.) dvælede særlig ved Udfaldet af *Folketingsvalget* den 3. April, som havde været tilfredsstillende for Venstre, da Partiet gik frem baade i Stemmatal og Mandater, medens det havde skuffet Socialdemokratiets store Forventninger og bragt dette Parti et Tab paa 30 000 Vælgere og 4 Mandater. Ved Siden heraf havde det været karakteristisk ved Valget, at Interessen for de fleste af Smaapartierne havde været yderst ringe — Bondepartiet, som havde ment at skulle gøre Erobringer fra Venstre, var saaledes gaaet tilbage fra 5 til 4 Mandater —, og det havde været et godt dansk Valg i de Egne, hvor ogsaa tysk Nationalitet er repræsenteret. — I Forbindelse med en Omtale af de handelspolitiske Forhold gjorde Taleren nogle Bemærkninger om *Jordudstyknings* og Venstres Ønske om passende store Brug, saa at der blev tilstrækkelig stor Arbejdsplads for en Familie. Det syntes, at man nu vilde hejse nye Signaler fra Socialdemokratiets Side og var inde paa den Tanke — nærmest med det russiske System som Forbillede — at holde de store Gaarde samlede, saaledes at de blev drevet af et Antal Familier i Fællesskab; men Venstre betragtede det som en Lykke at have de Tusinder af selvstændige mindre og mellemstore Landbohem, og det var i det hele Venstres økonomiske Politik i en Nøddeskal: Bevarelse af de selvstændige Virksomheder baade i By og paa Land. Derfor stod Partiet dog ikke ligegyldigt over for de større Virksomheder, f. Eks. inden for Industrien, men vilde fortsat vie Erhvervenes Ligestilling hele sin Opmærksomhed. — Venstre havde ikke forsømt at paatale den Uret, der var begaaet over for *Landbruget*, men

dette maatte forstaa, hvor nødvendigt det er at staa *samlet*, og hvis Samling skulde tilvejebringes, maatte det blive en Samling til Midten. »Dermed mener jeg, at yderliggaaende Standpunkter, som ikke mindst kommer frem fra visse Sider, Trusler om Produktionsstrejker og sligt, kun kan forøge Spliden blandt dem, der burde holde sammen.«

Christmas Møller (K. F.) nærede den Forventning, at enhver nu kunde se, at der — uanset hvilke Synspunkter man havde haft med Hensyn til Forfatningspolitikken — ikke var anden rimelig Politik end at stemme ja til *Forfatningen* den 23. Maj. Der var jo faktisk heller ikke stillet noget andet Forslag op imod det nu vedtagne Grundlovsforslag. Efter *Valget* var Stillingen den: 4 konservative Stemmer imod Grundloven, deraf de 3 landstingsvalgte; ved et Valg, hvor man fra alle Sider spaaede de Konservatives Undergang, var Resultatet blevet en beskeden Fremgang i Stemmer, og selv om denne var af beskednere Format end Venstres, havde de Konservative i hvert Fald ikke laant Stemmer. Valget var et Grundlovsvalg, hvor man fra anden Side søgte paa den ene og den anden Maade at samle alt, hvad der var imod Folkestyre her i Landet; men Resultatet blev, at lige ved 80 pCt. af de Vælgere, der afgav Stemme den 3. April, gav Tilslutning til Kravet om, at eet Vælgerkorps paa een Valgdag skulde have Magten i Landet. I Nordslesvig gav Valget et stærkt og tydeligt Udtryk for, at »de sønderjyske Landsdele for hele Verden manifesterede, at denne Landsdel er saa udpræget dansk, som et Grænseland kan være det«. — Taleren havde med stor Tilfredshed hørt den Maade, hvorpaa Hartvig Frisch havde talt om at værne Danmarks *Neutralitet*, men Det konservative Folkeparti havde Indtrykket af, at der baade med Hensyn til det aktive Forsvar og det passive Værn handledes alt for lidt fra Regeringens Side; det maatte være Regeringens Sag snarest at faa afhjulpet Manglerne ved 1937-Ordningen, og Indenrigsministeren burde drage Omsorg for, at Arbejdet med det civile Luftværn snarest muligt kom i rette Gænge. — I Anledning af Hartvig Frischs Udtalelser om *Erhvervspolitikken* gjorde Christmas Møller den Bemærkning, at det, der skilte, efter hans Opfattelse ikke var, »om der skal være Indgreb, for det mener vi alle der skal, men om Indgrebet skal have til Endemaal Produktionsmidlernes Overgang til det offentlige eller til Samfundets Eje, eller om der skal bygges, saaledes som vi mener, at al Erfaring viser er det rigtige, paa Ejendomsrets- og privat Initiativs Grund«. Og han fandt det afgørende, at Regeringen formaade paa det givne Grundlag at gøre en virkelig stor og kraftig Indsats mod Arbejdsløsheden, hvad der næppe vilde være muligt, medmindre man paa vigtige Omraader førte en anden Landbrugspolitik end den, der var ført.

A. M. Hansen (R. V.) udtalte Haabet om, at 1939 maatte blive en Mærkepæl i dansk Demokratis Historie ved Gennemførelsen af den nye Grundlov. Ogsaa paa anden Maade var 1939 et Mærkeaar, idet der nu var forløbet 10 Aar, siden *Ministeriet Stauring-Munch* blev dannet. Lovgivningen i denne Periode udviste en enestaaende Række gennemgribende Reforme paa næsten alle Omraader, og en Mængde Opgaver af allervanskeligste Art havde krævet deres Løsning. For at kunne sikre taalelige Vilkaar for Produktionen havde Staten maattet gribe ind paa mange Omraader, og megen Kritik var i Aarenes Løb rettet mod Statens Indgreb, skønt enhver maatte indrømme, at de var nødvendige. Foruden de Opgaver, der knyttede sig til Sikringen af Erhvervslivets Trivsel og Udvikling, havde det været en vigtig Opgave for Regeringen at yde fornøden Støtte til de Befolkningsdele, der af Krisen rantes særlig haardt. Alt i alt maatte man sige, at Landet var kommet igennem denne vanskelige Periode, saaledes at det nu stod økonomisk mindst lige saa stærkt som i 1929. Og politisk stod Regeringen nu stærkere end i 1929. Derfor havde Vælgerne ogsaa givet Regeringen Mandat til at fortsætte paa det gamle Grundlag: Samarbejdet mellem de to Partier, og det vilde forhaabentlig fremdeles være muligt for de to Partier, trods deres stærkt afvigende Opfattelse af mangt og meget, at staa sammen om Løsningen af de Opgaver, Fremtiden vilde kræve løst. — Blandt disse Opgaver var *Arbejdsløshedens Bekæmpelse*. Igangsættelse af offentlige Arbejder i vid Udstrækning havde gjort stor Nytte, men offentlige Arbejder gjorde det ikke alene, og Bestræbelserne maatte gaa ud paa som hidtil at støtte og opmuntre Erhvervene, saa at det frie Erhvervsliv kunde optage den Arbejdskraft, der er til Raadighed. Et Middel hertil var *Udstykningen*, som maatte fremmes i ganske anden Grad end hidtil, og Brugene skulde være saa store, at de kan danne Basis for selvstændige Familiers Underhold. Som andre Opgaver nævnte Taleren en Ordning med Hensyn til *Landbrugets Gælds- og Rentebyrde* og Indførelse af *den frivillige Ungdomsskole*, og han udtalte Haabet om, at det vilde lykkes Arbejdsgivere og Arbejdere at finde frem til nye Former for *Afgørelse af Tvistigheder*. — I Tilslutning til de foregaaende Talere understregede A. M. Hansen sluttelig, at Danmarks Vilje til ubetinget *Neutralitet* er hævet over enhver Tvivl. »Vi har Viljen til Fred og Vilje til at holde os uden for de store Magters Strid, og vi haaber derfor, et Ønske og et Haab, som vi deler sammen med de andre nordiske Lande, at vi kan faa Lov til at leve vort Liv frit og selvstændigt i Fred.«

Valdemar Thomsen (B.) gjorde opmærksom paa, at Venstre sandsynligvis havde vundet det ene af sine 2 nye Mandater som Følge af Bondepartiets Opstilling i Sønderjylland. Med

Partiets Beslutning om Opstilling paa Venstres Liste var der paa Forhaand skabt Sikkerhed for, at den nationale Ære blev reddet, men Venstre havde afskaaret Bondepartiet fra enhver Mulighed for at blive holdt skadesløs, selv da det viste sig, at det var Peter Nielsen Refsøs Stemmer, der sikrede Venstre et Mandat paa Bondepartiets Bekostning, og man havde ikke ved Landstingsvalget søgt at bøde lidt paa den begaaede Uret. Naar Tallene blev gaaet efter, viste det sig, at begge Partier var gaaet frem med ca. 4 pCt. i Forhold til Valget i 1935, og Bondepartiet havde kun Grund til at være tilfreds med Valgets samlede Resultat, hvad Stemmer angaar, derimod afgjort ikke med Hensyn til Mandater. — *Valgets Resultat* var i øvrigt Udtryk for stigende Mistillid til saavel Styreform som System. Regeringen og dens Partier stod ved en Milepæl; fra nu af kunde den kun vente, at det vilde gaa tilbage, medmindre den i den ellefte Time erkendte, at de hidtil fulgte Veje ikke fører til Maalet: rimelige Indtjeningsmuligheder og Arbejde til de arbejdsløse. Konsekvensen maatte blive en økonomisk Politik til Gavn for hele det arbejdende Folk, Landbruget og de arbejdsløse medindbefattet. Hvis Regeringen agtede at fortsætte paa samme Maade som hidtil, kunde det kun være et Tidsspørgsmaal, naar det store Flertal, ikke alene af Landmænd, men ogsaa af dem, der staar og falder med Landbrugets Købekraft, sammen med Landbrugets Organisationer afgjort og bestemt vilde kræve gennemført *økonomisk Ligeret for Landbruget*, eventuelt ved Hjælp af de økonomiske Magtmidler, som Landbruget har til Raadighed. — Taleren kritiserede, at der ikke forud for April-Valget havde været den sædvanlige *Radioudsendelse* af Valgtaler, og at Radioen ved Folkeafstemningen skulde forbeholdes de gamle Partier, og han hævdede, at Radioen i større Udstrækning end hidtil burde benyttes til at give reel og alsidig politisk Oplysning og Orientering. *Ministeren for offentlige Arbejder* udtalte i Anledning af denne Kritik, at Radioraadet og ikke Ministeren har Ansvaret for og Af-gørelsen af, hvilke Udsendelser der skal finde Sted, og at Ministeren ikke havde fundet Anledning til at beskæftige sig med Spørgsmaalet om, hvorvidt politisk Oplysning og Orientering i større Udstrækning eller under andre Former end hidtil maatte være paakrævet.

Oluf Pedersen (D. R.) havde den Opfattelse, at Regeringen led sit Nederlag i Valgkampen paa Valutacentralen, og at Venstre og Konservative vandt paa deres Tale imod *Vare-fordyrelsen*. Der maatte heri ligge en Opfordring til Regeringen, som havde lavet Prisforfalskning for at tækkes Venstre, Konservative og Bondepartiet; man burde nu tage disse Partier paa Ordet, og der maatte være Baggrund for, at man

fra alle Sider kunde give Tilslutning til Regeringens Programkrav fra 1929: »Skattebyrden flyttes fra Arbejde og Forbrug til de samfundsskabte Værdier og til Indtægt og Formue, der er Frugten af andres Arbejde.« Til en Politik, der opfyldte dette Løfte, var Retsforbundet rede til at medvirke, og Partiet krævede derfor Told og Skat paa Varer afviklet og Valutacentralen bort. Hvad »Ordningerne« angaar, kunde man vel ikke undvære en Form for Fordeling af Produktionen af Englandssvin, men hele Kortordningen kunde udmærket godt ophæves, og alle de andre hjemlige Ordninger burde snarest afvikles. Retsforbundet stillede imidlertid ikke blot Krav om Afskaffelse af Varefordyrelse; det gav ogsaa Anvisning paa *Dækning*, nemlig gennem Inddragelse til Fællesskabet af de Værdier, som opstaar ved Samfundets Vækst, efter de i Partiets Lovforslag angivne Linier. En saadan Politik med Frihandel og Grundskyld vilde tvinge *Arbejdsløsheden* til Ophør, da »Arbejdsløsheden er Resultatet af en slet Politik, en daarlig Fordeling af Arbejdsudbyttet«. — Folkets økonomiske Frigørelse skulde være dets eget Værk, og Retsforbundet afviste fremmede Metoder, enten det var russisk Kommunisme eller tysk Nazisme. »Vi tror paa Friheden, paa Retten og er imod alt Diktatur og Tvangsstyre.« — Partiet havde deltaget i Gennemførelsen af alle Love, som betød Fremskridt — at det saa sjældent fik Lejlighed dertil, var Regeringens Skyld. Regeringen var meget dygtig, naar det gjaldt Ambulancetjeneste, men det burde være *Valgets Resultat*, at Regeringen ikke længer kunde klare sig med Ambulancetjeneste. »Valgets Lære maa være, at der nu skal vidtgaaende Reformers til. Regeringen kan ikke fortsat nøjes med at hjælpe gennem Understøttelse. Der maa sættes ind mod Udbygningen af det arbejdende Folk. Ned med Tolden, Valutacentralen og den offentlige Gæld!«

Aksel Larsen (D. K.) omtalte indledningsvis det Arbejde, som det kommunistiske Parti havde gjort i den sønderjyske Valgkamp, og han troede ikke, det vilde blive bestridt, at dette Arbejde havde sin Andel i det, man nu fra de allerfleste Sider karakteriserede som et godt *Valg i Sønderjylland*. Man maatte imidlertid ikke nøjes med at tale om og glæde sig over det gode Valg i Sønderjylland; den sønderjyske Befolkning have Krav paa noget mere, og Regering og Rigsdag var nødt til nu at tage fat paa Opbygning af en efter Forholdene afpasset *Industri* i Sønderjylland. Derved vilde de sønderjyske Byer have Chancer for at komme paa Højde med Byerne i det øvrige Land, det vilde skaffe Arbejdsmuligheder for Arbejderne, og det vilde skabe større Købekraft for saavel Landbrugets og Fiskeriets som Haandværkets Produkter. — Efter at have udbedt sig Oplysninger af Justitsministeren

om Ministeriets Holdning over for ca. 150 unge Tyskeres Indrejse til og Optræden i Sønderjylland under Valgkampen*) anstillede Taleren nogle Betragtninger over Udfaldet af *Valget i Almindelighed*. Det mest karakteristiske Træk var efter hans Mening en begyndende Vælgerstrejke, og Valgets Resultat i den Henseende understregede, at hvis Styret svigtede Folket, saa underminerede det den Tillid, Folket havde haft til Styret, og det kunde faa alvorlige Følger. Der var naturligvis gjort noget — man havde f. Eks. faaet vedtaget Grundlovsforslaget i begge Ting —, men hvad Bekæmpelsen af *Arbejdsløsheden* angaar, syntes der at mangle dels noget anden Retningslinie for Politikken end den hidtidige, dels en samlet og omfattende Plan, der bl. a. maatte tage Hensyn til den Kendsgerning, at Landbrugets Gældsbyrde i høj Grad vanskeliggør en Omlægning af Erhvervslevet. — Særlig dvælede Aksel Larsen ved Spørgsmaalet om Afslutning af en *Ikke-Angrebstraktat* med Tyskland og den Maade, hvorpaa Partiernes Ordførere og Pressen havde taget paa denne Sag. Han opfordrede til at overveje det ikke to, men ti Gange, før man besluttede sig til at foretage noget, der udadtil meget vel kunde opfattes, som om Danmark rev sig selv ud af det nordiske Samarbejde og af de nordiske Staters Front, og han henstillede i øvrigt, at man søgte i langt højere Grad end hidtil at indlede og befæste et *inter-skandinavisk Samarbejde* saavel paa det udenrigspolitiske som paa det økonomiske og ogsaa paa andre Omraader. Det hævdedes nok, at der var meget store og næsten uoverstigelige Hindringer for en Udvidelse af det nordiske Samarbejde bl. a. paa det økonomiske Felt, men han betragtede ikke dette som bevist.

Frits Clausen (N. A.) kunde ligesom de foregaaende Talere udtale sig med Tilfredshed om Valget i Sønderjylland og med Forhaabning om, at disse gode Valg vilde fortsætte. Han ansaa det for ganske givet, at vi som den lille Stat maatte holde os *neutrale* og haabe paa, at vi kunde være det i det mulig kommende Opgør. Men vi Danske havde desværre overført dette Neutralitets-Synspunkt paa hele vort politiske Liv og lod os beherske af Ligegyldighed over for de Faktorer, som spiller ind, og det syntes ogsaa, at man om Folketingets Gerning kunde sige, at man uden videre lod de Opgaver ligge, som Folkelivet kræver løst, saaledes baade Arbejdsløsheden og Landbrugetskrisen. »Man taler om det, men gør ikke noget.« — Taleren stillede det Spørgsmaal, om *Friheden* var større under Demokratiet end i andre Lande og besvarede det med »Nej, Friheds- og Autoritetsstyre har ikke noget

*) Ministerens Redegørelse herfor findes F. Sp. 451—53.

at lade hinanden høre; man maa sige lige saa lidt herhjemme, som man maa andre Steder.« »Men de diktatoriske Stater har forud for os, at de snakker ikke saa meget om Problemerne, de handler, de løser dem, det er det, man maa yde de diktatoriske Stater Anerkendelse for.« — I Sønderjylland var det blevet sagt Gang paa Gang, at det eneste, vi ikke kunde taale, var en yderligere Splittelse i *parlamentariske Partier*, »det svækker os nationalt«. Det Princip, som hele Systemet hviler paa, turde man altsaa ikke gennemføre dér, hvor det gælder nationale Opgaver. »Skulde vi saa ikke, hvor det virkelig drejer sig om nationale Opgaver, om Frigørelse af de danske folkelige Kræfter, som vil bevare det Rige, hvis Værn er lagt i vore Hænder, . . . se at komme ud af det, der splitter, og komme ud af det System, som ingen tør anbefale nede i Grænselandet, og naa frem til en Samling, hvor vi som danske ansvarsbevidste Mænd kan tage de Opgaver op, som Folket kræver løst.«

Jens Møller (Sl. P.) hævdede, at der hovedsagelig var tre Forhold, som havde voldt Ulykke i Nordslesvig og ført til de nuværende Tilstande i denne Landsdel, nemlig Ikke-Ordningen af Kapitalforholdene, den danske Valutapolitik fra 1919 til 1931 og Løsrivelsen fra gamle Handelsforbindelser mellem Nordslesvig og Tyskland. Selv om Danmark ikke havde haft Andel i selve Markinflationen og dermed Indflydelse paa Markens Værdiforringelse, havde det paa den anden Side ene Ansvar for, hvorledes *Kapitalforholdene* med den værdiforringede Mark blev ordnet i Nordslesvig efter 1920. Regering og Rigsdag havde forsømt Pligten til at give de nødvendige Love til en Ordning mellem Kreditor og Debitor ved Overgangen fra Mark til Krone, og alle Henvendelser om en Omskrivning fra Mark til Kroner efter Parikurs, saaledes at Nordslesvig kunde arbejde paa lige Hammel med det øvrige Folk, var blevet uden Resultat. Den ydede Valutaregulering gav kun en Erstatning paa 20 pCt. og maatte betragtes som en social Foranstaltning. — Følgerne af den skæbnesvangre Ordning af Kapitalforholdene skulde snart vise sig: Landet var fuldstændig blottet for Egenkapital, og Erhvervenes Omlægning efter danske Forhold m. m. foraarsagede uhyre Kronelaan, som ydedes til Rentesatser, der var 2—2½ pCt. højere end i det øvrige Land, og saaledes at Finansieringen skete med »en lille Krone« (50—60 pCt. Guld- og endnu langt mindre Realværdi). Til det Tab paa flere Hundrede Millioner Kroner, som Ikke-Ordningen af Kapitalforholdene havde voldt, havde den danske *Valutapolitik* i Aarene efter 1920 derfor føjet et nyt Tab, der var opgjort til 200 Mill. Kr. Herved var den nordslesvigske Befolkning tvunget i Knæ og lænkebundet til Kapitalen, og de Foran-

staltninger, som Staten i de sidste 12 Aar havde truffet for at undgaa et almindeligt Sammenbrud, havde kun været Lapperier og var ikke naaet til Ondets Rod; den i ideel Henseende mest skadelige Foranstaltning havde Akkordordningen været. — Taleren udviklede derefter, at det ved Grænsedragningen skete *Brud paa gamle økonomiske Forbindelser* mellem Nordslesvig og Tyskland havde været til stor Skade for Landsdelen, hvor man ønskede disse Baand knyttet paa ny. »Vi har gjort den dyrekøbte Erfaring, at Nordslesvig aldrig vil kunne trives økonomisk uden snæver Forbindelse med det tyske Marked.« Hvis Danmark ikke vilde indgaa en langvarig Handelsaftale med Tyskland i Stedet for de nuværende Kvartalsaftaler, maatte det i det mindste give Nordslesvig Muligheder for at kunne afsætte efter fuld Produktion til faste og lønnende Priser; lignende Særaftaler havde ogsaa bestaaet i Memelomraadet. — Efter at have rettet Kritik mod det Sprog, der i en Del af den danske Presse var ført mod det nationalsocialistiske Tyskland, og opfordret Regeringen til med ethvert Middel at udrydde *Arbejdsløsheden* i Nordslesvig — dette kunde bl. a. ske ved at skaffe danske Arbejdere Arbejde i Tyskland, og i hvert Fald de i Nordslesvig hjemmehørende burde kunne faa en Del af deres indtjente Løn udbetalt i Kroner over Clearing — gengav Jens Møller Ordlyden af det slesvigske Partis Krav, som han havde belyst i sit Foredrag. Han sluttede sit Indlæg med nogle Udtalelser om, at han ikke saa Nytten af en militær Forstærkning i Nordslesvig til Værn for Sydgrænsen, men ønskede at faa skabt Tryghed for Grænsefolket ved en til Bunds gaaende, øjeblikkelig Sanering.

Statsministeren takkede indledningsvis Vanggaard (V.) for en Udtalelse angaaende Angreb paa Danmark i Forbindelse med Grønland, der var fremkommet i det norske Tidsskrift »Ragnarok«. Han delte Vanggaards Beklagelse af det Sprog, som dør var ført, saavel som hans Opfattelse af den grønlandske Befolknings Krav paa at være medbestemmende om de Vilkaar, hvorunder den skal leve. »Der er vel i denne Sag kun den Trøst, at det er utænkeligt, at det norske Folk skulde bifalde en saadan Form for Meningsudveksling som den, det ærede Medlem her fremdrog.« — Til de af Ordførerne fremsatte Udtalelser knyttede Statsministeren kun faa Bemærkninger. Over for Jens Møllers stærke Klager over Forholdene i Nordslesvig bemærkede Ministeren, at et Blik til Sammenligning mellem Forholdene for snart 20 Aar siden og Nutiden egentlig ikke viste Berettigelsen af den fremkomne stærke Kritik, og at den sønderjyske Befolkning ganske vist baade ved Genforeningen og Krisen i den sidste halve Snes Aar havde haft sin Part af Vanskelighederne, men at det sønderjyske

Landbrugs Forrentningsevne dog heldigvis stod fuldt paa Højde med, hvad Forholdet var i det øvrige Land. — Hvad Forholdet til Tyskland angaar, var alle Bestræbelser i mange Aar gaaet ud paa at befordre Samhandel, Samarbejde, ligesom der ogsaa stadig udfoldedes Bestræbelser for at betone og at hidføre i den danske Befolkning Forstaaelsen af, at Danmark har og bør have en neutral og upartisk Holdning over for denne sin Nabo. Den Linie haabede Statsministeren maatte blive fortsat i den kommende Tid.

I Tilslutning til det af Statsministeren anførte gav *Socialministeren* nogle Oplysninger om Beskæftigelse af danske Arbejdere i Tyskland og Muligheden for Overførsel af Lønbeløb over Clearing. Ministeren udtalte bl. a., at det, man nu mangler i Tyskland, er faglært Arbejdskraft, men den kunde vi efter Ministerens Skøn ikke undvære for Tiden.

I den følgende Diskussion deltog en lang Række Talere. Den drejede sig for en væsentlig Del om Valgagitationen og Udfaldet af Folketingsvalg og Landstingsvalg samt om de af Jens Møller fremførte Synspunkter, der blev imødegaaet af flere Talere, bl. a. Erik Appel (V.), A. Svensson (K. F.) og Jørgen Gram (V.).

Tillægsbevillingsloven vedtoges i Folketinget enstemmigt med 105 Stemmer, i Landstinget enstemmigt med 69 Stemmer.

4. Lov om midlertidig Ændring af den særlige Stempelafgift ved Overdragelse af offentlige Værdipapirer. (Finansminister *V. Buhl*). [A. Sp. 1441. — C. Sp. 633 og 641].

Fremsat i *Folketinget* $1\frac{6}{9}$ (F. Sp. 943). 1. Beh. $2\frac{0}{9}$ (F. Sp. 998). 2. Beh. $2\frac{1}{9}$ (F. Sp. 1026). 3. Beh. $2\frac{1}{9}$ (F. Sp. 1035). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $2\frac{1}{9}$ (L. Sp. 380). 2. Beh. $2\frac{1}{9}$ (L. Sp. 394). 3. Beh. $2\frac{1}{9}$ (L. Sp. 396). *Loven stadfæstet 21. September 1939*. (Lov-Tid. Nr. 325).

Efter de hidtil gældende Regler udgjorde den særlige Stempelafgift ved Overdragelse af Aktier og lignende offentlige Værdipapirer 1 Kr. for hver 200 Kr. eller Del heraf af de overdragne Papirers Værdi.

Afgiften er nu *delt* i to Klasser:

Stempel efter *Klasse A.*, der uforandret er 1 Kr. pr. 200 Kr.s Kursværdi, og som anvendes i alle Tilfælde, hvor Betingelserne for Stempel efter *Klasse B.* ikke er til Stede, og

Stempel efter *Klasse B.*, der er 3 Kr. pr. 200 Kr.s Kursværdi, og som anvendes, naar Overdragelseskursen er højere end 125 pCt. og ligger mere end 25 pCt. (Points) over Værdien den 31. August 1939.*)

Loven traadte i Kraft straks og udløber med Udgangen af *Juni 1940.*

I sin Forelæggelsestale betonedes *Finansministeren*, at en Børsspekulation som den, der fandt Sted under Verdenskrigen, under ingen Omstændigheder vilde blive taalt. Den foreslaaede Forhøjelse af Stempelafgiften vilde formentlig i nogen Grad kunne bidrage til at hemme en usund og skadelig Udvikling paa Aktiemarkedet. Det virkningsfuldeste Middel til at holde Spekulationen i Ave var i øvrigt en haandfast *Bankpolitik*, der begrænser Adgangen til at spekulere med laante Penge, og paa dette Punkt var der allerede sat ind. Ogsaa Reglerne for *Beskatning af Avance ved Salg af Aktier* vilde være af Betydning i nævnte Henseende, og der forberedtes en Ændring af Indkomstskatteloven, hvorefter Avance ved Salg af Aktier, der er indkøbt som Anlægspapirer, skal anses som skattepligtig Indkomst for den Dels Vedkommende, der skyldes Kursstigning efter 31. August 1939.

Lovens *fiskale* Betydning var det efter Finansministerens Mening ikke muligt at skønne over med blot nogenlunde Sikkerhed, men Ministeren antog, at Afgiften efter Forhøjelsen vilde indbringe et betydeligt større Beløb, end den indbragte i 1938—39 (1,4 Mill. Kr.).

Lovforslaget anbefaledes af Ordførerne for de to Regeringspartier og som fiskal Foranstaltning tillige af Ordførerne for *Venstre* og *Det konservative Folkeparti*, der derimod ikke regnede med, at Loven vilde faa moralsk Betydning i Retning af at bremse Spillelysten paa Børsen. Et lignende Synspunkt anlagde Ordføreren for *Kommunisterne*, som imidlertid ogsaa vilde stemme for Forslaget.

*) For Aktier, der *noteres* paa Fondsbørsen, er den Bundkurs, hvorfra Stigningen beregnes, den Køberkurs, der noteredes 31. August 1939 eller, hvis saadan ikke foreligger, Middel-Omsætningskursen samme Dag. — For *ikke-noterede* Aktier kan Bundkursen fastsættes af Finansministeren efter Forhandling med Fondsbørsens Bestyrelse; har saadan Fastsettelse ikke fundet Sted, anvendes Stempel efter Klasse B., naar Overdragelseskursen er højere end 150 pCt. — For Aktier i Selskaber, der er *stiftet efter 31. August 1939*, tages Tegningskursen som Udgangspunkt ved Beregningen af Stigningen.

Bondepartiet vilde gerne medvirke effektivt til at bremse Børsspekulationen, men havde den Opfattelse, at Lovforslaget burde skærpes meget betydeligt. Partiets Medlemmer stillede ved 2. Behandling *Ændringsforslag* om, at Stemplet efter Klasse B. skulde anvendes allerede, naar Overdragelseskursen er højere end 110 pCt. og ligger mere end 10 pCt. over Værdien pr. 31. August, og 3 Kr.s Afgiften foreslages forhøjet med 1 Kr. for hver 5 pCt.s Kursstigning ud over 15 pCt. Man tilsigtede hermed at holde Aktiekurserne i Nærheden af Niveauet den 31. August, og det forudsattes, at der snarest blev gennemført en Lov om Begrænsning af Selskabernes Indtjeningsmuligheder og Dividendeudbetalinger. — Finansministeren ansaa det for rigtigst i Øjeblikket at blive staaende ved de af ham foreslaaede Satser, og Ordførerne for Regeringspartierne og Det konservative Folkeparti anbefalede at stemme imod *Ændringsforslagene*, medens Venstres Ordfører tilraadede at svare: Stemmer ikke. — *Ændringsforslagene* forkastedes med 79 Stemmer mod 3; 30 stemte hverken for eller imod.

Retsforbundet saa det vigtigste Middel mod Børsjobberi i en Hindring af Prisstigningen, og dette kunde formentlig opnaas ved Inddragning af hele Værdistigningen paa Jorden, hvorved man vilde faa Midler til at sænke Toldskatterne. Partiet vilde ikke gaa imod den foreslaaede Børsskat, men troede ikke paa dennes Værdi som social Udligner.

Det nationalsocialistiske Arbejderparti mente, at man vilde kunne løse hele Børsspekulationsproblemet ved at sætte Bom for kontante Aktieudbytter f. Eks. ved 6 pCt.; Restudbyttet burde saa udbetales i Stats-, Kreditforenings- eller Hypotekforeningsobligationer, indkøbt i det frie Marked eller hos Nationalbanken. Yderligere maatte det forbydes at udstede Friaktier til Sabotering af Bestemmelsen om Aktieudbyttets Udbetaling og paalægges Nationalbanken indtil videre at overtage alle Kreditforenings- og Hypotekforeningsobligationer, der er udstedt efter den 1. September 1939, til den Kurs, der var gældende den 15. August. — Paa Grund af Lovforslagets Mangler kunde Partiet ikke støtte Regeringen ved at stemme for det.

Ved 3. Behandling i *Folketinget* vedtoges Lovforslaget enstemmigt med 105 Stemmer (5 Medlemmer stemte hverken for eller imod). I *Landstinget* skete Vedtagelsen enstemmigt med 57 Stemmer.

5. Lov om Afgift paa Hvede og Hvedemel. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 1445. — C. Sp. 627 og 635].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{16}{9}$ (F. Sp. 945). 1. Beh. $\frac{16}{9}$ (F. Sp. 949). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Carl Petersen, Christen Andersen, H. P. Hansen [Sorø A.] [Formand], Einer-Jensen, Jensen [Horsebæk], A. C. Mortensen, Strøm, Aage Fogh [Sekretær], Rasmussen [Gylling], Knud Kristensen, Hans Pinstrup, Juul, Christmas Møller, Grønning og A. C. D. Petersen). Betænkning (B. Sp. 75) afgivet $\frac{16}{9}$. (Ordfører: Carl Petersen). 2. Beh. $\frac{16}{9}$ (F. Sp. 981). 3. Beh. $\frac{16}{9}$ (F. Sp. 989). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{16}{9}$ (L. Sp. 357). 2. Beh. $\frac{16}{9}$ (L. Sp. 368). 3. Beh. $\frac{16}{9}$ (L. Sp. 369). *Loven stadfæstet 16. September 1939*. (Lov-Tid. Nr. 317). Traadt i Kraft straks.

For at sikre Befolkningen den nødvendige Forsyning med Brødkorn udstedte Landbrugsministeriet ved Bekendtgørelse af 9. September 1939 *Forbud mod at anvende Rug og Hvede til Fodring*. Under Hensyn baade til det Salg af Brødkorn, der herefter maatte finde Sted, og til den paabegyndte Besaaing af Jorden med Rug og Hvede med næste Høst for Øje mente Ministeriet, at der burde fastsættes Maksimalpriser paa Brødkornet og som Følge heraf ogsaa paa Foderkornet, der maa indkøbes i Stedet for det afleverede Brødkorn, og man var med Landbrugsraadet enedes om følgende *Maksimalpriser*: for Rug 19 Kr., for Hvede 18 Kr. og for Byg, Havre og Blandsæd 17 Kr., alt pr. 100 kg og ved Levering fra Landmanden.*)

Maksimalpriserne for Rug og Hvede maatte imidlertid som Konsekvens medføre, at der ogsaa fastsattes Maksimalpriser paa det heraf fremstillede *Mel og Brød***). En Maksimalpris for Rug paa 19 Kr. pr. 100 kg vilde nødvendiggøre en Forhøjelse af Prisen paa et 4 kg Rugbrød med ca. 20 Øre, og da der aarlig anvendes ca. 200 000 Tons Rug til Fremstilling af

*) Se nærmere Bekendtgørelse Nr. 319 af 16. September 1939. Fra 1. November forhøjes Priserne med 10 Øre pr. Maaned. — Naar Priserne for Rug og Hvede er sat højere end Priserne for Foderkorn, er det dels for i nogen Grad at forebygge Tab for de Landmænd, der normalt anvender Rug og Hvede til Fodring og nu maa indkøbe Foderkorn i Stedet for det Brødkorn, der maa afleveres, dels for at tilskynde Landmændene til at saa Hvede og navnlig Rug.

***) Se Bekendtgørelse Nr. 320 af 16. September 1939.

Rugbrød, beregnedes Forhøjelsen til ca. 10 Mill. Kr. for et Aar. Derimod berettigede en Maksimalpris for Hvede paa 18 Kr. pr. 100 kg ikke nogen Forhøjelse af Franskbrødsprisen, og da Regeringen lagde megen Vægt paa, at Rugbrødsprisen ikke forhøjedes som anført, stillede den Forslag om at lægge en *Afgift paa indtil 3 Kr. pr. 100 kg paa Hvede*, der formales til Menneskeføde, og en tilsvarende Afgift paa Hvedemel, der indføres her til Landet, og at anvende de saaledes opkrævede Afgifter til *Nedbringelse af Prisen paa Brød af Rug*. (Prisen paa Franskbrød vil som Følge af denne Afgift faa en Forhøjelse paa 2 Øre fra 28 Øre til 30 Øre pr. Stk.).

I Overensstemmelse hermed indeholder Loven, der gennemførtes uændret, Bemyndigelse for Landbrugsministeren til ved Formaling af *Hvede* til Menneskeføde at lade opkræve en *Afgift paa indtil 3 Kr. pr. 100 kg anvendt Korn*. Ministeren fastsætter samtidig en tilsvarende Afgift paa Hvedemel, der indføres her til Landet. Afgiften ved Formalingen af Hvede paahviler den, der har foretaget Formalingen, og skal efter nærmere af Ministeren fastsatte Regler erlægges senest 2 Maaneder efter Udløbet af den Maaned, i hvilken Formalingen har fundet Sted. Afgiften paa det indførte Hvedemel opkræves af Toldvæsenet ved Varens Indklarering efter de for Opkrævning af Told gældende Regler.

Afgifterne indgaar i en under Landbrugsministeren sorterende *Fond*, hvis Midler efter Ministerens nærmere Bestemmelse anvendes til *Nedbringelse af Prisen paa Brød af Rug*.

Overtrædelse af de i Medfør af Loven fastsatte Bestemmelser straffes, for saa vidt der ikke herved efter den øvrige Lovgivning er forskyldt større Straf, med Bøde ikke under 20 Kr., i Gentagelsestilfælde ikke under 40 Kr. Bøderne tilfalder den nævnte Fond.

Loven, der ikke gælder for Færøerne, har *Gyldighed indtil 31. Marts 1940*.

Agiften vil med et anslaaet Forbrug af ca. 235 000 Tons Hvede *indbringe* ca. 7 Mill. Kr. for et Aar. Saaframt der ikke i Aarets Løb viser sig Mulighed for Indkøb af Rug fra Udlandet til en Pris, der yderligere formindsker det nævnte Tab paa ca. 10 Mill. Kr., vil Spørgsmaalet blive taget op paa ny.

Lovforslaget fik Tilslutning af Ordførerne for de 4 største Partier, men der udtaltes fra alle Sider Ønske om en Overvejelse af Mulighederne for at skaffe de Landmænd, som, før

Maksimalpriser paa Korn blev fastsat, maatte have solgt af ny Høst til væsentlig lavere Priser, Godtgørelse for den Indtægtsformindskelse, som de derved havde været Genstand for i Forhold til de Landmænd, der — oftest paa Grund af bedre økonomisk Stilling — havde ventet med Salget til efter den hurtige Prisstigning op til Maksimalkaksterne. Folketingets Udvalg tog dette Spørgsmaal op til Drøftelse og undersøgte navnlig Mulighederne for Gennemførelse i disse Tilfælde af en tvungen Efterregulering af Afregningen mellem Køber og Sælger, hvorved en Del af den Køberen paa Grund af den pludselige Prisstigning indvundne Fortjeneste tilbageførtes til Sælgeren. I et Samraad erklærede Landbrugsministeren sig enig med Udvalget i Ønskeligheden af en rimelig Regulering, men under de foreliggende Omstændigheder havde Udvalgets Flertal (Socialdemokrater og Radikale Venstre) dog endnu ikke ment det rigtigt at gribe ind i disse private Forhold, men ment at burde nøjes med en Henstilling til Køberne om frivilligt at foretage en Efterregulering, hvor det er muligt og forsvarligt, og Flertallet henviste til, at dette i de Tilfælde, hvor Køberen er Leverandør af Foderstoffer og andet til Sælgeren, let vil kunne ske i Form af en Rabat paa disse Varer. Hertil føjede Flertallet: »Da Partier, der er erhvervet til meget lave Priser, næppe heller nu kan videresælges til Maksimalprisen uden Risiko for Overtrædelse af Bestemmelserne om Vareaager i Henhold til Lov Nr. 288 af 2. September 1939, maa Udvalgets Flertal saa meget desto mere regne med, at dets Henstilling om frivillig Efterregulering vil blive fulgt i videst muligt Omfang.«

Et Mindretal, bestaaende af Vestres Medlemmer, udtalte i Betænkningen, at det maatte kræve, at Spørgsmaalet om en vis Erstatning til de Landmænd, der bl. a. paa Grund af fremkomne Opfordringer har afleveret deres Brødkorn til en Pris, der ligger betydeligt under den nu fastsatte Maksimalpris, »holdes aabent til videre Forhandling og tages op til Afgørelse paa et Grundlag, der tager rimeligt Hensyn til de Omstændigheder, under hvilke Kornet er afleveret.«

Endvidere krævede Mindretallet, at de Landmænd, der maa aflevere Brødkorn, »sikres Muligheden for at kunne faa Erstatningskorn uden Tab ved Ombytningen.«

Med ovenstaaende Bemærkninger indstillede Udvalget Lovforslaget til Vedtagelse uforandret.

Bondepartiet havde ikke noget at indvende mod, at Prisen paa Rugbrød holdtes nede paa et rimeligt Niveau, men man var ikke sikker paa, at det i den Anledning skulde være nødvendigt at opkræve en Afgift som den foreslaaede, da Rugpriserne tidligere havde været lige saa høje, uden at Rugbrødet dog havde kostet mere end nu. Det foreliggende

Spørgsmaal syntes i øvrigt underordnet i Sammenligning med Fastsættelsen af Maksimalpriser paa Korn, og det forekom Partiets Ordfører (Valdemar Thomsen), at der var »noget vist latterligt i, at Regeringen søger Rigsdagens Medvirken, naar det gælder noget mindre betydende, medens den paa diktatorisk Vis selv afgør, hvilken Del af Befolkningen der skal have sine Indtjeningsmuligheder forringet, og hvilken der skal have dem forbedret«. For Øjeblikket gik Tendensen stærkt i Retning af at forringe Landbrugets Eksistensmuligheder, og der var under disse Omstændigheder Maade med Partiets Begejstring for at sikre Bagerne og andre en høj Pris paa deres Produkter. — Ved 2. Behandling spurgte Valdemar Thomsen, om det af Venstre stillede Krav om Ydelse af *Erstatningskorn* for Brødkorn vilde blive imødekommet, idet han tilføjede, at Bondepartiet, ifald Ministeren ikke kunde svare bekræftende, ikke vilde have Medansvar for Lovforslaget. *Landbrugsministeren* svarede, at den af ham med Landbrugsraadet truffne Overenskomst ikke gav Sikkerhed for, at de, der afleverede Brødkorn, kunde købe en tilsvarende Mængde Foderkorn — til at yde en saadan Sikkerhed disponerede man ikke over det fornødne Korn; men Ministeren havde over for det mindre Landbrugs Ønske om en saadan Ombytning udtalt, at han selvfølgelig vilde gøre, hvad han kunde for at fremskaffe Erstatning enten gennem Majs eller gennem dansk Foderkorn.

Kommunisterne undlod ligeledes at stemme. Partiets Ordfører (Aksel Larsen) syntes, at Regeringen gennem Lovforslaget overlod til Rigsdagen at tage Medansvar for Følgerne af Regeringens vidtrækkende Dispositioner paa andre Omraader, medens man, hvad disse Dispositioner angaar, ikke kom til Rigsdagen og gav den Medbestemmelsesret og deraf følgende reelt Medansvar. Det var en ganske betydelig Prisforhøjelse, der var sket ved Maksimalpriserne paa Korn, og man havde ingen som helst Garanti for, at disse Priser ikke blev yderligere forhøjet ved Overenskomst mellem Landbrugsministeren og Landbrugsraadet. Og medens der ikke gaves Garanti for Bevarelse af Rugbrødsprisen paa det nuværende Niveau, var det sikkert nok, at der for Brød fremstillet af Hvedemel og Sigtemel kunde ventes ganske betydelige Prisstigninger. Hertil kom, at Kornpriserne Forhøjelse i allerhøjeste Grad vilde være til Gavn for det store Landbrug, men til Skade for det lille. — Partiet vilde, som nævnt, afholde sig fra at stemme, thi hvis man stemte *imod* Lovforslaget, vilde det blive forklaret offentligt, at man havde stemt for en Forhøjelse af Rugbrødsprisen, og hvis man stemte *for* Lovforslaget, var det en Kendsgerning, at man stemte for en Forhøjelse af Franskbrøds- og Sigtebrødsprisen.

Ved Sagens 2. Behandling fremsatte Aksel Larsen følgende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Folketinget udtaler, at Prisstigning paa Rugbrød skal undgaas, men derfor bør der ikke finde statsorganiseret Fordyrelse af Sigtebrødet og Franskbrødet Sted. Tinget opfordrer Regeringen til at forhindre enhver Forhøjelse af Brødpriserne samt til at sikre Husmandsbruget Foderkorn til rimelige Priser og at tilvejebringe Midlerne til disse Foranstaltninger gennem en kraftig Beskatning af Spekulationsgevinster. — Idet Tinget i øvrigt henstiller til Det erhvervsøkonomiske Raad at gøre noget alvorligt for at hindre Prisstigninger paa Livsfornødenheder, gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Dagsordenen forkastedes med 92 Stemmer mod 3.

Lovforslagets Vedtagelse i Folketinget skete med 107 Stemmer uden Modstemmer.

I *Landstinget*, hvor J. S. Foget (B.) undlod at stemme, vedtoges Forslaget uændret med 63 Stemmer.

6. Lov om Tillæg til Lov Nr. 337 af 22. December 1937 om Ind- og Udførsel af Fisk. (Minister for Landbrug og Fiskeri *Bording*). [A. Sp. 1339. — C. Sp. 83 og 555].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 226). 1. Beh. $\frac{10}{5}$ (F. Sp. 298). 2. Beh. $\frac{11}{5}$ (F. Sp. 309). 3. Beh. $\frac{11}{5}$ (F. Sp. 311). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{12}{5}$ (L. Sp. 251). 2. Beh. $\frac{12}{5}$ (L. Sp. 255). 3. Beh. $\frac{12}{5}$ (L. Sp. 260). *Loven stadfæstet 15. Maj 1939*. (Lov-Tid. Nr. 195).

Den hurtige Forøgelse af den færøske Trawlerflaade, der er foregaaet i de sidste Aar, har medført en betydelig Forøgelse af Fiskerflaadens Totalfangst; de i 1938 fiskende 5 Trawlere hjembragte saaledes ca. 3 400 Tons Solfisk mod ca. 150 Kuttere 18 600 Tons. Herved er de bestaaende Afsetningsvanskeligheder blevet forøget, og man har maattet regne med, at en Del af Fangsten ikke kunde sælges til de primære Markeder (Spanien, Italien og Grækenland), men maatte sælges til daarligere Priser paa sekundære Markeder (navnlig Portugal og Sydamerika). Saafremt de primære Markeder skulde deles mellem Kuttere og Trawlere i Forhold til de af dem hjembragte Kvanta, vilde Kutterfiskeriets Rentabilitet blive truet.

Paa denne Baggrund androg Færøernes Rederiforening om Tilvejebringelse af Foranstaltninger, der kunde sikre Kutterflaadens Fangst en Fortrinsret ved Fangstens Afsætning paa de hidtidige Markeder i Middelhavslandene. Andragendet blev tilstillet Udvalget angaaende Færøernes Erhvervsforhold, og Udvalget tilraadede Forsigtighed ved Overgangen til Trawlerdrift, dels af beskæftigelsesmæssige Hensyn — største Delen af Kutterflaadens 4 000 Mand vilde overflødiggøres ved en pludselig Underminering af Kutterfiskeriets Rentabilitet —, dels af Hensyn til de Redere og Fiskere, som har oparbejdet de primære Markeder. Det maatte efter Udvalgets Opfattelse være Formaålet paa den ene Side at beskytte det bestaaende Kutterfiskeri mod Sammenbrud som Følge af en pludselig Overfyldning af de primære Markeder og paa den anden Side at give Trawlerdriften Chancer for at bevise sin Levedygtighed i det Omfang, dette ikke vil stride imod det førstnævnte Formaal. En Forening af begge Formaal vilde formentlig kunne naas, naar Kutterne gav Afkald paa en Monopolstilling paa de primære Markeder, medens Trawlerne dog maatte indrømme Kutterne en saadan Fortrinsstilling, at disses Rentabilitet blev sikret.

Ud fra denne Opfattelse anbefalede Udvalget en *Regulering af Forholdet mellem Kutter- og Trawlerfisk-Salg* efter nærmere angivne Retningslinier (Bilag 1 og 2 til Lovforslaget), og den fornødne Lovhjemmel for en saadan Regulering gives ved nærværende Tillæg til Loven af 22. Decbr. 1937 om Ind- og Udførsel af Fisk, idet Ministeren bemyndiges til for Færøernes Vedkommende at fastsætte Principperne for Fordelingen af visse Grupper af Eksporffisk og Fiskevarer paa de enkelte Markeder.

Loven ophører at gælde med Udgangen af 1939.

Efter Henstilling af *Johan Poulsen* udelodes i Folketinget Lovforslagets Slutningssætning, hvorefter Ministerens Bemyndigelse udtrykkelig omfattede Ret til at bestemme, om og i hvilket Omfang trawlfanget Fisk kommer i Betragtning. Denne Sætning ansaas for overflødig.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

7. Lov om Ændringer i Lov af 15. Marts 1939 om Valg til Rigsdagen m. v. samt i Lov af 23. Juni 1920 om Folkeafstemning i Anledning af Grundlovsforandringer. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 29. — C. Sp. 57 og 107].

FremSAT i *Folketinget* $2\frac{6}{4}$ (F. Sp. 27). 1. Beh. $\frac{3}{5}$ (F. Sp. 135). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Holger Eriksen, Hartvig Frisch, Hedtoft-Hansen, Rasmus Hansen, A. C. Mortensen [Formand], Hans Nielsen, Gustav Pedersen, A. M. Hansen [Sekretær], Rager, Krag, Elgaard, Nørgaard, Korsgaard, Westermann og Christmas Møller). Betænkning (B. Sp. 13) afgivet $\frac{9}{5}$. (Ordfører: Holger Eriksen). 2. Beh. $1\frac{0}{5}$ (F. Sp. 276). 3. Beh. $1\frac{0}{5}$ (F. Sp. 293). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $1\frac{1}{5}$ (L. Sp. 211). 2. Beh. $1\frac{1}{5}$ (L. Sp. 236). 3. Beh. $1\frac{1}{5}$ (L. Sp. 246). *Loven stadfæstet 12. Maj 1939.* (Lov-Tid. Nr. 191).

Forslaget til denne Lov var fremkaldt af det voksende Antal Fejltagelser ved Udfyldningen af Folketingsstemmesedlerne og den derved foraarsagede Forøgelse af Antallet af kasserede Stemmesedler. Ved det første Valg, der afholdtes efter 1920-Valglovens Ikrafttræden, fandtes ca. 3 000 ugyldige Stemmesedler, i Oktober 1935 var Antallet steget til ca. 4 700, men ved Valget den 3. April 1939 naaede Antallet af ugyldige Stemmesedler næsten 10 000. Denne Stigning stod efter Indenrigsministerens Opfattelse i Forbindelse med, at *Stemmesedlen* med det stigende Antal Partier og Kandidater var blevet mere og mere uoverskuelig, og Lovforslaget tog i første Række Sigte paa at raade Bod herpaa. Desuden foresloges Valglovens Regler om Stemmeafgivning ved *Indsendelse af Stemmeseddel* bragt i Anvendelse ogsaa ved *Folkeafstemning i Anledning af Grundlovsforandringer*.

Under Sagens Behandling i Folketinget *suppleredes* Regeringsforslaget med en Række Bestemmelser om Kandidatnavnes Opførelse paa Stemmesedlen, Navnernes Placering, Forbud mod Udfoldelse af sammenfoldede Stemmesedler m. v., ligesom der aabnedes Adgang for *syge* til ved Folkeafstemning at afgive Stemme pr. Brev. Loven indeholder derefter følgende mere betydende Ændringer dels i *Rigsdagsvalgloven* af 15. Marts 1939 (I), dels i *Folkeafstemningsloven* af 1920 (II).

ad I. Rigsdagsvalgloven.

1. Indenrigsministeren tildeler ethvert af Partierne en *Bogstavbetegnelse*, hvormed Partierne vil være at opføre paa

Stemmesedlerne. Det maa herved haves for Øje, at de forskellige Partier, saa vidt muligt, *bevarer* de Bogstavbetegnelser, de har haft ved tidligere offentlige Valg.

De forskellige Partier anbringes i Felterne paa Stemmesedlerne i *alfabetisk Rækkefølge efter* de Partierne tildelte *Bogstavbetegnelser*.

Felterne anbringes paa Stemmesedlerne *ved Siden af hinanden*, adskilte ved trykte Streger af mindst 2½ Millimeters Tykkelse.

I hvert Felt anføres først med fede Typer den Partiet tildelte Bogstavbetegnelse og — under denne — Partibetegnelsen; under Partibetegnelsen, adskilt fra denne ved en tyk Streg, anføres med halvfede Typer Navnet paa den eller de i vedkommende Opstillingskreds anmeldte Kandidater, der er godkendt af Partiet.

Der var i Folketingets Udvalg Enighed om, at Anvendelsen af Bogstavbetegnelse og Anbringelsen af Felterne ved Siden af hinanden vil kunne tjene til at forebygge Fejltagelser. Derimod var der ikke Enighed om Reglerne for *Tildeling af Bogstaver*. Udvalgets *Flertal* (Socialdemokrater og Radikale) kunde tiltræde, at »Bogstavtildelingen maa foregaa efter den Sædvane, man har fra de kommunale Valg«, og Flertallet vilde finde det meget uheldigt, hvis Bogstaverne skulde skifte med en eventuel indbyrdes Forskydning i Partiernes Stemmetal, som det vilde blive Tilfældet efter Mindretallets Ændringsforslag. *Mindretallet* (Venstre og Konservative) udtalte den Opfattelse, at »Indførelse af Bogstavbetegnelse paa Stemmesedlen, som hidtil kun har været anvendt som politisk Betegnelse ved kommunale Valg i nogle Kommuner og ved Valgmandsvalg, kun kan have Betydning for Tilvejebringelse af en Stemmeseddel, der for den enkelte Vælger ved Hjælp af Pressen og andet Agitationsmateriale gør det let at finde det Parti, han ønsker at støtte. Med Hensyn til, hvorledes de enkelte Partier skal betegnes ved et Bogstav, findes der ikke en landsomfattende Praksis for, hvilken Betegnelse det enkelte Parti skal have, og Mindretallet vilde derfor finde det naturligst, at Bogstaverne i Rækkefølge tildeltes Partierne *efter deres Stemmetal ved sidste Folketingsvalg*«. Hertil sigtende Ændringsforslag blev imidlertid forkastet i Folketinget; de stilledes paa ny i Landstinget (af Elmquist [V.] og Henriksen [K. F.]), men blev ogsaa der forkastet. — Mindretallet havde i Udvalget givet Udtryk for, at man ogsaa kunde gaa over til helt at *stryge Bogstavbetegnelsen* og nøjes med paa Stemmesedlen at anbringe Partierne efter hinanden efter Partiernes

Størrelse ved sidste Folketingsvalg, men heller ikke dette Forslag havde Flertallet kunnet tiltræde.

2. I Folketinget tilføjedes med enstemmig Tilslutning en Bestemmelse om, at hver Kandidats Navn skal anbringes midt i det paagældende Felt paa en saadan Maade, at der er tilstrækkelig Plads til *Afkrydsning saavel foran som efter Navnet*. Samme Regel gælder med Hensyn til Partibetegnelsen.

3. Der var endvidere Enighed om at paalægge Valgbestyrelsen Pligt til paa derom fremsat Begæring at give *Oplysning om* Navnene paa hver enkelt Kandidats *Stillere*, og det er tilladt at offentliggøre Stillernes Navne.

4. Fremdeles indsattes i Folketinget efter Forslag af Ministeren og hele Udvalget:

En Kandidat, der ikke ønsker at blive opført paa Stemmesedlerne med sit fulde Navn, kan i Anmeldelsen angive, paa hvilken Maade hans *Navn* vil være at opføre paa Stemmesedlerne.

Saafermt der i Amtskredsen (Storkredsen) er opstillet 2 eller flere Kandidater af samme Navn, skal de paagældende Kandidaters Bopæl eller Stilling anføres paa Stemmesedlen paa en saadan Maade, at Forveksling af Kandidaterne ikke vil kunne finde Sted.

5. Regeringens Forslag indeholdt et Forbud mod, at en Stemmeseddel ved Udleveringen til Vælgeren er *sammenfoldet*. Hertil knyttedes i Folketinget et Forbud mod, at Stemmemodtageren *ændrer Sammenfoldningen* eller *udfolder* nogen Stemmeseddel, som han har modtaget i sammenfoldet Stand.

ad II. Folkeafstemningsloven.

6. Reglerne om Stemmeafgivning ved *Indsendelse af Stemmeseddel*, saaledes som disse nu er udformet i Rigsdagsvalgloven af 11. April 1920 §§ 102—112 med Ændringer af 21. Decbr. 1938 § 6, finder Anvendelse ogsaa ved Folkeafstemning i Anledning af Grundlovsforandringer.

7. Berettigede til at afgive Stemme ved Indsendelse af Stemmeseddel er endvidere Vælgere, der paa Grund af *Sygdom* er forhindret i at indfinde sig paa Afstemningsstedet, hvad enten de er indlagt paa Hospital, Klinik el. lign., eller

de er under Lægebehandling i Hjemmet. Den Forfalds-Attest, som ellers skal udstedes af den paagældendes overordnede eller Arbejdsgiver, skal for syge Vælgeres Vedkommende lyde paa, at Vælgeren er indlagt paa Hospital, Klinik el. lign., eller at han paa Grund af Sygdom ikke kan forlade sit Hjem, og skal være udstedt af Inspektøren eller Forstanderen paa det Hospital, hvor Patienten er indlagt, eller af vedkommende Læge.

Bestemmelsen blev optaget i Folketinget efter Forslag af Ministeren og hele Udvalget. Der blev dog udtalt nogen Betænkelighed ved de Konsekvenser, en saadan Adgang for de syge til at stemme kunde faa, men det erkendtes fra alle Sider, at Folkeafstemningen, der lader dem, som ikke stemmer, gøre en positiv Indsats mod Forslaget, i sit Væsen adskiller sig fra et Valg, hvor de, der ikke stemmer, er passive, og hvor Sygdommen procentvis rammer alle Partier omtrent lige haardt, og da der afgaves Erklæring om, at man ikke for almindelige Valg paatænker en Ændring i det bestaaende, og da Indenrigsministeren havde lovet at udsende et Cirkulære til Hospitalerne om, at der ikke maatte tillades Agitation mellem Patienterne, blev Ændringsforslaget tiltraadt.

Ændringerne i Folkeafstemningsloven *traadte i Kraft* straks. Ikrafttrædelsestidspunktet for de øvrige Ændringer er det samme som for Rigsdagsvalgloven af 15. Marts 1939.

Medens Folketingsudvalgets Flertal (Udvalget undtagen Rager) mente, at der ikke burde foretages andre Ændringer i Valgloven end dem, Praksis havde nødvendiggjort, foranledigede et Mindretal (Rager [R. V.]), at Spørgsmaalet om *Kredsinddelingen i Hovedstadsomraadet* blev optaget til Debat i Udvalget, idet han gjorde gældende, at den nylig vedtagne Kredsinddeling fjernede de sidste Rester af den gamle historiske Kredsinddeling og medførte en Omlægning i langt større Udstrækning end paakrævet. Mindretallet kunde ikke lægge afgørende Vægt paa, om det lykkedes at skaffe lige store Opstillingskredse, maalt efter Indbyggerantallet — den opnaaede Ligestilling vilde for øvrigt paa Grund af den sandsynlige Befolkningsforskydning ikke være af varig Karakter —, men lagde derimod Vægt paa, at Indbyggerantallet pr. Mandat i Storkredsene blev saa nær som muligt det samme. Dette opnaaedes i højere Grad end ved Loven gennem en af Mindretallet udarbejdet skitse-mæssig Ordning, hvorved samtidig 9 Kredse bevarede helt uændrede og 2 kun omlagdes i mindre Grad, og med Hensyn til de til Afstemningssteder anvendte

Bygningers Beliggenhed skønnedes Mindretallets Forslag ikke at være uheldigere. Da Flertallet ikke kunde tiltræde dette Forslag, men henholdt sig til, at Kredsinddelingen i Hovedstaden var udarbejdet af Indenrigsministeriet i nøje Samarbejde med Københavns Kommunes statistiske Kontor, og da nogle af Flertalsmedlemmernes Standpunkt antagelig beroede paa, at de lagde Vægt paa Opstillingskredsens Ligestilling med Hensyn til Indbyggerantal, stillede Mindretallet et subsidiært Forslag, hvorved der vilde opnaas praktisk lige store Kredse, samtidig med at man i meget høj Grad byggede paa den gamle Kredsinddeling. Heller ikke dette Forslag vandt imidlertid Tilslutning fra Udvalgsflertallet, og Mindretallet undlod derfor at stille Ændringsforslag, hvorimod det yderligere pegede paa forskellige Forhold ved den vedtagne Inddeling (saaledes Skævheden i Størrelsesforholdet mellem den nye Sundbyvesterkreds og den tilgrænsende Kristianshavnskreds), som formentlig i hvert Fald burde rettes.

Som omtalt ovenfor (ad I, 1) forkastedes nogle af Venstre og Konservative i Forening stillede Ændringsforslag angaaende Reglerne for Tildeling af Bogstavbetegnelse. De Konservative kunde desuagtet stemme for Lovforslaget, der ligeledes foruden af Regeringspartierne fik Tilslutning fra Kommunisterne. Derimod afholdt Venstre sig fra at stemme. — Bondepartiet havde ikke noget mod Lovforslagets Bestemmelser angaaende Folkeafstemning, men det kunde ikke se, at Stemmesedlen blev mere overskuelig, fordi den blev vendt om, og det ønskede ikke at medvirke til at give Socialdemokratiet og de Radikale Monopol paa Bogstavbetegnelserne A og B.

Lovforslagets Vedtagelse skete i Folketinget med 81 Stemmer mod 6 (26 stemte hverken for eller imod), i Landstinget enstemmigt med 45 Stemmer (Venstre undlod at stemme).

8. Lov om Boligtilsyn og Sanering af usunde Bydele. (Indenrigsminister Bertel Dahlgaard). [A. Sp. 1239. — C. Sp. 85 og 109].

Fremsat i *Landstinget* $2\frac{3}{4}$ (L. Sp. 10). 1. Beh. $2\frac{3}{4}$ (L. Sp. 12). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bender, Andrea Brochmann, Hans Hansen, Ingeborg Hansen, Hendriksen, Lisbet Hindsgaul, Henrik Jensen, Laurits Knudsen, Lange, Lannung [Sekretær], Ch. Petersen [Formand], Simonson, Stensballe, C. F. Sørensen og Villemoes). Betænkning (B. Sp. 35) afgivet $\frac{2}{5}$. (Ordfører: C. F. Sørensen). 2. Beh.

$10/5$ (L. Sp. 166). 3. Beh. $11/5$ (L. Sp. 237). *Oversendt til Folketinget.* 1. Beh. $12/5$ (F. Sp. 537). 2. Beh. $12/5$ (F. Sp. 555). 3. Beh. $12/5$ (F. Sp. 561). *Loven stadfæstet 31. Maj 1939.* (Lov-Tid. Nr. 212).

I Rigsdagssamlingen 1938—39 fremsatte Indenrigsministeren i Folketinget Forslag til Lov om Boligtilsyn og Sanering af usunde Boliger (Aarbog 1938—39, Side 419). Dette Lovforslag blev i delvis ændret Form oversendt til Landstinget, hvor det underkastedes en kort Udvalgsbehandling, men ikke blev færdigbehandlet, idet Samtykke til Sagens 2. Behandling blev nægtet paa Samlingens sidste Mødedag. I den overordentlige Rigsdagssamling genfremsattes Lovforslaget i Landstinget i samme Skikkelse som den, hvori det tidligere havde været forelagt Tinget, og det vedtoges derefter af Rigsdagen med nogle i Landstinget foretagne Ændringer.

I det følgende gøres der Rede for Lovens Hovedbestemmelser samt — ved Slutningen af hvert Afsnit — for de væsentligste af de Ændringsforslag, der blev stillet i Landstinget (i Folketinget stilledes ikke Ændringsforslag).

I. Om Boligers Indretning og Tilstand.

§ 1 indeholder den almindelige Regel, at Bygninger, der benyttes til Beboelse eller Ophold for Mennesker, stedse skal være saaledes indrettede og i en saadan *Stand*, at de ikke frembyder Fare for Sundhedstilstanden hos de Personer, for hvem de tjener som Bolig eller Opholdssted, eller for Menneskers Sikkerhed i Tilfælde af Ildebrand. Kravene gælder saavel egentlige Beboelses- og Opholdsrum som Trapper, Gange og lignende Rum samt Gaardspladser.

Derefter følger i § 2 nogle Bestemmelser om, hvilke Krav Beboelses- og Opholdsrum i hvert Fald maa opfylde for at kunne anses for *sundhedsmæssigt tilfredsstillende*. I Tilslutning hertil foreskrives det, at Indretningen af de enkelte Lejligheder og Rum og Adgangsforholdene til disse maa være saaledes, at de Personer, som opholder sig i vedkommende Ejendom, ikke derigennem udsættes for særlig Fare i *Brandtilfælde*.

En Bolig maa efter § 3 ikke anvendes til værigt Ophold for flere Mennesker end forsvarligt under Hensyn til *Størrelsen og Værelsernes Antal*. Om en Lejlighed er *overbefolket*,

afgøres bl. a. under Hensyntagen til dens Beliggenhed og dens Lys- og Luftforhold, dog at Rumindholdet af hele Lejligheden mindst skal svare til 12 m³ for hver Beboer i en Kælder eller Stuelejlighed og 10 m³ i andre Beboelseslejligheder.

Efter Forslag af Indenrigsministeren *udgik* i Landstinget en fjerde Paragraf i dette Kapitel, hvorefter en Ejendom, der bebos af Familier med Børn, ikke maa være »Tilholdssted for Personer, som ved deres larmende eller forargelige Adfærd volder Forstyrrelse i Ejendommen«. Grunden hertil var ikke Uvilje mod selve Tanken deri, men at man fra forskellig Side mente, at Bestemmelsen ikke hørte hjemme netop i denne Lov.

II. Om Boligtilsyn.

Ifølge § 4 skal Overtilsynet med, at de i Loven omhandlede Bygninger og Rum i de tre Hovedstadskommuner og Købstæderne samt i Landkommuner med større bymæssige Bebyggelser opfylder de i Kapitel I indeholdte Krav og i det hele er i lovlig Tilstand, paahvile et for hele Landet fælles *Boligtilsynsraad*, medens det direkte Tilsyn varetages af *stedlige Boligtilsyn*. Dette udgøres i Mangel af anden Bestemmelse af vedkommende *Sundhedskommission*, dog at denne med Indenrigsministerens Godkendelse under Udøvelsen af Boligtilsynsvirksomheden kan *udvides* med et eller flere sagkyndige Medlemmer, valgt af Kommunalbestyrelsen for Sundhedskommissionens sædvanlige Funktionstid.

I Købstæderne og andre Kommuner med større bymæssig Bebyggelse kan Indenrigsministeren dog, naar Forholdene gør det paakrævet, efter Forhandling med Kommunalbestyrelsen bestemme, at en *særlig Boligkommission* skal føre Tilsyn med Boliger og Opholdsrum i Kommunen og saaledes udgøre det stedlige Boligtilsyn.

Nedsættes der en særlig Boligkommission, skal dennes Sammensætning godkendes af Indenrigsministeren, der paa-ser, at baade den lægekyndige, retskyndige og bygningskyndige Sagkundskab er repræsenteret i Kommissionen.

Med Indenrigsministerens Godkendelse kan Kommunalbestyrelserne i flere Kommuner vedtage, at der skal dannes et enkelt *fælles* Boligtilsyn for de paagældende Kommuners Omraade.

Om *Boligtilsynsraadet*s *Sammensætning* bestemmer § 5, at Raadet bestaar af Medicinaldirektøren som Formand, 2 af Højesteret udpegede Dommere, der opfylder de i Retsplejeloven foreskrevne Betingelser for at beskikkes til Højesteretsdommer, og 2 af Indenrigsministeren udpegede bygningskyndige Medlemmer, hvoraf det ene skal være Arkitekt eller Bygningsingeniør, det andet Bygningshaandværker.

Sundhedsstyrelsen foretager det fornødne med Hensyn til Forberedelsen af Sagerne for Boligtilsynsraadet samt til Gennemførelse af Raadets Beslutninger. Sundhedsstyrelsen kan ved Udførelsen af sin Virksomhed i Medfør af Loven kræve alle fornødne Oplysninger af eller gennem offentlige Myndigheder, ligesom Styrelsen kan tilkalde Repræsentanter for vedkommende Kommunalbestyrelse eller Boligtilsyn. Embedslægerne skal bistaa Sundhedsstyrelsen i Sager vedrørende Loven.

§ 6 paalægger *Boligtilsynsraadet* at *overvaage Lovens Gennemførelse* paa nærmere angiven Maade. Raadet kan *ændre* det stedlige Boligtilsyns Afgørelser, ligesom det, naar særlige Grunde taler derfor, med Indenrigsministerens Bemyndigelse i det hele kan *udøve* det stedlige Boligtilsyns Beføjelser i Henhold til Loven. Boligtilsynsraadet kan derhos træffe endelig *Afgørelse vedrørende Klager* over Boligtilsynets Beslutninger.

§ 7 bemyndiger Sundhedsstyrelsen til at antage det fornødne Personale til Bistand ved Varetagelsen af de til Styrelsen ved Loven henlagte Forretninger.

§§ 8 og 9 giver nærmere Forskrifter angaaende *Boligtilsynets* Virksomhed.

I Landstinget foretoges efter Forslag af Indenrigsministeren og med Tilslutning af hele Udvalget tre Ændringer i § 4*). Oprindeligt bestemtes det i Stk. 1, at *Boligtilsynet* foruden Hovedstadskommunerne og Købstæderne skulde *omfatte* »de Landkommuner, i hvilke Sundhedskommissioner er oprettet«, men ved Loven indsnævredes Tilsynets Omraade paa Landet til »Landkommuner med større bymæssige Bebyggelser«. I Stk. 2 stod der, at Indenrigsministeren under visse Forudsætninger kunde bestemme, at en *særlig Bolig-*

*) De her og i de følgende Bemærkninger anførte Paragrafnumre refererer sig til Paragrafferne i den endeligt vedtagne Lov.

kommission skulde udgøre det stedlige Boligtilsyn; denne Bemyndigelse blev indskrænket til kun at gælde med Hensyn til Købstæderne og andre Kommuner med større bymæssig Bebyggelse. Endelig var der i Stk. 4 givet Indenrigsministeren en Bemyndigelse til at paabyde et *fælles Boligtilsyn* for flere kommunale Omraader; Bestemmelsen herom udgik.

III. Forbud mod Benyttelse af usunde Boliger og Opholdsrum.

Boligtilsynet kan i Henhold til § 10 nedlægge *Forbud* mod, at en Bygning eller en Del af denne *anvendes til Beboelse* eller Ophold, naar vedkommende Bygning eller Rum i væsentlig Grad og paa en Maade, der *ikke* skønnes at kunne *afhjælpes*, afviger fra et eller flere af de i §§ 1 og 2 fastsatte almindelige Krav.

Som *uafhjælpelige* betragtes Manglerne, selv om Ændringer eller Istandsættelse vilde kunne afbøde de mest fremtrædende Ulemper, naar den paagældende Bygning eller vedkommende Rum dog i øvrigt vilde vedblive at være væsentlig ringere end de Bygninger eller Rum i Kommunen, der opfylder den gældende Bygge- og Sundhedslovgivnings Forskrifter.

§ 11 giver nærmere Regler om Udstedelsen af saadanne Forbud; bl. a. bestemmes det, at de skal tinglyses paa Ejendommens Blad i Tingbogen.

§§ 12—15 har følgende Ordlyd:

§ 12. Skønner Boligtilsynet, at en Ejendom, en Lejlighed, et Værelse eller Rum, der benyttes til Opholdssted for Mennesker, er behæftet med saa væsentlige Mangler, derunder Urenlighed, at Benyttelsen bør ophøre, men at Manglerne dog maa betragtes som *afhjælpelige*, kan Boligtilsynet *paabyde* saadanne *Foranstaltninger foretaget*, som skønnes fornødne for, at Benyttelse kan finde Sted uden Skade for vedkommende Personers Sundhed.

Efterkommes Paabudet ikke inden den af Boligtilsynet fastsatte Frist, kan Boligtilsynet i Medfør af Bestemmelsen i § 10, 1ste Stykke, under lagttagelse af de i § 11 angivne Forholdsregler *forbyde Benyttelsen*, der da ikke maa genoptages uden Boligtilsynets Samtykke.

§ 13. Har en Ejendom *sundhedsmæssige Mangler*, der vel ikke er af en saadan Art, at dens Benyttelse ifølge § 10

straks kan forbydes, men dens Beskaffenhed i sundhedsmæssig Henseende paa Grund af særlig utidssvarende eller brandfarlig Byggemaade eller særlig slet Tilstand dog maa anses for liggende under de Krav, der maa stilles til Ejendomme, som finder Anvendelse til Beboelse, kan Boligtilsynet, saafremt Ejeren ikke tilbyder en *Ombygning af Ejendommen*, der godkendes af Boligtilsynsraadet, til Udførelse inden for en af dette fastsat Frist, beslutte, at Ejendommen eller Dele af denne *ikke maa benyttes* til Bolig eller Opholdssted for Mennesker *efter Udløbet af et af Boligtilsynet fastsat Aaremaal*. Dette Aaremaal kan ikke sættes til mindre end 12 Aar.

Om Beslutningens Meddelelse og Tinglysning og om Indberetning til Sundhedsstyrelsen finder Reglerne i § 11 tilsvarende Anvendelse.

Saaframt Ejeren eller en Panthaver, naar Udløbet af den i 1ste Stykke nævnte Frist nærmer sig, maatte ønske Spørgsmaalet om den fortsatte Anvendelighed af Ejendommen eller en Del af denne optaget til *fornytt Prøvelse*, kan han inden 1 Aar før Fristens Udløb indbringe Sagen for Boligtilsynet, der derefter afgør, om Fristen kan forlænges.

§ 14. At en Beslutning er truffet i Medfør af § 13 vedrørende en Ejendom, er ikke til Hinder for, at de i § 10 eller § 12 omhandlede Forbud eller Paabud bringes i Anvendelse paa Ejendommen, naar denne efter Meddelelsen af Beslutningen i Medfør af § 13 paa Grund af Forhold, der ikke paa det Tidspunkt kunde være taget i Betragtning — f. Eks. paa Grund af utilstrækkelig Vedligeholdelse —, er kommet i en Tilstand som den henholdsvis i § 10 eller § 12 forudsatte.

§ 15. Efter at Tinglysning af Forbud i Medfør af § 10 eller § 12, 2det Stykke, eller af Beslutning i Medfør af § 13 har fundet Sted, maa den paagældende Ejendom *ikke prioriteres eller omprioriteres ud over Ejendommens Grundværdi* med offentlige Midler, hvorved i denne Lov forstaas Stats-, Kommune-, Overformynderi-, Kreditforenings-, Hypotekforenings-, Sparekasse-, Forsikringsselskabs- og Legatmidler.

Undtagelse herfra kan vedtages af Boligtilsynet, naar kun en ganske uvæsentlig Del af den paagældende Ejendom er omfattet af Forbudet eller Beslutningen.

Boligtilsynet kan dog *tillade Omprioritering* ud over Ejendommens Grundværdi i de i § 13 omhandlede Tilfælde

under Forudsætning af, at det nye Laan ifølge de betingede Afdragsvilkaar i Løbet af den i § 13, 1ste Stykke, omhandlede Periode nedbringes saa meget, at Laanets Restgæld ved Periodens Slutning ikke overstiger Ejendommens Grundværdi paa det Tidspunkt, da Laanet ydes.

I § 16 bestemmes bl. a., at de i §§ 10 og 13 omhandlede Ejendomme uden Udgift for Ejeren skal *vurderes til Ejendomsskyld* pr. 1. Oktober efter det nedlagte Benyttelsesforbud under Hensyntagen til den ved Forbudet skete Indskrænkning i Ejendommens Udnyttelsesmulighed.

§ 17 paalægger Boligtilsynet Pligt til at give Kommunalbestyrelsen (i København Magistraten) Meddelelse om de Tilfælde, i hvilke Personer, der er under egentlig offentlig Forsorg, betaler en *Husleje, der skønnes at være urimelig høj* i Forhold til det udlejedes Værd, og Kommunalbestyrelsen (Magistraten) er da, for saa vidt den skønner, at Lejerens Forhold og Sagens øvrige Omstændigheder taler derfor, berettiget til paa Lejerens Vegne at foranledige Spørgsmaalet om, hvorvidt den betingede Husleje staar i Misforhold til det lejedes Værd, prøvet af vedkommende Ret (i de tre Hovedstadskommuner den ved Lov Nr. 54 af 23. Marts 1937 om Leje nedsatte Voldgiftsret for København m. v.). Kommunen indestaar for samtlige de med Sagsanlægget forbundne Udgifter.

Med Hensyn til Lejligheder i Ejendomme, der omfattes af Beslutninger i Medfør af § 13, kan vedkommende Kommunalbestyrelse (i København Magistraten) indbringe Spørgsmaalet om Huslejens Størrelse for vedkommende Ret (Boligret) og derigennem opnaa dennes Afgørelse af, hvilken Husleje der maa anses for rimelig. Det er da Ejeren forbudt at betinge sig højere Leje end de af Retten fastsatte Beløb.

§§ 18—19 indeholder Bestemmelser om Meddelelse til vedkommende Myndigheder angaaende Forbud og Paabud m. m. og om Straf for Overtrædelse af Forbud eller Paabud.

§ 13 blev ved 3. Behandling i Landstinget ændret noget efter Forslag af Indenrigsministeren og med Tilslutning af Udvalget. Som Paragraffen oprindelig var affattet, foreskrev den, at *Kondemnering paa Tid* kunde besluttes af Boligtilsynsraadet, og at denne Beslutning, for saa vidt den ikke var enstemmig, kunde indankes for Indenrigsministeren til

endelig Afgørelse. I Stedet for bestemmes det nu, at Kondemnering paa Tid kan besluttes af Boligtilsynet. Dettets Afgørelse kan dog ifølge en Tilføjelse til § 23, Stk. 1, paaklages for Boligtilsynsraadet, hvis Beslutning i Sagen er endelig. Samtidig er Betingelserne for Adgang til Kondemnering paa Tid blevet skærpet, idet der i det af Indenrigsministeren fremsatte Lovforslag kun stilledes det Krav, at Ejendommens »Beskaffenhed enten paa Grund af uheldig Byggemaade eller daarlig Vedligeholdelse er betydelig ringere end den almindelige Bebyggelse i Kommunen«. Tillige indføjedes i § 13 Bestemmelsen om, at Ejeren kan fri sig for en Beslutning om Kondemnering paa Tid, saafremt han tilbyder en Ombygning, der godkendes af Boligtilsynsraadet.

Venstres Udvalgsmedlemmer stillede ved Sagens 2. Behandling i Landstinget Ændringsforslag om, at § 10, Stk. 2, samt §§ 13—17 skulde udgaa. Man fandt ikke, at § 10, Stk. 2, var tilstrækkelig afgrænset, og hvad §§ 13—16 angaar, nærede man ifølge Betænkningen den Opfattelse, at »sundhedsmæssigt forsvarlige Ejendomme gennem Beføjelserne i disse Paragraffer til Boligtilsynet kan føres ud i økonomisk Usikkerhed og blive devaluerede, forinden Ekspropriationen finder Sted«. Disse Ændringsforslag blev dog tillige med Venstres øvrige Ændringsforslag taget tilbage (jfr. nedenfor).

IV. Om Beboerne og om overbefolkede Lejligheder.

§ 20 giver Hjemmel for Foranstaltninger til *moralisk Sanering* af en Ejendom, idet Lejere, som er dømt for at have drevet Smugkro eller for Overtrædelse af Straffelovens §§ 199, 228, 229 og 233, herefter kan *tvinges* til med kort Varsel af *fraflytte en Lejlighed*, uden at de af den Grund har Krav paa Erstatning.

§ 21 svarer til en Bestemmelse i den københavnske Sundhedsvedtægt og bemyndiger Boligtilsynet til, naar en Beboelseslejlighed er saa *overbefolket*, at dette efter Tilsynets Skøn er skadeligt for Beboernes Sundhed, at forbyde Lejlighedens Indehaver at have Personer, der ikke henhører til vedkommendes Familie og Husstand, boende hos sig. Hvis Antallet af Beboere ikke derved nedbringes saa meget, at Overbefolkningen ophører, kan Boligtilsynet paalægge Ejeren at opsigte Beboerne til at fraflytte Lejligheden. Om fornødent kan Tilsynet i saa Tilfælde selv foranledige, at Udflytningen sker, og fastsætte en Grænse for Antallet af Beboere i Lejligheden.

§ 22 paalægger Boligtilsynet Pligt til at give Børneværnsudvalget (i København Magistraten) Underretning, naar det finder, at Opholdet i Lejligheder, der indehaves af Familier med Børn, paa Grund af slet Vedligeholdelse, utilstrækkelig Renholdelse, uhensigtsmæssig Indretning eller af andre Grunde er *skadeligt for Børnenes Sundhed*.

§ 20 ændredes noget i Landstinget ved et Par Ændringsforslag, som stillede af Indenrigsministeren til 2. Behandling og vedtoges uden Afstemning. *Venstres* Udvalgsmedlemmer foreslog, at saavel § 20 som § 21 skulde udgaa, hvilket — ligesom det tilsvarende Ændringsforslag vedrørende § 17 — begrundedes med, at Loven burde handle om Bygninger og deres sundhedsmæssige Forhold, ikke om Mennesker og deres moralske Forhold.

V. Klage over Boligtilsynets Afgørelser.

I § 23 findes nærmere Bestemmelser om Klagefrister m. v.

VI. Om Sanering af usunde Omraader.

§ 24. Naar en Kommunalbestyrelse med Boligtilsynsraadet's Godkendelse skønner, at *en bedre Ordning af Bebyggelsesforholdene* inden for et, af en eller flere Ejendomme bestaaende, *usundt eller brandfarligt* Omraade er paakrævet, kan den fordrø *Afstaaelse mod Erstatning* af de til Ordningens Gennemførelse fornødne Grunde og Bygninger, naar disse frembyder vægtige Betæneligheder af sundhedsmæssig eller brandteknisk Art, herunder Ejendomme, der har været Genstand for Beslutninger i Medfør af §§ 10, 12 og 13. Den samme Fordring om Afstaaelse kan stilles med Hensyn til Ejendomme, der er saaledes beliggende i Forhold til de nævnte Ejendomme, at det er nødvendigt at raade over dem af Hensyn til en tilfredsstillende Gennemførelse af den tilsigtede Ordning af Bebyggelsesforholdene.

Spørgsmaalet om Nødvendigheden af en i Medfør af denne Paragraf fordrøet Afstaaelse kan af vedkommende Ejer forelægges Indenrigsministeren til Afgørelse inden 6 Uger, efter at han har modtaget Meddelelse om Kommunalbestyrelsens Beslutning.

Efter Begæring af en Kommunalbestyrelse, som er i Færd med at udarbejde en Saneringsplan, kan Indenrigsministeren nedlægge *Forbud* imod, at en Ejendom, der kan ventes at

blive omfattet af Planen, anvendes paa en Maade, der maa antages at komme i Strid med Planen. Saadant Forbud kan kun nedlægges for et Tidsrum af eet Aar og kan ikke uden Boligtilsynsraadets Samtykke nedlægges mere end een Gang.

§ 25. Ved *Fastsættelse af Erstatning* ved Ekspropriation af den i § 24 omhandlede Art skal tages Hensyn til Ejendommens Tilstand, Beliggenhed og øvrige Beskaffenhed, til særlige Tab, som maatte opstaa, hvor Ejeren selv bebor den hele eller den væsentlige Del af Ejendommen, samt til de om Ejendommen i Medfør af denne Lov, særlig dennes §§ 10 og 13, truffne Beslutninger, ligesom der skal bortses fra mulige Forbedringer, som maatte være foretaget efter, at der om Ejendommen er truffet Beslutning i Henhold til §§ 10 eller 13, saavel som fra Rettigheder, af hvad Art de end maatte være, der er stiftet over Ejendommen, efter at den foreskrevne Tinglysning har fundet Sted.

§§ 26—32, der indeholder Bestemmelser om *delvis Afstaaelse* af en Ejendom og om *Erstatningens Fastsættelse og Udbetaling* i Tilfælde af Ekspropriation, svarer ganske til §§ 13, 16, 17, 19, 2det Stykke, 20, 21 og 23 i Lov Nr. 181 af 29. April 1938 om Byplaner (jfr. Aarbo 1937—38, Side 198).

I § 24, Stk. 1, var Betingelsen for Krav om Afstaaelse af Grunde og Bygninger oprindeligt formuleret saaledes, at disse »enten i sig selv ved deres Indretning eller Tilstand eller ved deres Beliggenhed« skulde frembyde vægtige Betæneligheder o. s. v. For at imødekomme Venstre gik Indenrigsministeren imidlertid med til, at de mellem Anførselstegen staaende Ord udgik.

VII. Finansieringsbestemmelser.

§ 33 bemyndiger Indenrigsministeren til i Finansaarene fra og med 1939—40 til og med 1943—44 at anvende indtil i alt 4 Mill. Kr. aarligt til *Stotte af de af Kommunerne iværksatte Saneringer*, idet Ministeren dog efter Forhandling med Finansministeren kan forhøje Beløbet til 6 Mill. Kr. i enkelte af Finansaarene, naar det iagttages, at det samlede Beløb, 20 Mill. Kr., ikke overskrides. Af de 4 henholdsvis 6 Mill. Kr. vil 2 henholdsvis 3 Mill. Kr. være at anvende til Saneringsarbejder i de tre *Hovedstadskommuner*, medens 2 henholdsvis 3 Mill. Kr. vil være at anvende til Saneringsarbejder i *Provins-*

byerne. Saafremt de saaledes forbeholdte Beløb ikke inden Udløbet af Finansaaret 1941—42 maatte være kommet til Anvendelse til Saneringsarbejder inden for det ene Omraade, kan de dette forbeholdte Beløb overføres til Anvendelse til Saneringsarbejder i det andet Omraade i det Omfang, Indenrigsministeren maatte anse dette rimeligt under Hensyntagen til Behovet i de to Omraader. — Finansministeren bemyndiges til at udstede Statsobligationer for et til de anvendte Summer svarende Beløb. — Statsstøtten ydes Kommunerne efter Indstilling af Boligtilsynsraadet i Overensstemmelse med Reglerne i § 34.

§ 34 bestemmer, at Laanet, hvis *Størrelse* ikke kan overstige 75 pCt. af Kommunens Udgifter i Anledning af Erhvervelse af de paagældende Ejendomme, forrentes straks fra Udbetalingen med $3\frac{1}{2}$ pCt. p. a. Naar de paagældende Grundarealers Værdi er fastsat enten ved stedfundet Salg, ved Overenskomst eller ved Vurdering, udregnes Kommunens Tab ved de paagældende Dispositioner. Laanet nedskrives da med et *Tilskud fra Staten*, svarende til $\frac{1}{5}$ af Kommunens Tab. Saafremt det Beløb, det herefter kommer til at paa hvile en Kommune selv at bære som Tab, af Indenrigsministeren skønnes at være uforholdsmæssig stort i Forhold til vedkommende Kommunes Størrelse og økonomiske Vilkaar, kan Ministeren forøge Statstilskuddet til $\frac{1}{4}$ af Kommunens Tab. — Af det nedskrevne Laan svares en fast halvaarlig Ydelse paa 3 pCt. af Laanets Hovedstol. Af den halvaarlige Ydelse er $2\frac{1}{4}$ pCt. af den til enhver Tid skyldige Restgæld Rente og Resten Afdrag. Herudover kan det kræves, at Beløb, som Kommunen *faar ind* ved Salg af de paagældende Grunde, helt eller delvis skal anvendes til Nedbringelse af Laanet.

I §§ 35—37 er givet nærmere Regler om Foretagelse af *Vurderinger* i Henhold til Loven, om eventuel *Forhøjelse eller Nedsættelse af Renten*, hvis Ændringer i det almindelige Renteniveau maatte give Anledning dertil, samt om *Laanenes Administration*, der skal varetages af Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

Ifølge § 38 skal Loven ikke gælde for Færøerne.

I den af *Landstingets* Udvalg afgivne Betænkning anførte *Flertallet* (Regeringspartierne), at der fra konservativ Side

havde været fremsat Ønske om Tilvejebringelse af Hjemmel for Anvendelse af et aarligt Beløb som Tilskud til Støtte til Opførelse af *Erstatningsboliger* for Boliger, der nedlægges i Henhold til Saneringsloven. Indenrigsministeren og Flertallet havde erklæret sig enige i, at der bør ydes Statsstøtte til Opførelse af saadanne Boliger, men nærede den Opfattelse, at »Reglerne herom naturligt hører hjemme i Lovgivningen om Støtte til Boligbyggeriet og derfor bør søges gennemført ved Tillæg til Loven om Laan til Boligbyggeri og Huslejenedsættelse for mindrebemidlede børnerige Familier«. Ministeren havde givet Tilsagn om at ville tage Spørgsmaalet om de i saa Henseende fornødne Lovbestemmelser op til Overvejelse.

Venstre vilde gerne medvirke til Gennemførelse af en Lov om Sanering af usunde Bydele, forudsat at Ejerne af Ejendommene faar udbetalt fuld Erstatning uden det offentliges forudgaaende Indgriben til Devaluering af Ejendommene. Man er, hedder det i Betænkningen, »fuldt ud indforstaaet med Forbud mod de sundhedsmæssigt farlige eller brandfarlige Lejligheders Benyttelse til Boliger, Forbud, der jo allerede kan nedlægges nu gennem Sundhedskommissionerne, og vil ogsaa medvirke til en yderligere Udbygning deraf ved Indførelse af et Overtilsyn med Boligerne her i Landet, et Boligtilsynsraad«. Venstre fandt dog, at Lovforslaget var for vidtgaende, og stillede derfor en Række Ændringsforslag (se foran). Ved 2. Behandling toges disse Ændringsforslag imidlertid tilbage, idet der efter Betænkningens Afgivelse var indledet nye Forhandlinger, som gav Haab om, at et for Venstre antageligt Resultat kunde blive naaet. Forhandlingerne førte ogsaa til, at Indenrigsministeren til 3. Behandling stillede nye Ændringsforslag, som delvis imødekom Venstres Ønsker og bevirkede, at Partiet kunde stemme for Lovforslaget i dets endelige Skikkelse.

Det samme var ikke Tilfældet med *Det konservative Folkeparti*, hvis Medlemmer vel billigede de nys nævnte Ændringsforslag, men afholdt sig fra at stemme om Lovforslaget som Helhed. Partiet kunde tiltræde Bestemmelserne om Sanering af usunde Boliger, men fandt, at Loven paa flere Punkter vilde virke uretfærdigt over for berettigede Interesser. Det havde været overvejet til 2. Behandling at stille de samme Ændringsforslag, som under Sagens Behandling i 1938—39 blev stillet i Folketinget; men Tanken herom blev opgivet, da Indenrigsministeren ikke kunde gaa med til disse Ændringsforslag.

Ved 3. Behandling i Landstinget stemte 51 Medlemmer for Lovforslaget, ingen imod.

I *Folketinget* vedtoges Lovforslaget derefter uden Udvalgsbehandling med 89 Stemmer, ligeledes uden Modstemmer.

Frits Clausen (N. A.) fremsatte her under Sagens 1. Behandling følgende *Paastand paa Overgang til næste Sag paa Dagsordenen*:

»Idet Folketinget udtaler sin Tilslutning til, at usunde og utidssvarende Bebyggelseskvarterer i Hovedstaden og Købstæderne snarest muligt saneres, og opfordrer Regeringen til straks at nedsætte en Saneringskommission, bestaaende af sagkyndige Mænd inden for Byggeerhverv og Finansieringsinstitutionerne, bistaaet af kommunale Sundheds-, Bygge- og Ekspropriationsautoriteter, til senest den 1. Juli 1940 at have udarbejdet en Saneringsplan med konkrete Forslag til:

- 1) Fremskaffelse af Erstatningsboliger og Lokaler til Lejere, erhvervsdrivende og handlende i de Omraader, der skal saneres,
- 2) Beregne Erstatningerne til Ejerne, Lejerne, erhvervsdrivende og handlende,
- 3) Udarbejde Forslag til Nybebyggelse i de sanerede Omraader i Forbindelse med en Finansplan,

gaar Tinget over til næste Sag paa Dagsordenen.«

Efter at Paastanden var afvist af Indenrigsministeren, blev den forkastet med 106 Stemmer mod 3, idet kun Forslagsstillereens eget Parti stemte for den.

9. Midlertidig Lov om Borgernes Pligt til at stille deres faste Ejendom, Løsøre m. v. til Raadighed for Myndighederne ved Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 1387. — C. Sp. 589 og 615].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{2}{9}$ (F. Sp. 778). 1. Beh. $\frac{4}{9}$ (F. Sp. 854). Henvist til samme Udvalg som Forslag til midlertidig Lov om Gennemførelse af Planer til Organisationen af Beskyttelsen af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb m. v. (se Side 88). Betænkning (B. Sp. 59) afgivet $\frac{5}{9}$. (Ordfører: Rasmus Hansen). 2. Beh. $\frac{6}{9}$ (F. Sp. 914). 3. Beh. $\frac{6}{9}$ (F. Sp. 920). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{6}{9}$ (L. Sp. 323). 2. Beh. $\frac{6}{9}$ (L. Sp. 338). 3. Beh. $\frac{6}{9}$ (L. Sp. 340). *Loven stadfæstet 21. September 1939*. (Lov-Tid. Nr. 324).

Ifølge § 6 i Lov Nr. 180 af 29. April 1938 om Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb er Borgerne

pligtige til uden Vederlag at stille deres Boliger eller andre Lokaler til Raadighed for evakuerede Personer, og ifølge samme Lovs § 8 er Borgerne pligtige til mod Erstatning for den derved forvoldte Ulempe at stille deres faste Ejendom til Raadighed for Anbringelse af Alarmapparater eller lignende Indretninger. Under de nuværende Forhold er det fundet paakrævet at fremskaffe Lovhjemmel for en *videregaaende Ekspropriationsmyndighed*, og ved denne Lov paalægges der Borgerne Pligt til mod fuldstændig Erstatning at stille deres *faste Ejendom, Løsøre og Vandindvindingsrettigheder*, som ikke er rekvireret af de militære Myndigheder, til Raadighed for de civile Myndigheder ved Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb. — Indenrigsministeren kan fastsætte nærmere Regler for Overdragelsen.

Erstatningen fastsættes i Mangel af mindelig Overenskomst af en *Vurderingskommission*, bestaaende af 3 Medlemmer, nemlig vedkommende Dommer i borgerlige Sager som Formand (i København et af Præsidenten for Københavns Byret udpeget Medlem af nævnte Ret og paa Frederiksberg Dommeren i Frederiksberg Birks 3. Afdeling), et af Indenrigsministeren udnævnt Medlem samt et af vedkommende Kommunalbestyrelse (i København Magistraten) udnævnt Medlem. Indenrigsministeren fastsætter de nærmere Regler for Vurderingskommissionens Virksomhed og Omkostningerne herved.

Udgifterne i Henhold til Loven kan i særlige Tilfælde og i det Omfang, det besluttes af Indenrigsministeren, afholdes forskudsvis af Statskassen, medens den endelige Fordeling af Udgifterne mellem Staten og Kommunerne fastsættes i Overensstemmelse med § 3 i Loven af 29. April 1938 (jfr. Finanslov for 1939—40, Tekstanmærkning Nr. 20 til § 26).

Loven gælder indtil Udgangen af Marts 1940.

Hele *Folketingsudvalget* indstillede Lovforslaget til Vedtagelse med to Ændringer. Den ene gik ud paa at indsætte Ordet »fuldstændig« foran »Erstatning«, den anden overlod Erstatningens Fastsættelse til en *Vurderingskommission*, ifald mindelig Overenskomst ikke kan opnaas, medens Erstatningen efter det oprindelige Forslag i saa Fald skulde fastsættes ved 2 uvildige, af Retten udmeldte Mænds Skøn, eventuelt af de nævnte Mænd i Forbindelse med en af Retten udmeldt uvildig Opmand.

Udvalget havde drøftet det Forhold, at der i Modsætning til Bestemmelserne i den heromhandlede Lov ikke efter Loven af 29. April 1938 skal ydes Erstatning til Borgere, som tilpligtes at stille Boliger eller andre Lokaler til Raadighed for evakuerede. Udvalget var enigt i, at der ikke i sidstnævnte Tilfælde er hjemlet Ret til Erstatning, men ønskede i Forstaaelse med Indenrigsministeren at udtale, at saafremt en *Evakuering* nogen Sinde maatte blive iværksat, og denne Evakuering blev af længere Varighed, vilde Spørgsmaalet om at yde en Godtgørelse, hvor Anbringelsen af de evakuerede maatte have forvoldt særlige Udgifter eller paa anden Maade været særlig byrdefuld, naturligt rejse sig.

Vedtagelsen af Lovforslaget med de nævnte Ændringer skete enstemmigt i begge Ting.

10. Midlertidig Lov om Gennemførelse af Planer til Organisationen af Beskyttelsen af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb m. v. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 1381. — C. Sp. 585, 621 og 625].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{2}{9}$ (F. Sp. 777). 1. Beh. $\frac{4}{9}$ (F. Sp. 854). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Rasmus Hansen, Nina Andersen, Bomholt, Friis-Skotte, Hedtoft-Hansen [Formand], Richard Jørgensen, Bollerup Madsen, Rager [Sekretær], Peder Clausager, Vanggaard, Inger Gautier Schmit, Edvard Sørensen, Ole Bjørn Kraft, Carsten Raft og Aksel Møller). Betænkning (B. Sp. 61) afgivet $\frac{5}{9}$. (Ordfører: Rasmus Hansen). 2. Beh. $\frac{6}{9}$ (F. Sp. 891). 3. Beh. $\frac{6}{9}$ (F. Sp. 919). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{6}{9}$ (L. Sp. 323). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Axel Christensen [Sekretær], C. E. Christiansen, Lisbet Hindsgaul, H. P. Johansen, Kr. Johansen [Formand], Laurits Knudsen, Lannung, Malchau, Jørgen Møller, Stegger Nielsen, Ch. Petersen, Rahbek, Stensballe, Stumph og Unmack). Betænkning (B. Sp. 69) afgivet $\frac{6}{9}$. (Ordfører: Kr. Johansen). 2. Beh. $\frac{7}{9}$ (L. Sp. 342). 3. Beh. $\frac{7}{9}$ (L. Sp. 344). *Tilbagesendt til Folketinget*. Udvalgets Erklæring (B. Sp. 73) afgivet $\frac{7}{9}$. Eneste Beh. $\frac{7}{9}$ (F. Sp. 940). *Loven stadfæstet 8. September 1939.* (Lov-Tid. Nr. 311).

1. I Henhold til § 2 i Lov Nr. 180 af 29. April 1938 om Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luft-

angreb er Indenrigsministeren bemyndiget til at paalægge Kommunalbestyrelser (i København Magistraten) i Samraad med Politiet, eventuelt tillige vedkommende militære Myndighed, inden for en af Ministeren fastsat Frist at udarbejde en samlet *Plan for Organisationen af Civilbefolkningens Beskyttelse* inden for vedkommende Kommune.

Ved nærværende Lovs § 1 bemyndiges *Indenrigsministeren* til i Tiden indtil Udgangen af Finansaaret 1939—40 efter Forhandling med de paagældende statslige og kommunale Institutioner at tilvejebringe og gennemføre de i Luftværnslovens §§ 2—6 omhandlede Planer for Organisationen af Civilbefolkningens Beskyttelse.

2. Medens § 3 i Loven af 29. April 1938 bestemmer, at de kommunale Planer skal indeholde et Forslag til Fordeling af Udgifterne mellem Stat og Kommune, saaledes at den endelige Fordeling afgøres ved den fornødne Bevilling paa Finanslov eller Tillægsbevillingslov, er der nu givet Hjemmel for, at *Udgifterne* ved Planernes Tilvejebringelse og Gennemførelse i særlige Tilfælde og i det Omfang, det besluttes af Indenrigsministeren, i Tiden indtil Udgangen af Finansaaret 1939—40 kan *afholdes forskudsvis af Statskassen*, medens den endelige Fordeling af Udgifterne sker i Henhold til fornævnte Lovbestemmelse, jfr. Finanslov for 1939—40, Tekstanmærkning til § 26.

3. Ifølge § 7, Stk. 1, i Loven af 29. April 1938 er Borgerne, naar der erklæres Luftværnstilstand, pligtige til i enhver Henseende at rette sig efter de Paabud, som de paagældende Myndigheder maatte udstede med Henblik paa Beskyttelsen af Civilbefolkningen. Samme Pligt kan nu af Indenrigsministeren eller den, han dertil maatte bemyndige, paalægges Borgerne *forinden* Luftværnstilstands Indtræden, for at alle til Civilbefolkningens Beskyttelse fornødne Foranstaltninger kan iværksættes.

Da man ikke kan overse, hvorvidt det vil være muligt for Grundejerne at skaffe det fornødne Antal Husvagter, er der endvidere givet Indenrigsministeren Bemyndigelse til i fornødent Omfang at bestemme, at Virksomhed som *Husvagt* i Civilbeskyttelsestjenesten skal betragtes som *borgerligt Ombud*.

Det blev fra en Side i Folketingets Udvalg fremhævet, at den i Stk. 1 omtalte Bemyndigelse er af meget omfattende Karakter; men da Indenrigsministeren fremhævede, at de Forskrifter, det kan være nødvendigt at give i Civilbeskyttelsens Interesse, ikke altid vil kunne opsættes til det Tidspunkt, hvor Nødvendigheden af at erklære Luftværnstilstand indtræder, vilde man ikke modsætte sig Bestemmelsen, saa meget mindre som Ministeren over for Udvalget understregede, at selvfølgelig kun klart udtalte Hensyn til de Formaal, Civilbeskyttelsen maa sætte sig, kan danne Grundlag for Udstedelse af Paabud efter denne Bestemmelse.

4. Under Hensyn til Muligheden for, at militære Indkaldelser vil kunne bevirke Lægemangel paa visse Steder, navnlig paa Sygehusene, har Indenrigsministeren faaet Bemyndigelse til at bestemme, at enhver *Læge* kan beordres til at gøre Lægetjeneste paa det Sted, Ministeren bestemmer, efter nærmere derom fastsatte Regler; med Hensyn til de Læger, der er pligtige at gøre Tjeneste ved Hæren eller Søværnet, træffes denne Bestemmelse efter Forhandling med Forsvarsministeren. Tilsvarende Bemyndigelse skal efter en i Folketinget foretagen Tilføjelse gælde med Hensyn til *Sygeplejersker* og *farmaceutiske Kandidater* samt Medlemmer af *Samaritter- og andre Hjælpeorganisationer*, for saa vidt der med disse Organisationer er truffet Aftale om frivillig Tjeneste under det civile Luftværn.

Indenrigsministeren kan derhos træffe Bestemmelse om, i hvilket Omfang *Sygehusene* skal stilles til Raadighed for Hæren og Søværnet samt det civile Luftværn.

5. Lovens § 5 indeholder følgende *Straffebestemmelser*:

Overtrædelse af denne Lov eller de i Medfør af samme givne Forskrifter straffes med Bøde eller Hæfte og under skærpene Omstændigheder med Fængsel indtil 2 Aar.

Saafernt en Person, der i Medfør af § 7 i Lov Nr. 180 af 29. April 1938 er indkaldt til Deltagelse i Udførelsen af Foranstaltninger til Beskyttelse af Civilbefolkningen mod Følgerne af Luftangreb, gør sig skyldig i Udeblivelse, Lydighedsnægtelse eller tjenstlige Forseelser i øvrigt, straffes han med Bøde, Hæfte eller Fængsel i indtil 2 Aar. Sagerne efter denne Paragrafs Stk. 1 og Stk. 2 behandles som Politisager.

Vedkommende Politimester kan derhos som *Disciplinærmiddel* anvende mundtlig Tilrettevisning, Arbejde og Efter-

øvelse i en Del af Fritiden, Vagt eller anden Tjeneste uden for Orden samt Nægtelse af visse Tilladelser, der ellers tilstaas.

Paragraffen undergik efter Forslag af Indenrigsministeren et Par Ændringer i Landstinget, og Lovforslaget sendtes derfor tilbage til Folketinget.

Loven, der traadte i Kraft straks, har *Gyldighed* til Udgangen af Marts 1940.

Ved Sagens 1. Behandling i Folketinget drejede Forhandlingen sig for største Delen om Baggrunden for den under 1. omtalte Lovændring, og fra *Oppositionens* Side gjorde man gældende, at Foranstaltningerne til Civilbefolkningens Beskyttelse var skredet alt for langsomt frem, ligesom man udtalte Forundring over, at Beskyttelses-Planer i flere Tilfælde ikke syntes at være blevet udarbejdet. Som Svar paa den fremkomne Kritik udtalte *Indenrigsministeren*, at alle, der havde arbejdet med disse Problemer, vilde erkende, at man, forudsat at man ikke kunde disponere over fuldkommen uoverskuelige Pengemidler, maatte gaa trinvis frem, »bygge op det ene oven paa det andet og lidt efter lidt«. Ingen Kommune havde vægret sig ved at udarbejde Planer, men nogle havde muligvis ment, at det maatte tage længere Tid, end andre havde regnet med.

Udvalget tiltraadte et Ændringsforslag af Indenrigsministeren (se under 4.) og indstillede hermed og med en Bemærkning til den under 3. omtalte Bestemmelse (se foran) Lovforslaget til Vedtagelse.

Et *Mindretal*, bestaaende af Det konservative Folkepartis Medlemmer, havde under Udvalgsforhandlingerne indtrængende henstillet til Ministeren at søge afholdt en *Luftalarmprøve*, saa at Befolkningen i Tide kunde indøves i de nødvendige Forholdsregler. Mindretallet havde endvidere givet Udtryk for sin Betænkelighed med Hensyn til Størrelsen af de forhaandenværende *Beholdninger* af det nødvendige Materiel og rettet en indtrængende Henstilling til Ministeren om, at eventuelle Mangler snarest maatte blive afhjulpet. Mindretallet havde modtaget Ministerens Redegørelse for de trufne Foranstaltninger og havde konstateret de Fremskridt, der var gjort, men ønskede at understrege, at Ansvaret for Luftværnets Beredskabstilstand i den nuværende Situation paaahviler Ministeren.

Yderligere havde Mindretallet rettet Opfordring til Regeringen om at tage Initiativet til, at der aabnes Adgang for alle danske Borgere til *frivilligt* at stille sig til Raadighed for Fædrelandets Forsvar.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Afholdelse af øjeblikkelige *Alarmeringsøvelser* i København udtalte *Ministeren* ved 2. Behandling, at det civile Luftværn ikke havde kunnet tilraade det paa det nuværende Tidspunkt.

Lovforslaget vedtoges ved 3. Behandling i Folketinget enstemmigt med 103 Stemmer. I *Landstinget*, hvor der efter Forslag af Indenrigsministeren foretoges et Par Ændringer af Straffebestemmelserne, var Vedtagelsen ogsaa enstemmig (med 54 Stemmer). Den endelige Vedtagelse i Folketinget skete derefter enstemmigt med 108 Stemmer.

11. Midlertidig Lov om Ændringer i Værnepligtslovgivningen. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 1391. — C. Sp. 571 og 581].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{2}{9}$ (F. Sp. 779). 1. Beh. $\frac{2}{9}$ (F. Sp. 820). 2. Beh. $\frac{2}{9}$ (F. Sp. 849). 3. Beh. $\frac{2}{9}$ (F. Sp. 851). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{2}{9}$ (L. Sp. 314). 2. Beh. $\frac{2}{9}$ (L. Sp. 317). 3. Beh. $\frac{2}{9}$ (L. Sp. 319). *Loven stadfæstet 2. September 1939*. (Lov-Tid. Nr. 289).

I Lighed med, hvad der blev bestemt ved midlertidige Love under Verdenskrigen, sker der ved denne Lov en midlertidig Ophævelse af den Ret til at *begære Udsættelse* med at udskrives, som ved § 14 i Værnepligtsloven af 8. Juni 1912 er tilstaaet de mødepligtige værnepligtige. Dog skal Indenrigsministeren være bemyndiget til, hvor Forholdene maatte tale derfor, at tilstaa Udsættelse indtil Sessionen for det Aar, i hvilket den paagældende opnaar 25 Aars Lægdsrullealder.

Der er desuden foretaget en Ændring, hvorefter værnepligtige, som er behandlet paa Session, kan indkaldes paa ethvert Tidspunkt, der maatte blive bestemt.

En tredje Ændring gaar ud paa at begrænse den Ret til at *rejse ud af Landet*, der efter Værnepligtslovens § 43 tilkommer de værnepligtige, som er optaget i Rullen, men endnu ikke udskrevet, saaledes, at de paa den nærmest forestaaende Session mødepligtige ikke uden Indenrigsministerens Tilladelse kan rejse ud af Landet.

Endelig indeholder Loven en Udvidelse af Lov Nr. 323 af 20. December 1924 om Indkaldelse af værnepligtige til

Søværnet. Der blev ved denne Lov paalagt de værnepligtige, som opfylder Betingelserne for paa Sessionen at erholde Vedtegning »*Befaren*«, men ikke inden det 26de Lægdsrulleaar har fremstillet sig for en Session, Pligt til ved deres Tilstedeværelse her i Landet paa en Tid, hvor Session ikke afholdes, at underkaste sig Bedømmelse ved Søværnet eller for en Udskrivningschef eller paa anden fastsat Maade. Det 26de Lægdsrulleaar er nu ændret til det 20de Lægdsrulleaar, og samtidig er det bestemt, at den nævnte Pligt ogsaa skal paahvile søvante værnepligtige, for saa vidt de er *eksaminerede Maskinister* eller har erholdt Certifikat som *Radiotelegrafister*.

Loven gælder indtil Udgangen af Marts 1940.

Lovforslaget vedtoges uændret og enstemmigt.

12. Lov for Færøerne om personlig Skat til Amtskommunen. (Indenrigsminister *Bertel Dahlgaard*). [A. Sp. 1355. — C. Sp. 77 og 555].

Fremsat i *Folketinget* $\frac{9}{5}$ (F. Sp. 227). 1. Beh. $\frac{10}{5}$ (F. Sp. 294). 2. Beh. $\frac{11}{5}$ (F. Sp. 308). 3. Beh. $\frac{11}{5}$ (F. Sp. 311). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. $\frac{12}{5}$ (L. Sp. 248). 2. Beh. $\frac{12}{5}$ (L. Sp. 255). 3. Beh. $\frac{12}{5}$ (L. Sp. 260). *Loven stadfæstet 15. Maj 1939.* (Lov-Tid. Nr. 202).

Som omtalt i Aarbogen for 1938—39, Side 125, var det et Led i den nye færøske Finansordning, at *Lagtingsskattens Udbytte*, der hidtil har været ca. 50 000 Kr. aarlig, skulde forøges til henved 150 000 à 200 000 Kr. aarlig. Dette realiseres ved den heromhandlede Lov, hvor *Skatteskalaen* navnlig afviger fra den i Lov Nr. 84 af 30. Marts 1935 fastsatte derved, at Indtægter under 2 000 Kr. er inddraget under Beskatningen, idet Grænsen er sat ved 500 Kr., at Skalaen er gjort mere vidtspændende, idet ogsaa Indtægter over 10 000 Kr. er opdelt i Grupper med progressivt stigende Skattesatser, og at Satserne helt igennem er forhøjede. Skalaen svarer i alt væsentligt til den i Loven af 10. April 1922 om Indkomst- og Formueskat til Staten indeholdte. — Det med Benyttelse af Skalaen udfundne Skattebeløb (Grundbeløbet) kan *forhøjes eller nedsættes* i Forhold til Lagtingets

Behov med en for alle Skatteydere fælles Procent, dog ikke med over 10 pCt.

Skattens Udbytte, der skønsmæssigt er anslaaet til 150 000 Kr., tilfalder med Fradrag af Optrækningsudgifterne Færøernes Amtsfond.

Ifølge Lovens § 9 skal Lagtinget paase, at Forstanderskabene foretager en *Nedsættelse af den kommunale Skatteudskrivning* svarende til den Udgiftsnedgang for Kommunerne, der følger af den nye Finansordning, og i § 10 lovfæstes den Forudsætning for Finansplanen, at *Kommunernes Bidrag til Amtsfonden* fremtidig ikke maa overstige 100 000 Kr.

Loven, der træder i Kraft 1. Januar 1940, skal forelægges til *Revision* senest i Rigsdagssamlingen 1942—43. Denne Revisionsbestemmelse er navnlig indsat med en *Ændring* af den færøske Selskabsbeskatning for Øje.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt i begge Ting.

13. Lov om Ændringer i Forsorgsloven angaaende Hjælp til indkaldte og deres Familier. (Socialminister Ludvig Christensen). [A. Sp. 1323. — C. Sp. 75 og 109].

Fremsat i *Landstinget* $\frac{4}{5}$ (L. Sp. 40). 1. Beh. $\frac{9}{5}$ (L. Sp. 97). Henvist til Udvalg paa 15 Medlemmer (Bender, Bækgaard, C. E. Christiansen, Date, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Oluf Johansen [Sekretær], Josiassen, Jørgen Jørgensen, Malchau, Jørgen Møller, S. C. Nørgaard, Jørgen Otsen, K. Pedersen og Stumph [Formand]). Betænkning (B. Sp. 41) afgivet $\frac{10}{5}$. (Ordfører: Stumph). 2. Beh. $\frac{10}{5}$ (L. Sp. 193). 3. Beh. $\frac{10}{5}$ (L. Sp. 205). *Oversendt til Folketinget*. 1. Beh. $\frac{12}{5}$ (F. Sp. 520). 2. Beh. $\frac{12}{5}$ (F. Sp. 551). 3. Beh. $\frac{12}{5}$ (F. Sp. 559). *Loven stadfæstet 15. Maj 1939*. (Lov-Tid. Nr. 197).

I Forsorgslovens § 281, Stk. 1, er der givet Hjemmel for, at Personer, som er indkaldt til ekstraordinær Militærtjeneste, for saa vidt de er nydende Medlemmer af en anerkendt Sygekasse, for den Tid, i hvilken de er indkaldt, i Trangstilfælde kan oppebære en Understøttelse, der svarer til den Pengehjælp, som de paagældende har sikret sig i

Sygdomstilfælde fra deres Sygekasse, og saaledes at Kommunerne faar deres Udgifter til denne Hjælp dækket fuldt ud af Statskassen.

Det har imidlertid vist sig, at den gennemsnitlig sikrede Dagpengeydelse for Mænds Vedkommende kun er ca. 75 Øre i Hovedstaden og Provinsbyerne og ca. 50 Øre paa Landet. Som Følge heraf vilde den Hjælp, der i Henhold til nævnte Lovbestemmelse kunde ydes som Særhjælp, i Tilfælde af virkelig Trang være ganske utilstrækkelig, saa at Hjælpen nødvendigvis maatte suppleres med almindelig Kommunehjælp, hvorved det tilsigtede Formaal med Bestemmelsen i væsentlig Grad vilde forflygtiges. Efter Regeringens Opfattelse burde Hjælp til Personer, som efter at have aftjent deres normale Værnepligt paa ny indkaldes til Militærtjeneste, fastsættes til en saadan Størrelse, at Trangen normalt kunde afhjælpes uden Retsvirkninger, og man mente derfor at maatte gaa bort fra at sætte Særhjælpen i Forhold til Sygekassedagpengene, ligesom man fandt det rimeligt i givet Tilfælde at yde Hjælpen efter noget andre Synspunkter end de sædvanlige for Ydelse af Hjælp til Underhold.

I Overensstemmelse hermed indeholder Loven følgende ændrede Affattelse af Forsorgslovens § 281, Stk. 1:

»Naar en Person, der har aftjent sin Værnepligt, indkaldes til *Manøvre*, Øvelser eller lignende, eller indkaldes til *ekstraordinær Militærtjeneste*, er det sociale Udvalg i vedkommende Tidsrum forpligtet til at afhjælpe paagældendes egen eller hans Families Trang. Der vil herunder kunne ydes Hjælp til *Fortsættelse af Lejemaal* af Lejlighed eller Butik, til *Afdrag paa Gæld* stiftet til Erhvervelse af Genstande anskaffet til paagældendes Husførelse eller til erhvervsmæssig Brug, samt til *Betaling af Underholdsbidrag*, der ikke kan udbetales forskudsvis af det offentlige, alt i det Omfang, i hvilket det sociale Udvalg skønner, at paagældende vilde have afholdt disse Udgifter, hvis han ikke var blevet indkaldt. Den saaledes ydede Hjælp betragtes som en den indkaldte ydet *Særhjælp**), og det sociale Udvalg er berettiget til at bestemme, at de i §§ 205—207 omhandlede Retsvirkninger af forskudsvis udbetalte Underholdsbidrag for hele Bidraget eller en Del af dette bortfalder.«

*) Heraf og af Trangstilfældets særlige Karakter følger, at man maa anlægge en mildere Trangsbedømmelse end den, der anlægges, naar det drejer sig om, hvorvidt en Person skal oppebære almindelig Kommunehjælp til Underhold.

Den omhandlede Udgift *refunderes* Kommunerne med $\frac{4}{7}$ af Statskassen. Af den resterende Del af Udgiften *refunderes* de $\frac{7}{10}$ af den fælleskommunale Udligningsfond, medens Op-holdskommunen endeligt afholder $\frac{3}{10}$.

Loven traadte i Kraft straks med Gyldighed fra 8. Maj 1939.

Ordførerne for *Venstre, Det konservative Folkeparti* og *Bondepartiet* udtalte Ønske om, at hele den heromhandlede Udgift blev *overtaget af Staten*, og fra konservativ Side ønskede man særlig en anden Placering af Udgifterne, saaledes at de paagældende værnepligtige ikke blev henvist til Loven om offentlig Forsorg. Der opnaaedes imidlertid ikke i Udvalget Enighed herom saa lidt som om Indførelse af et Moratorium for den Gæld, til hvis Betaling der efter Loven kan ydes Hjælp. Derimod enedes man om en Ændring, hvorved den Del af Udgiften, som *Refusionsforbundet* i Henhold til Lovforslaget skulde afholde (efter de for Fordeling af Særhjælp i Almindelighed gældende Regler), overførtes til den fælleskommunale Udligningsfond.

Fra *kommunistisk* Side stilledes i Folketinget Ændringsforslag om et Par Tilføjelser, gaaende ud paa, at det indkaldte Mandskab skulde have det i Folkeforskringslovens § 18 fastsatte Maksimumsbeløb, 6 Kr. pr. Dag, og at Firmaer og Arbejdsgivere skulde være pligtige at genantage det indkaldte Mandskab efter Hjemsendelsen. Socialministeren tog Afstand fra den førstnævnte Ændring med den Motivering, at Spændvidden var langt større i Regeringens Forslag, og fra den sidste med Henvi-sning til, at et saadant Paabud ikke var paakrævet og vilde skabe mange Vanskeligheder. Ændringsforslagene forkastedes med 101 Stemmer mod 3.

Under Forhandlingerne i begge Ting fremdroges det Spørgsmaal, om de stedfindende Indkaldelser faldt ind under Betegnelsen »kortere Indkaldelser« i *Funktionærlovens* § 6, saaledes at de paagældende skulde have fuld Løn under Indkaldelsen. Ministeren udtalte herom, at det maatte blive Domstolenes Sag at træffe Afgørelsen.

Lovforslaget vedtoges enstemmigt, i Landstinget med 74 Stemmer, i Folketinget med 109 Stemmer.

14. Lov om danske Skibes Forsikring mod Krigsfare. (Minister for Handel, Industri og Søfart *Kjærbo*). [A. Sp. 1261. — C. Sp. 1 og 45].

Fremsat i *Folketinget* ²⁹/₄ (F. Sp. 68). 1. Beh. ³/₅ (F. Sp. 123). 2. Beh. ³/₅ (F. Sp. 161). 3. Beh. ³/₅ (F. Sp. 162). *Oversendt til Landstinget*. 1. Beh. ⁴/₅ (L. Sp. 42). 2. Beh. ⁴/₅ (L. Sp. 61). 3. Beh. ⁴/₅ (L. Sp. 63). *Loven stadfæstet 4. Maj 1939.* (Lov-Tid. Nr. 183).

Da den verdenspolitiske Situation begyndte at antage en kritisk Karakter, modtog Handelsministeriet fra Skibsfartserhvervet en Henvendelse med Anmodning om, at der ligesom i 1914 maatte blive dannet *et særligt Forsikringsinstitut* til Overtagelse af Forsikring af Skibe mod Krigsfare. Denne Anmodning mente Ministeriet at maatte efterkomme, og det udarbejdede da i Samraad med Repræsentanter for Rederieringen og Søforsikringsselskaberne et Lovforslag, der delvis byggede paa Loven af 10. September 1914 om Oprettelse af et Institut til Forsikring af danske Skibe mod Krigsfare og paa de Erfaringer, der blev indhøstet under Verdenskrigen. Enkelte Afgivelser fandt man det dog paa-krævet at foretage. Særlig skal nævnes, at medens der efter Loven af 1914 ikke var nogen *Beløbsgrænse for Statens og Redernes Ansvar*, mente hverken Rederierhvervet eller Forsikringsselskaberne at kunne paatage sig et ubegrænset Ansvar; det blev derfor fundet naturligt, at ogsaa Staten begrænsede sit Ansvar. — Lovforslaget mødte paa Rigsdagen Tilslutning fra alle Sider, og det ophøjedes til Lov i uændret Skikkelse.

Loven gaar i sine Hovedtræk ud paa følgende:

Ifølge § 1 dannes til Forsikring af danske Skibe mod Krigsfare et Forsikringsinstitut med en *Garantikapital* paa 80 Mill. Kr., hvoraf 40 Mill. Kr. tegnes af Staten, 30 Mill. Kr. af danske Redere, 5 Mill. Kr. af Deltagerne i et i dette Øjemed dannet Konsortium og 5 Mill. Kr. af danske Forsikringsselskaber. For de 30 Mill. Kr. af Garantikapitalen, som skal tegnes af danske Redere, hæfter enhver forsikringspligtig Reder i Forhold til Forsikringsværdien af den paagældendes samlede Tonnage, for saa vidt denne overstiger 100 000 Kr.

For saa vidt det inden for et Tidsrum af 4 Maaneder efter Udfærdigelsen af en kgl. Anordning om Forsikringsvirksomhedens Paabegyndelse maatte vise sig, at der af den tegnede Garantikapital er tabt 60 Mill. Kr., yder Staten

